

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Oppimispaja

7.-luokkalaisten opiskelutaitojen kehittämiseen ja tukemiseen

Salla Oksanen

Yhteisöpedagogi (ylempi AMK)
(90 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(4/2019)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (ylempi AMK)

Tekijä: Salla Oksanen

Opinnäytetyön nimi: Oppimispaja. 7.-luokkalaisten opiskelutaitojen kehittämiseen ja tukemiseen.

Sivumäärä: 73 ja 20 liitesivua

Työn ohjaaja: Merja Kylmäkoski

Työn tilaaja: Erilaisten oppijoiden liitto ry

Tiivistelmä

Opinnäytetyö Oppimispaja on tutkimuksellinen kehittämistyö. Sen tavoitteena on tukea ja vahvistaa nivelvaiheessa olevien 7.-luokkalaisten opiskelutaitoja kehittämieni oppituntien avulla. Opinnäytetyö linkittää kolmannen sektorin ja peruskoulun toisiinsa ja se pyrkii vastaamaan yhteiskunnalliseen huoleen, nuorten oppimisen haasteisiin. Oppimispajan tarkoituksena ei ole ratkaista kaikkia oppimiseen liittyviä ongelmia, mutta malli pyrkii tarjoamaan opiskelutekniikkaan, ajanhallintaan ja oppimisympäristöön liittyviä erilaisia apukeinoja koulunkäynnin tueksi. Oppimispaja rakentuu kolmesta oppitunnista ja materiaalit löytyvät liitteistä.

Oppimispajan merkityksellisyys, arvot ja tarve liittyvät peruskoulun uudistettuun opetussuunnitelmaan, joka on otettu käyttöön 1.8.2017 7.luokka-asteella valtakunnallisesti. Opetussuunnitelmassa on huomioitu muun muassa motivaation vaikutus oppimiseen ja oppimisen ilo, oppimisympäristöjen hyödyntäminen, erilaisten työtapojen kokeileminen ja tunnistaminen, hyvinvoinnin tukeminen ja arjen taidot. Oppimispaja sulautuu hyvin uudistettuun opetussuunnitelmaan ja siinä on otettu huomioon opetussuunnitelman tietoperusta ja painotusalueet.

Opinnäytetyön tilaajana on Erilaisten oppijoiden liitto ry, joka on valtakunnallinen lukijärjestö. Oppimispajan idea on lähtöisin Aila Kinnusen ja Joensuun Seudun Erilaiset Oppijat ry:n (JOSE) kehittämästä Lukirasti-mallista, jonka tarkoituksena on esitellä oppilaille uusia, mielekkäämpiä ja tehokkaampia oppimisen tapoja. Oppimispaja pohjautuu Lukirasti-malliin, mutta on toteutuksena ja sisällöltään omanlainen.

Oppimispaja pohjautuu hankkimaani tietoperustaan sekä omiin kokemuksiini ja havaintoihini. Sisältöä on ollut mukana kehittämässä Erilaisten oppijoiden liiton työntekijät. Kaksi opiskelijaryhmää kokeilivat Oppimispajaa ja he sekä opettajat antoivat oppitunneista palautetta. Opinnäytetyössä on otettu huomioon motivaation, vuorovaikutuksen ja positiivisen työskentelyilmapiirin merkitys oppimisessa ja oppimisvaikeudet.

Oppimispajaa voi kokeilla ja hyödyntää kuka tahansa riippumatta yhteisöistä, iästä tai asuinpaikasta. Oppimispajan arvot sopivat erinomaisesti niin koulumaailmaan, kuin yhteisöpedagogin erilaisille työsektoreille. Opinnäytetyöni merkityksellisyys korostuu mallin sovellettavuudessa erilaisille ryhmille ja ammattialoille valtakunnallisesti.

Asiasanat: ajanhallinta, motivaatio, opiskelutaidot, oppiminen, oppimispaja, oppimisympäristö

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Master of Humanities

Author: Salla Oksanen
Title: Learning workshop. Developing and supporting the 7th graders' study skills.
Number of Pages: 73 and 20 attachment pages
Supervisor: Merja Kylmäkoski
Subscriber: The Finnish Diverse Learners' Association

Abstract

My thesis is a Learning workshop, Oppimispaja. The goal of the research and development work is to support and strengthen the learning skills of the 7th graders in the articulation phase. My thesis links the third sector and the primary school together. The challenges of young people's learning are societal concerns. The purpose of the Learning workshop is not to solve all learning problems, but offer various support for learning, time management and the learning environment. The Learning workshop includes three lessons; materials are in the attachments.

The relevance, values and the need for the Learning workshop are related to the renewed national core curriculum for basic education. It was introduced in the 7th grade on 1 August 2017 nationwide. The curriculum includes for example the impact of motivation on learning, the joy of learning, the utilization of learning environments, different learning methods, identification, support for well-being, and everyday skills. The Learning workshop has taken into account the knowledge base and focus areas of the curriculum.

The subscriber of the thesis is The Finnish Diverse Learners' Association- Erilaisten oppijoiden liitto ry, a national organisation for people with learning disabilities. The idea of the workshop is based on the Lukirasti model developed by Aila Kinnunen and Joensuu area's special learners (JOSE ry). The model aims to prevent new, more meaningful and effective ways of learning. The Learning workshop is based on the Lukirasti but implementation and content is different. I have developed the content of the Learning workshop with my colleagues in Diverse Learners' Association.

The Learning workshop is based on research information, experiences, and observations. Two groups of students tested the Learning workshop. With their feedback and my observations, I developed the workshop into the final form. My view is that motivation, interaction, a positive working atmosphere and learning disabilities influence to the learning experience and these are in the core of Learning workshop.

The Learning workshop can be tried and used by anyone regardless of community, age, or place of residence. The values of the Learning workshop are perfect for the school world as well as for the different sectors and for work. The Learning workshop can be applied to different groups and professions nationwide.

Keywords: learning, learning environment, learning skills, learning workshop, motivation, time management

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2. OPPIMISPAJAN TAUSTA JA TUTKIMUKSELLINEN VIITEKEHYS	7
2.1 Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma tähtää oppimisen ymmärtämiseen..	10
2.2 Toimintatutkimuksessa muutos on Oppimispajan sisällön kehittäminen.....	13
2.3 Toimintatutkimuksen spiraalimalli.....	17
2.4 Tutkimuksen eettisyys	19
3 MUUTOKSEN TARVE JA KOHDERYHMÄ.....	23
3.1 Tavoitteet	24
4 TUTKIMUSMENETELMÄT.....	26
4.1 Työelämälähtöinen prosessin kehittäminen.....	27
4.2 Ajatuskartta.....	29
4.3 Suora havainnointi ja arkihavainnointi.....	31
4.4 Palautteet ja kyselylomakkeet	32
5 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	34
5.1 Oppimispaja rakentuu vuorovaikutukselle.....	34
5.2 Oppimisvaikeudet oppimisen haasteena.....	35
5.3 Ohjaavan opettajan rooli on tuottaa onnistuneita oppimiskokemuksia	37
5.4 Siltaaminen on uusien yhteyksien rakentamista ja oivaltamista.....	38
5.5 Oivaltavan oppimisen kokonaisvaltainen malli runkona Oppimispajassa.....	39
6 OPPIMISPAJAN TOTEUTUS	43

6.1 Oppilasryhmä 1 toteutus ja havaintoja	44
6.2 Oppilasryhmä 2 toteutus ja havaintoja	46
7 OPPIMISPAJAN SISÄLTÖ	47
7.1 Ihanteellinen oppimisympäristö	47
7.2 Kokonaisuuksien hallinta ja ajankäyttö.....	51
8 OPPIMISPAJAN PALAUTE JA ARVIOINTI	56
8.1 Palaute oppilasryhmät	56
8.2 Palaute opettajat	61
8.3 Opinnäytetyön seuranta ja arviointi osana prosessia	62
9 TUOTTEISTAMINEN JA LEAN	63
9.1 Asiantuntemuksen monistaminen tuotteistamisen keinoin	63
10 LOPUKSI	67
<i>Lähteet.</i>	71
LIITTEET	74
LIITE 1.....	74
Opettajan palautelomake	74
LIITE 2	75
Oppilaiden Ystäväkirja-palautelomake	75
LIITE 3	76
Ihanteellinen oppimisympäristö	76
LIITE 4	79
Opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet	79
LIITE 5	83

Lukuvinkkejä kotiin	83
LIITE 6	84
Ajanhallinta	84
LIITE 7	86
Lukujärjestyspohja.....	86
LIITE 8	87
Ohjeita opettajalle	87
LIITE 9 Oppimisympäristökysymykset.....	89

1 JOHDANTO

Olen aina ollut kiinnostunut oppimisesta. Viiden vuoden työkokemukseni Erilaisten oppijoiden liiton nuorisosihteerinä on antanut perspektiiviä perehtyä erilaiseen oppijuuteen. Näiden vuosien aikana olen kohdannut monia nuoria, joilla on ollut oppimisen kanssa haasteita. Olen oppinut myös itsestäni oppijana ja havainnoinut, kuinka pienilläkin asioilla voi saada suuria muutoksia aikaan. Näiden kokemusten ja ihmisten tarinoiden myötä kiinnostuin kehittämään Oppimispajaa omassa opinnäytetyössäni. Taustalla on myös huoli, kuinka oppimisvaikeudet huomioidaan luokkaympäristössä, sekä lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaidon heikentymisestä.

Opinnäytetyöni Oppimispaja on tutkimuksellinen kehittämistyö. Olen kehittänyt Oppimispajamallin 7.-luokkalaisille oppimistaitojen tukemiseen ja kehittämiseen sekä suunnitellut tehtäväsissällöt. Malli sisältää kolme 45 minuutin tehtäväkokonaisuutta, jotka ovat jaettu aihepiireittäin: Oppimisympäristö, opiskelutekniikka ja oppimisen apuvälineet sekä kokonaisuuksien hallinta ja ajankäyttö. Kehittämistyötä varten kaksi lohjalaista 7.luokan ryhmää kokeilivat Oppimispajaa. Oppilaat ja opettajat antoivat tehtävistä palautetta, jonka pohjalta kehitin tehtäväsissältöä. Kohdensin Oppimispajan 7.-luokkalaisille, koska he kohtaavat nivelvaiheessa opinpolullaan isoja muutoksia. Siirtyessään alakoulusta yläkouluun oppilaat käyvät koulua uudessa toimintaympäristössä. Läksymäärät lisääntyvät vuosi vuodelta. Oppilailta vaaditaan enemmän itsestä työtettä ja yläkoulussa ei enää ole sitä tuttua ja turvallista alakoulun opettajaa vierellä, joka pitää oppilaiden päivittäisistä asioista ja läksyistä huolta. Tähän siirtymävaiheeseen oppilaat tarvitsevat tukea, jotta jokaiselle taattaisiin yhtäläiset mahdollisuudet opiskella. Huolenani ovat varsinkin ne lapset, joilla oppimiseen liittyvät haasteet ovat todellisuutta vielä muutoksien lisäksi. Oppimispajan tarkoituksena on tukea kaikkia oppilaita tasavertaisesti, valtakunnallisesti ja malli on sovellettavissa muille ikäryhmille.

Opinnäytetyöni fokusoituu Oppimispajan kehittämiseen. Oppimispajan idea on lähtöisin Lukirasti-mallista, joka on ollut käytössä Erilaisten oppijoiden liitossa jo muutamana vuoden ajan. Lukirasti-mallin tarkoitus on auttaa löytämään uusia, tehokkaita ja mielekkäämpiä oppimisen tapoja. Lukirasti toimii rastimuotoisena työskente-

lynä ja malliin sisältyy opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet. Lukirasti-mallin alkuperäisen idean takana on Aila Kinnunen ja Joensuun Seudun Erilaiset Oppijat ry (JOSE). Oppimispaja pohjautuu Lukirasti-malliin, mutta on toteutuksena ja sisällöltään erilainen. Olen kehittänyt mallia omien työkollegoideni kanssa työelämälähtöisen prosessin kehittämisen avulla. Lisäksi Oppimispaja pohjautuu hankittuun tietoperustaan sekä omiin kokemuksiini ja havaintoihini. Oppilasryhmien ja opettajien palautteen perustella olen viimeistellyt tehtävien sisällöt.

Oppimispajan tarve, merkityksellisyys ja arvot linkittyvät peruskoulun uudistettuun opetussuunnitelmaan, jossa korostuvat oppimisympäristöt, työtavat, arjen taidot, motivaatio ja oppimisen ilo. Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma on otettu 7.luokalla valtakunnallisesti käyttöön 1.8.2017 (Opetushallitus, opetussuunnitelman ydinasiat). Oppimispaja sulautuu hyvin opetussuunnitelmaan ja malli pohjautuu opetussuunnitelman tietoperustaan ja painotusalueisiin. Tutkimuksen tietoperustana olen käyttänyt ohjatun oppimiskokemuksen mallia, joka liittyy ohjaavaan vuorovaikutukseen ja opettajan rooliin kannattelijana ja onnistuneiden oppimiskokemusten tuottajana. Lisäksi olen käyttänyt teoreettisena viitekehyksenä oivaltavaa oppimista, joka perustuu muun muassa tavoitteellisuuteen, vuorovaikutukseen ja motivaatioon. Lisäksi tutkimuksessa on käytetty tietoperustana sosiokonstruktiivista oppimiskäsitystä, motivaation ja merkityksellisuuden vaikutusta oppimisessa ja työssäni on otettu huomioon erilainen oppijuus ja oppimisvaikeudet.

Opinnäytetyöni tilaajana on Erilaisten oppijoiden liitto. Oppimispaja linkittää kolmannen sektorin ja koulumaailman toisiinsa pureutuen yhteiskunnalliseen ongelmaan. Oppimispajan tarkoituksena ei ole ratkaista kaikkia oppimiseen liittyviä ongelmia, mutta mallin avulla pyrin tarjoamaan opiskelutaitoihin, ajanhallintaan ja oppimisympäristöön liittyviä erilaisia apukeinoja, jotka tukevat koulunkäyntiä. Testatessani Oppimispajaa 7.-luokkalaisten kanssa huomasin, kuinka tärkeää on oikea motivoituminen ja positiivisen ilmapiirin luominen. Ymmärrys siitä, miksi asioita tehdään, on aina ratkaisemassa asemassa motivoitumiseen ja tahtoon oppia.

2. OPPIMISPAJAN TAUSTA JA TUTKIMUKSELLINEN VIITEKEHYS

Opinnäytetyöni alkuvaiheessa syksyllä 2017 valtamediat uutisoivat nuorten oppimisen haasteista. Helsingin Sanomat (1.10.2017) julkaisivat, että yhdeksäsluokkalaisista pojista joka viides ei kykene tekemään hyvää kesätyöhakemusta. Artikkelissa kerrotaan, että vuosittain peruskoulusta valmistuu 6000 nuorta, joilla on vaikeuksia omaksua ja ymmärtää tekstiä. Yle (13.8.2017) nosti uutisessaan esille, että PIAAC-tutkimuksen mukaan 11 prosentilla 16-65-vuotiaista on lukutaidossa niin suuria puutteita, että se vaikuttaa selviytymiseen arjessa. Lukukeskuksen mukaan heikkoja lukijoita on noin joka kymmenes suomalainen, joilla puutteellinen lukutaito vaikeuttaa työllistymistä ja jatko-opintoja (Lukukeskus 2017).

Tutkimustulokset osoittavat, että huoli oppimistaitojen heikentymisestä ei ole turha. Suomen koulujärjestelmää arvostetaan maailmanlaajuisesti, mutta silti peruskoulussa kaikki eivät pärjää. Sukupuolierot korostuvat ja poikien koulumotivaatio on laskussa. Pisa 2015-tutkimuksen mukaan Suomi menestyi lukutaidossa hyvin. Huolta aiheuttavat 15-vuotiaiden tyttöjen ja 15-vuotiaiden poikien lukutaidon erot, jotka ovat suurimpia verraten OECD-maihin. Sukupuolierot näkyvät räikeästi, sillä koko oppimäärään suhteutettuna tytöt olivat yli vuoden poikia edellä. (Valtioneuvosto 2015, 49.) Poikien alhainen motivaatio näkyi suoraan tuloksissa. Pisa-tutkimuksessa kävi myös ilmi, että peruskoulumme ei ole tasa-arvoinen valtakunnallisesti. Maantieteelliset erot olivat kasvussa ja esimerkiksi Pääkaupunkiseutu menestyi tutkimuksessa huomattavasti Länsi- ja Itä-Suomea paremmin. Oppimisen mallia tulee kehittää, jotta Suomi voi taata tasa-arvoisen koulujärjestelmän kaikille. (Minedu 6.12.2016.)

Siirtymävaiheessa 7.luokkaan sisältyy riskejä. Salmela- Aron mukaan koulutuksellinen siirtymävaihe luo uhkia ja mahdollisuuksia liittyen oppimiseen, hyvinvointiin ja motivaatioon. Jos siirtymävaihe onnistuu, se vaikuttaa positiivisesti oppilaan stressin vähenemiseen ja hyvinvoinnin kasvuun. Siirtymävaiheen epäonnistuminen aiheuttaa muun muassa stressin lisääntymistä ja itsetunnon laskua, sekä yrittämisen haluttomuutta. Nuoruus on ihmiselämän yksi herkkyyssvaiheista ja oppimismotivaatio kehittyy varsinkin tässä elämänvaiheessa. (Salmela-Aro 2018, 14-15.) Siirtymävaiheeseen liittyvät ongelmat ja tunnistamattomat oppimisvaikeudet lisäävät riskiä opintojen epä-

onnistumiseen. Erilaisten oppijoiden liiton mukaan 10-20 % väestöstä on erilaisia oppimisvaikeuksia (eoliitto 2019). Oppimisvaikeuksien vaikutuksesta oppimiseen on tutkittu muun muassa Kuntoutussäätiön Opi Oppimaan hankkeessa 2006-2010, jossa kehitettiin kuntoutuspalveluita nuorten ja aikuisten oppimisvaikeuksiin. Hankkeeseen sisältyi soveltavaa tutkimusta aikuisten oppimisvaikeuksista. Tutkija Johanna Korkeamäen mukaan tutkimuksessa ilmeni, että 26 19-60-vuotiaan haastateltavan, joilla itsellään oli diagnosoitu oppimisvaikeus, opiskelupolut eivät olleet tyypillisiä. Tutkimuksen mukaan haastateltavat olivat kokeneet elämässään aina olevan oppimisvaikeuksia ja he pitivät siirtymävaiheita merkityksellisinä. (Korkeamäki 23.4.2013.)

Terveys ja hyvinvoinnin laitos nosti esiin myönteisten koulukokemusten sekä oppimisympäristön vaikutukset oppimiselle ja hyvinvoinnille. Koulunkäynnin myönteisyys parantaa oppimistuloksia. Lasten ja nuorten oppimiskokemukset sekä koulun sosiaaliset suhteet vaikuttavat viihtyvyyteen. (Thl 2019.)

Oppimispaja-aiheen taustalla on tahtotila vaikuttaa lasten ja nuorten oppimistaitojen kehittämiseen ja hyvinvointiin. Halusin tehdä oppimisen hyväksi jotain, joka tukee lapsia ja nuoria tasa-arvoisesti ja valtakunnallisesti. Pohdin oppimiskokemuksia, johon liittyisivät innostus, oivaltaminen ja motivaatio. Mitä kaikkea sisältyy mielekkääseen oppimiskokemukseen? Miten lasten ja nuorten oppimistaitoja voidaan edistää ja kehittää?

Lehtiartikkeleiden, tutkimustulosten ja työelämälähtöisen prosessin kehittämisen havaintoihin pohjaten rajasin tutkimukseni 7.-luokkalaisiin oppilaisiin, joille kehitin kolme oppimispajatehtävää. Opinnäytetyöni kohderyhmä 7.-luokka hyötyisi Oppimispajasta muutosten ja siirtymävaiheen tuomien haasteiden vuoksi. Heillä olisi koko yläkoulu aikaa harjoitella itselleen sopivia oppimistaitoja, jonka jälkeen he siirtyvät 2. asteen opintoihin. Lisäksi uudistettu perusopetuksen opetussuunnitelma loi pohjan Oppimispajalle. Olen käyttänyt opetussuunnitelman ydinasioita Oppimispajan suunnittelussa.

Opinnäytetyöni fokusoituu Oppimispajan sisällön kehittämiseen. Tehtäviä testasivat kaksi lohjalaista 7.luokan ryhmää. Sovelsin toimintatutkimuksen prosessikaavion oman opinnäytetyöni prosessiin sopivaksi ja tein siitä oman kaavion. Teoriaosuus va-

likoitui luontevasti tavoitteiden pohjalta. Ohjatun oppimiskokemuksen malli sopi täydellisesti ohjaavan opettajan rooliin, johon sisältyy myös siltaamisen periaatteet tarkoittaen asioiden yhdistelemistä yli oppiainerajojen ja kokonaisuuksien hallintaa. Toimintatutkimuksen spiraalimalli kuvaa jatkuvan kehittämisen prosessia, johon tämäkin työ mainiosti istui. Oivaltava oppiminen on kiinnostanut jo ennen opinnäytetyöni alkamista, joten se oli luonnollinen valinta oppimisen teoriapohjaksi. Ohjatun oppimiskokemuksen mallin mukainen siltaamisen taito on mielestäni yksi tärkeimmistä opiskelutaidoista, jota voi harjoitella ja joka tukee motivaatiota opiskella. Motivaatio ja oppimisen merkityksellisyys liittyvät olennaisesti haluun oppia. Kuten edellä mainitsin, THL:n tutkimuksessa todettiin myönteisten koulukokemusten ja oppimisympäristön vaikutuksesta oppimiseen. Tämän perusteella tutkin sisäistä ja ulkoista motivaatiota, sekä oppimisen merkityksellisuutta, jotka liittyvät vahvasti toisiinsa ja oppimisen kokemuksellisuuteen.

Olen huomioinut opinnäytetyössäni oppimisvaikeudet siten, että Oppimispajan tehtävät sopivat erilaisille oppijoille ja maantieteellisistä eroista riippumatta, kuten Pisatutkimuksessa nostettiin esille paikkakuntien välisistä oppimistuloserosta. Uskon, että opiskelutaitoja kehittämällä, itsetuntemuksella ja positiivisilla oppimiskokemuksilla voidaan parantaa oppimisen eri osa-alueita. Oppimisympäristöillä ja oppimismyönteisyydellä on valtava merkitys itseluottamukseen ja kokemukseen oppijana, joka voi heijastua muihinkin elämän osa-alueisiin. Oppilaalle tulee tarjota kouluissa erilaisia oppimisen vaihtoehtoja, sillä myönteiset oppimiskokemukset ovat yksilöllisiä (Väljärvi Ym. 2018, 94). Väljärvi nostaa esille erittäin merkityksellisen huomion oppijaan yksilönä ja kuinka jokainen kokee asioita eri tavoin.

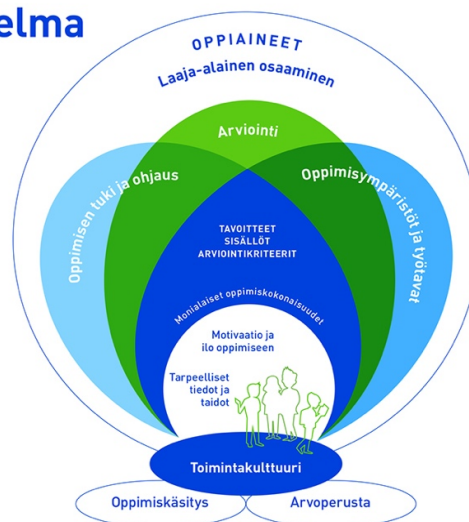
Oppimispaja rakentuu opiskelutaitojen harjaannuttamiseen. Motivaatiolla, itseohjautuvuudella ja itsetuntemuksella on suuri merkitys oppimisessa. Perustelen Oppimispajan merkityksellisyyden tutkimusten, järjestöjen tietämyksen, omien havaintojeni sekä tutkimusmenetelmien ja oppilailta ja opettajilta saadun palautteen perusteella. Käytän opinnäytetyössäni paljon kuvia, joilla havainnollistan eri muutosprosessien vaiheita. Uskon, että tarjoamalla erilaisia oppimisen tapoja ja pureutumalla itsetuntemukseen oppijana on jokaisen mahdollista kehittää oppimistaitoja. Oppimispajan vahvuutena ovat valtakunnallisuus, rajattomuus ja mallia voi soveltaa kaikenikäisille ja eri

ryhmille. Opinnäytetyölläni haluan kantaa vastuun yhteiskunnallisesta merkittävästä ongelmasta ja olla mukana kehittämässä ja tukemassa lasten ja nuorten oppimistaitoja.

2.1 Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma tähtää oppimisen ymmärtämiseen

Oppimispajamallin idea, merkitys ja arvot pohjautuvat uuteen perusopetuksen opetussuunnitelmaan, joka on otettu 7.-luokalla valtakunnallisesti käyttöön 1.8.2017. Opetussuunnitelman perusteisiin kirjatussa oppimiskäsityksessä korostetaan, että oppilaiden on tärkeää oppia tuntemaan ja ymmärtämään omaa oppimistaan ja ottamaan siitä vähitellen yhä enemmän vastuuta. Tavoitteena on edistää oppilaan itseohjautuvuutta, saavuttaa laadukkaampia oppimisprosesseja ja luoda onnistuneita oppimiskokemuksia. (Opetushallitus, opetussuunnitelman ydinasiat.) Oppisisältöjen työstämisen ohella oppimisen prosessin, kokemusten ja tunteiden tutkiminen kehittää itsetuntemusta ja vahvistaa oppimisen taitoja. Kun oppilas tuntee vahvuuksiaan ja löytää toimivia tapoja oppia, luottamus omiin taitoihin ja motivaatio oppimiseen voi kasvaa. (Halinen ym. 2016, 29-30.)

Opetussuunnitelma

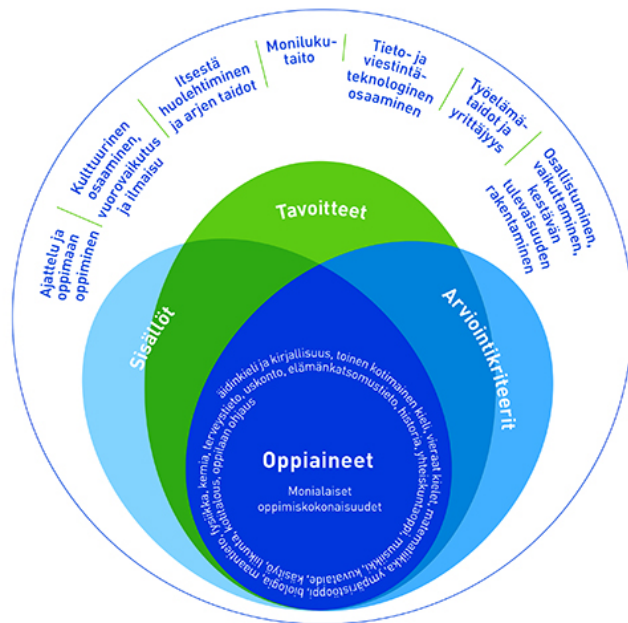

Kuva 1. Opetussuunnitelma 1 (Opetushallitus, opetussuunnitelman ydinasiat.)

Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma tähtää koulutuksen tasa-arvon vahvistamiseen ja paikallisten opetussuunnitelmien pohjan yhtenäistämiseen valtakunnallisesti. Uudessa opetussuunnitelmassa kuvataan oppiaineiden sisältöjä ja tavoitteita, jotka liittyvät oppimiskäsitykseen, toimintakulttuurin linjaukseen sekä arvoihin. Pyrkimyksenä on uudistaa koulutuspedagogiikkaa ja koulun toimintakulttuuria, jonka avulla on mahdollista saavuttaa laadukkaampia oppimisprosesseja sekä parantaa oppimistuloksia. Tavoitteita ovat muun muassa oppilaan aktiivisuuden vahvistaminen, onnistuneiden oppimiskokemusten luominen ja opiskelun merkityksellisyyden lisääminen. (Opetushallitus, opetussuunnitelman ydinasiat.)

Opetussuunnitelma uudistaa koulutuspedagogiikkaa ja toimintakulttuuria kouluissa, joka vaikuttaa oppimisprosessien laatuun ja parantaa oppimistuloksia. Pedagogiset linjaukset mahdollistavat koulujen toimintatapojen kehittämisen siten, että niissä huomioidaan motivaation merkitys oppimisessa sekä oppimisen ilo. Uudistuksessa vahvistetaan itseohjautuvuutta ja vastuunottoa opiskeluista. Toimintatapoja ovat esimerkiksi oppilaan omat itse asettamat tavoitteet, niiden seuranta, arviointi ja ongelmanratkaisukyky. Oppimiseen liittyy kokemuksellisuutta, vuorovaikutusta toisten kanssa ja tunteita. Omat kiinnostuksen kohteet motivoivat oppimaan. Opetuksessa huomioidaan elinikäinen oppiminen ja yksilölliset oppimisen tavat. Lisäksi oppiaineisiin pyritään sisällyttämään viestintä- ja tietoteknologian taitoja, arjenhallintaa ja hyvinvointia, jotka kuuluvat osaksi laaja-alaisia osaamisen taitoja. Laaja-alaisen osaamisen taitojen tavoitteet ovat kansallisissa opetussuunnitelman perusteissa, joita on mahdollista soveltaa omien tarpeiden ja painotusten mukaisesti. Arviointi, osaaminen ja opetus sisältyvät osaksi oppiainetta. Tavoitteita ovat vuorovaikutustaidot, oppimisen ja ajattelun taidot, monilukutaidot, kulttuurinen osaaminen, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, osallisuus, vaikuttamisen taidot, kestävän tulevaisuuden rakentaminen, työelämätaidot sekä yrittäjyys. Lisäksi kansallisissa opetussuunnitelman perusteissa määritellään koulujen toimintakulttuurien kehittämisen linjaukset ja ajatellaan, että koulut ovat oppivia yhteisöjä. Pyrkimyksenä on ohjata yhteiseen oppimiseen sekä huolehtia turvallisesta arjesta ja oppilaiden hyvinvoinnista. (Emt.)

Koulujen toimintakulttuurin kehittämiseen liittyvät myös olennaisesti erilaiset työtavat ja oppimisympäristöt, joiden avulla tutkitaan, leikitään, kokeillaan ja liikutaan. Oppimisympäristö on turvallinen ja innostava, jossa hyödynnetään koulun ulkopuolisia tiloja, esimerkiksi museoita ja liikutaan luonnossa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluissa toimintojen kehittämiseen sekä suunnitteluun. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo takaavat yhdenvertaisen kohtelun, samanarvoisuuden, yksilöllisten tarpeiden huomioimisen ja osallisuuden turvaamisen. Oppimisympäristöissä pyritään huomioimaan oppilaiden erilaiset työtavat ja heitä ohjataan osallistumaan, valitsemaan ja kehittämään omia oppimisympäristöjä sekä työtapoja. Tavoitteet, tarpeet ja kiinnostuksen kohteet määrittävät, mitä työtapoja opetuksessa ja oppimisessa käytetään. (Emt.)

Kuva 2. Opetussuunnitelma 2 (Opetushallitus, opetussuunnitelman ydinasiat.)

Uuteen perusopetuksen opetussuunnitelmaan on sisällytetty paljon asioita, jotka linkittyvät oppimispajan tavoitteisiin ja arvoihin. Onnistuneet oppimiskokemukset, oppimisen merkityksellisuuden lisääminen, oppimisen ilo ja motivaation merkitys, elinikäinen oppiminen, oppimisympäristöt, arjen hallinta ja yksilölliset oppimisen tavat

ovat Oppimispajan peruseriaatteita. Oppimispaja perustuu opetussuunnitelmassa asetettuihin ydinkohtiin ja siten vastaa oppimistaitojen kehittämisen tarpeeseen.

2.2 Toimintatutkimuksessa muutos on Oppimispajan sisällön kehittäminen

Tutkimusote on eräänlainen tieteen filosofinen sateenvarjo, joka pitää sisällään kullekin otteelle tyypilliset tiedonkeruun, analysoinnin ja tulkinnan menetelmät (Kananen 2012, 26).

Oppimispajan tutkimusote on toimintatutkimus eli tutkimuksellinen kehittämistyö. Ammattikorkeakouluissa käytetään tutkimuksellinen kehittämistyö - termiä opinnäytetöiden toimintatutkimuksesta (Aaltola & Valli 2015, 207). Opinnäytetyössäni käytän molempia termejä.

Toimintatutkimuksessa tutkija on itse mukana muutoksessa ja hän perehtyy huolellisesti tutkittavaan ilmiöön. Tutkijan on tärkeää havainnollistaa, mikä tai mitkä ovat tutkimuksen muutos ja kehittäminen, unohtamatta tutkimuksellista osuutta. Eli toimintatutkimuksen edellytyksenä on, että tutkittavassa toiminnassa tapahtuu muutos. Lisäksi toimintatutkimukseen liittyy muutossyklin toteutus. (Kananen 2012, 37-38, 40.)

Toimintatutkimuksella on kaksi tehtävää. Sen avulla tutkitaan toimintaa, ja analysoidaan, kuinka toimintaa voidaan kehittää. Tutkija on osallisena tutkimuksessa, mukana muutoksissa ja tekemässä niitä itse. Toimintatutkimus perustuu ihmisten yhteistoimintaan ja voidaan puhua sosiaalisista prosesseista. Yhteisöllisyys ja itsereflektiivinen toiminta voivat molemmat kuulua toimintatutkimukseen. (Aaltola & Valli 2015, 204-205, 215.)

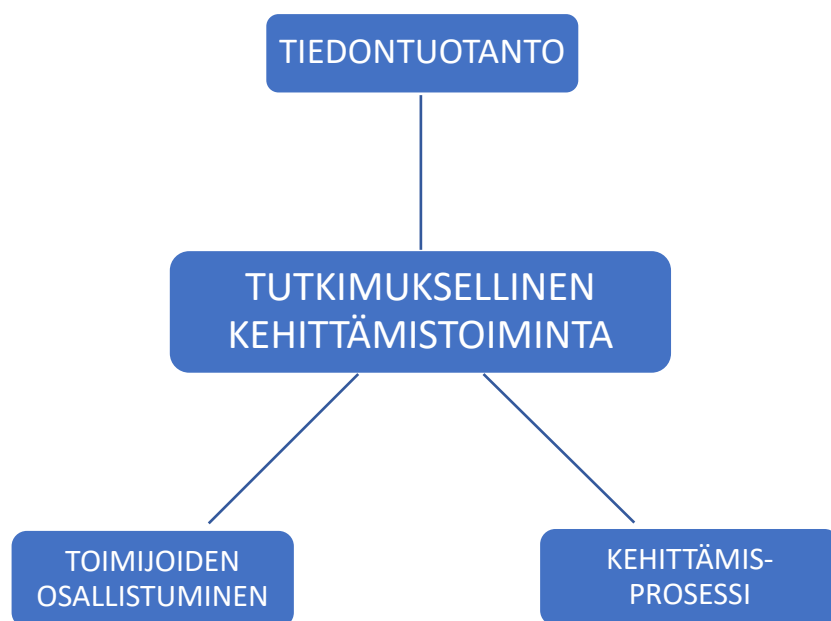
Toimintatutkimuksen vaiheet

1. Suunnittelu ja tavoitteet
2. Toiminta ja muutos
3. Arviointi ja seuranta

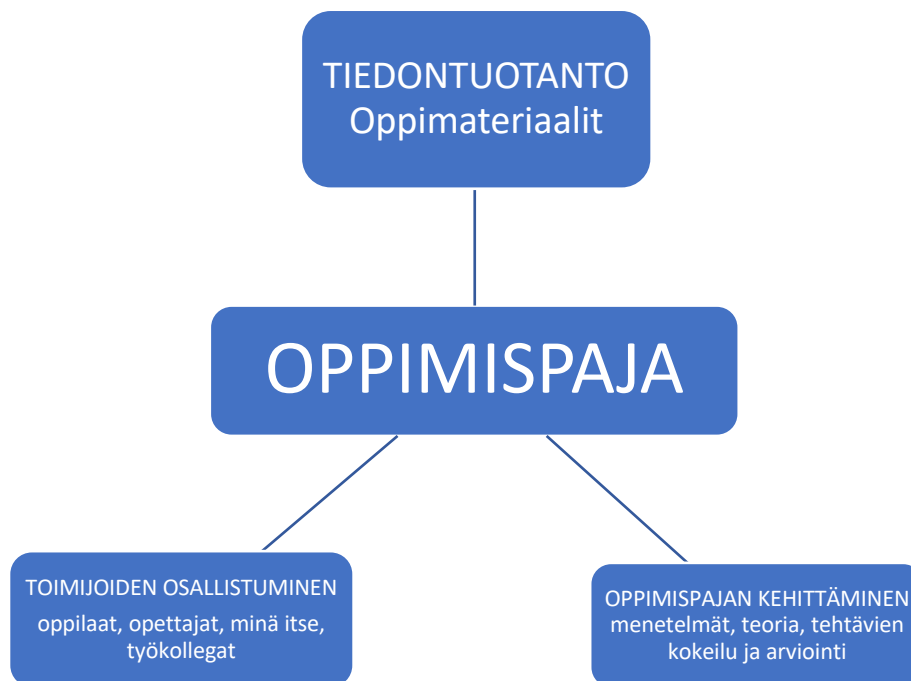
Toimintatutkimuksen tavoitteita ovat muutos ja tutkijan osallisuus muutoksessa sekä muutossyklin toteuttaminen. Toimintatutkimuksen vaiheet menevät sykleissä. Tutki-

mus on prosessinomaista ja tarkoituksena on, että toiminta kehittyy. Toimintatutkimukseen liittyvät kehittäminen tai muutos sekä prosessin läpivieminen. Ei riitä, että tutkija ymmärtää tutkittavan asian, vaan sitä edellytetään tutkimuksessa tapahtuvalle muutokselle. Toimintatutkimukseen liittyy käytännön osa eli muutos ja tutkimusosuus, joka tuo tutkimukseen tietoa. (Kananen 2015, 37-38, 41-42.)

Toikon ja Rantasen mukaan tutkimuksellinen kehittämistoiminta sisältää kolme elementtiä: toimijoiden osallistuminen, tiedontuotanto ja kehittämisprosessi (kuva 3). Kehittämistyössä perustellaan toiminta, jonka jälkeen organisoidaan, toteutetaan kehittämistyö sekä arvioidaan lopputulos. Projektimaisessa kehittämisessä suunnitellulle annetaan painoarvoa, vaikkei kaikkea toimintaa voikaan aina suunnitella etukäteen. Riippumatta osallistujien intresseistä kehittämisessä etsitään yhteistä säveltä ja näkemystä. Osallistujat eivät ole ulkopuolisia asiantuntijoita, vaan ovat kehitystyön lisäksi mukana itse toiminnassa. Pyrkimyksenä on yhteinen kehittäminen, joten kehittämisen kohde osallistuu myös kehitystyöhön. (Toikko & Rantanen 2009, 10-11.) Havainnoin opinnäytetyöprosessin alla olevien kaavioiden mukaisesti (kuva 3 ja 4).

Kuva 3. Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan näkökulmat (Toikko & Rantanen 2009, 10.)

Kuva 4. Oppimispaajaan sovellettu kuva 3 (Emt., 10.)

Opinnäytetyössäni tutkimuksen muutos ja kehittämistyö on Oppimispajamallin sisällön kehittäminen. Opinnäytetyöni tarkoituksena ei ole tutkia Oppimispaajassa oppilaita, tai heissä tapahtuvia muutoksia liittyen oppimiseen, mutta heidän antamallaan palautteella ja opettajien palautteilla on ollut merkitys Oppimispaajan sisällön kehittämistyössä. Lisäksi olen antanut painoarvoa omille havainnoilleni, joita olen tehnyt ohjaajana oppitunneilla. Oppimispajamalli pohjautuu Lukirasti-malliin, joka on ollut järjestötyön käytössä (Erialaisten oppijoiden liitto) muutaman vuoden ajan. Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan vaatima muutos tähtää asetettujen tavoitteiden pohjalta Oppimispaajan uudistetun muodon kehittämiseen. Havainnollistan työssäni muutosprosessin, jossa olen tutkijana itse mukana.

Opinnäytetyöhön sisältyy tutkimuksellinen työote, johon liittyvät tiedonkeruu, analysointi ja tulkinnan menetelmät. Tutkimusotteen tai lähestymistavan määrittävät tutkimusongelma ja onko kyseistä aihetta jo tutkittu aikaisemmin. Jos aihetta on tutkittu, on olemassa tutkimusongelmaa selittäviä malleja ja teorioita. On hyvä pohtia ylipää-

tään, miksi asioita ylipäätään tutkitaan? Tutkimuksessa on päämääränä saada ymmärrystä ilmiöön ja saavuttaa muutosta parempaan. Jotta sinne saakka on mahdollista päästä, täytyy sisäistää tutkittava ilmiö hyvin. (Kananen 2012, 20, 25-26.)

Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan näkökulmiin viitaten opinnäytetyössäni Oppimispajan kehittämiseen sisältyvät tutkimusmenetelmät, jotka ovat työelämälähtöinen prosessin kehittäminen, suora ja arkihavainnointi, palautteen kerääminen ja analysointi ja ajatuskartat. Lisäksi opinnäytetyöni taustatukena on ollut mukana ohjausryhmä. Oppimispajan kehittämistyön taustalla on vankka teoriapohja, jonka avulla perustelen tehtävien sisällön valinnat. Teoreettiseen viitekehykseen liittyvät ohjaavan oppimiskokemuksen malli, oivaltava oppiminen ja motivaation merkitys oppimiselle. Toimintatutkimuksen spiraalimalli kuvaa opinnäytetyöprosessin. Lisäksi opinnäytetyöhöni pohjan luovat uudistettu perusopetuksen opetussuunnitelma sekä oppimisvaikeuksien huomioiminen opetuksessa.

Toimintatutkimukseen liittyy olennaisesti, että tutkija on itse mukana muutoksessa ja hän perehtyy huolellisesti tutkittavaan ilmiöön. Tutkijan on tärkeää löytää keinot, kuinka tutkittava ongelma poistetaan ja miten muutosta mitataan. Edellytyksenä on, että tutkittavassa toiminnassa tapahtuu muutos. (Kananen 2012, 37-38, 40.)

Opinnäytetyössäni toimijoina ovat Oppimispajaa kokeilevat oppilaat ja opettajat, työkollegani ja tutkijana minä itse. Tiedontuotanto on Oppimispajan materiaalin luominen sekä Oppimispajan kokeiluista syntyneet havainnot, palautteet ja tulokset. Kehittämistyöhön osallistuivat kaksi 7.luokkalaista opiskelijaryhmää, jotka kokeilivat Oppimispajan tehtäviä. Tehtävien testaamisen jälkeen oppilaat antoivat niistä palautetta. Lisäksi palautetta antoivat oppitunneilla mukana olevat opettajat. Tein luokassa tehtävien aikana osallistuvaa havainnointia. Tutkijana ohjasin tehtävät oppilaille ja siten olin mukana itse kehitystyössä. Oppilaiden ja opettajien antama palaute oli erittäin merkityksellistä Oppimispajan tehtävien kehittämisessä. Oppituntien ohjaajana pysyin reagoimaan asioihin tunnin aikana. Suuri osa oppimistehtävien muutoksista tapahtui jälkikäteen, kun kävin palautteita läpi ja pohdin tehtävien sisältöjä omiin luokassa tehtyihin havaintoihin.

Oppimispajamalli on sovellettavissa erilaisille ikäryhmille. Sen voima on sovellettavuudessa valtakunnallisesti riippumatta asuinpaikasta. Toimintatutkimukseen liittyy

jatkuva kehittäminen ja Oppimispajaa voi kehittää tulevaisuudessa erilaisten tehtävien avulla lähes rajattomasti. Lisäksi kehityksen näkökulmaksi on mahdollista ottaa oppilaiden oppimisessa tapahtuvan muutoksen näkyväksi tuomisen. Oppimispajan tehtävistä olisi upeaa saada myös koottu materiaalivihko tai vastaava kokonaisuus, jota voisi hyödyntää oppimateriaalina. Näen paljon mahdollisuuksia Oppimispajan kehittämistyössä tulevaisuudessa ja uskon, että kehittämälleni mallille on kysyntää ja käyttöä. Oppimispaja yhdistää kolmannen sektorin oppimiseen ja oppimisvaikeuksiin liittyvät tiedot ja taidot sekä peruskoulun toisiinsa.

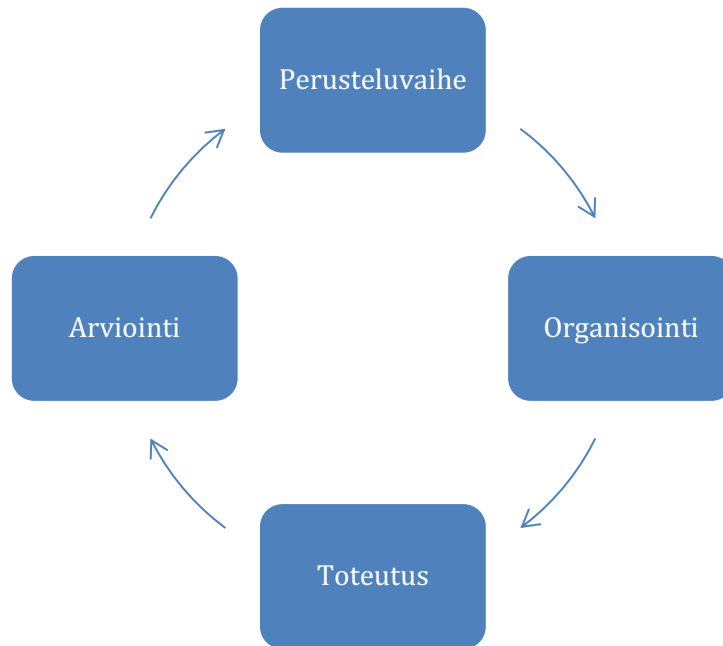
Opinnäytetyössäni toimintatutkimus näkyy mielestäni selvästi yllä olevien vaiheiden mukaisesti. Uudet tehtäväsissällöt pohjautuen teoreettiseen viitekehykseen, tutkimusmenetelmiin ja arviointiin sekä tehtävien sisällön muokkaamiseen ja uudelleen arviointiin palautteen perusteella ovat tutkimukseni toimintaa ja muutosta. Lopuksi olen arvioinut opinnäytetyöprosessin.

Perustan opinnäytetyöni yllä oleviin kolmeen tutkimuksellisen kehittämistoiminnan näkökulmaan (toimijoiden osallistuminen, tiedontuotanto ja kehittämisprosessi), jotka ovat työni pohjalla alusta loppuun saakka. Tutkimusmenetelmien avulla ja teoriiaan pohjautuen syntyi Oppimispaja, joka on valmis paketti kouluille oppimateriaaliksi. Seuraavassa kappaleessa havainnollistan toimintatutkimuksen spiraalimallin, joka kuvaa opinnäytetyöprosessia.

2.3 Toimintatutkimuksen spiraalimalli

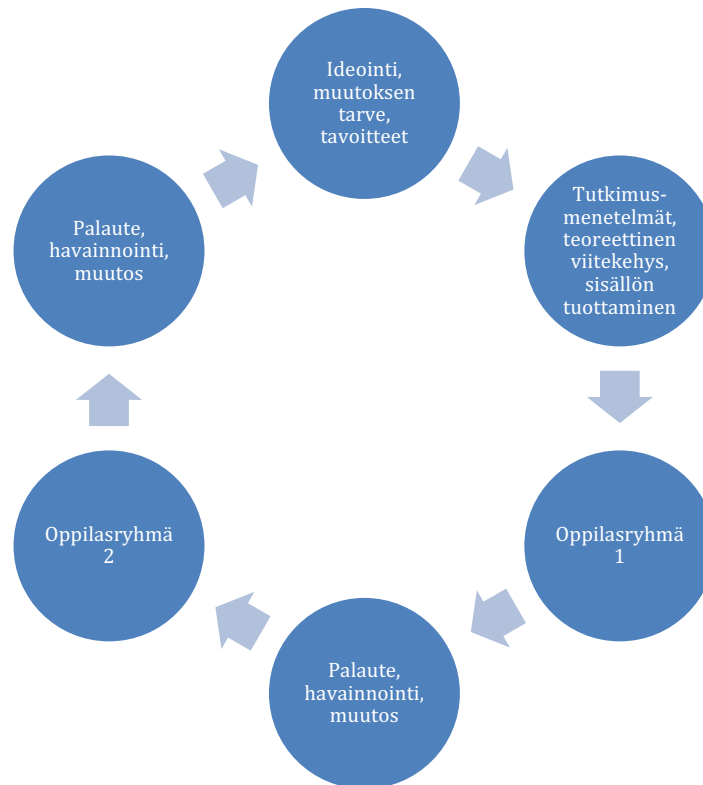
Opinnäytetyön kehittämisprosessissa olen käyttänyt apuna toimintatutkimuksen spiraalimallin kuvausta, joka mielestäni sopii mainiosti Oppimispajan sisällön kehittämistyöhön.

Kehittämistoiminta on jatkuva sykli ja prosessi. Spiraalimallissa kehät muodostavat jatkuvan kehittämisen. Suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi muodostavat kehän, josta seuraa uusi samalla kaavalla oleva kehä. Mallin voisi myös kuvata siten, että ensin on **perusteluvaihe**, jonka jälkeen tulevat **organisointi, toteutus ja arviointi**. Tuloksia arvioidaan uudestaan ja sen avulla täsmennetään toteutusta, organisointia ja perusteluja. (Toikko & Rantanen 2009, 66-67.)

Kuva 5. Toimintatutkimuksen spiraalimallin kuvaus (Emt., 66-67.)

Kuvassa 6 olevaan opinnäytetyön prosessikaavioon olen sijoittanut opinnäytetyöprosessin toimintatutkimuksen spiraalimallin kuvauksen mukaisesti. Kuvassa on havainnollistettu perusteluvaihe, organisointi, toteutus ja arviointi. Ylhäällä olevan kaavion mukaisesti pilkoin opinnäytetyöprosessin ja sovelsin sen prosessikaavioksi. Nuolet näyttävät prosessin kulun suunnan. Prosessin loppuvaiheessa tarkistan vielä asettamani tavoitteet ja organisoinnin sekä ja vastaako työ sitä muutosta, jonka lähtökohtaisesti olin asettanut.

Kuva 6. Opinnäytetyön prosessikaavio sovellettuna kuvaan 5 (Emt., 66-67.)

2.4 Tutkimuksen eettisyys

Seuraavaksi tarkastelen tutkimuksen eettisyyttä ja mitä eettisyys tarkoittaa opinnäytetyön tutkimuksen kannalta. Miten eettinen ajattelu esiintyy tutkimusprosessissa? Kuinka normit liittyvät tutkimuseetiikkaan ja mikä on tutkijan vastuu sisällön tuottamisesta? Käsittelen tutkimuseetiikkaa normien sekä hyvien tieteellisten käytänteiden avulla ja tarkastelen opinnäytetyöni eettistä näkökulmaa. Pohdin, miksi tutkimuseetiikka on tärkeää ja millaisia tutkimuseettisiä kysymyksiä minun on tutkijana otettava huomioon.

Etiikka, moraalit ja normit ovat kaikki tuttuja käsitteitä, joita siis käytämme arkikielessä. Eettisessä ajattelussa ihminen tarkastelee oikeita ja vääriä asioita sekä itsensä että yhteisön kautta. Tutkimustyössä jokainen vastaa itse omista valinnoistaan. (Kuula 2006, 21.) Opinnäytetyötä tehdessäni tutkin, kirjaan ja havainnoin asioita ja olen itse vastuussa tuottamastani tiedosta ja sen oikeanmukaisuudesta. Miten etiikka auttaa tekemään oikeita valintoja?

Ratkaisujen tekemisessä auttaa eettisten normien tuntemus ja laki. Kun tarkastellaan tutkimusetiikkaa, hyvä lähtökohta on normatiivinen etiikka, jonka avulla pyritään vastaamaan, mitkä ovat niitä sääntöjä, jotka ovat eettisiä ja joita noudatetaan. Tutkimusetiikka voidaan siis jäsenellä normijaottelulla. Tutkimuksessa voidaan puhua velvollisuuseettisestä normista, joka tarkoittaa esimerkiksi vapaaehtoista osallistumista tutkimukseen. Tällä viitataan ihmisarvoon ja kunnioittamiseen. Vapaaehtoisuuden normi käytännössä voi tarkoittaa, että tutkimuksessa mukana oleva henkilö voi halutessaan perua osallistumisensa ja siinä tapauksessa tutkittavan tiedot on poistettava tutkimuksesta. Tiedon luotettavuuden ja totuuden normien avulla tutkijat käyttävät tieteellisen tutkimuksen menetelmiä sekä pystyvät osoittamaan, että tutkimustulokset voidaan tarkastaa. Tutkijoiden keskeisiä suhteita ilmentävissä normeissa kunnioitetaan toisia ja heidän tekemäänsä työtä. (Emt., 21-24.) Normit antavat siis hyvän pohjan tutkimustyölle.

Tutkimusetiikka kokonaisuudessaan on tutkimuksen tärkeä peruskivi, joita jokaisen tutkimusta tekevän tulee noudattaa. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen on hyvän eettisen tutkimuksen edellytys. Suomessa toimii erillisiä julkisia elimiä, jotka valvovat tutkimushankkeiden eettisyyttä. Opetusministeriön alla toimiva tutkimuseettinen neuvottelukunta ohjeistaa, kuinka tieteellisiä menettelytapoja noudatetaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 23.)

Hanna Vilkka on hyödyntänyt Tutkimuseettisen neuvottelukunnan sivustoja ja ohjeita ja hän on mielestäni kiteyttänyt hienosti, mitä tutkimusetiikka on:

Tutkimusetiikalla tarkoitetaan yleisesti sovittuja pelisääntöjä suhteessa kollegoihin, tutkimuskohteeseen, rahoittajiin, toimeksiantajiin ja suureen yleisöön. Tutkimusetiikka on mukana koko tutkimusprosessin alusta loppuun saakka. Tutkijat, jotka ovat sitoutuneet hyvään tieteellisen käytännön noudattamiseen, aloittavat tutkimustyön eettisestä näkökulmasta ja pitävät sen mukanaan koko tutkimusprosessin ajan. (Vilkka 2015, 41.)

Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa, että tutkijat käyttävät sellaisia tutkimusmenetelmiä ja tiedonhankintamenetelmiä, jotka ovat eettisiä ja jotka tiedeyhteisö on hyväksynyt. Hyvin tehty tutkimussuunnitelma sekä laadukkaasti raportoitu ja toteutettu tutki-

mus kuuluvat hyvään tieteelliseen käytäntöön. Tutkimustulosten on täytettävä vaatimukset, jotka on asetettu tieteelliselle tutkimukselle. Tutkimustulokset esittelevät uutta tietoa, tai osoittavat, kuinka vanha tieto on sovellettavissa, hyödynnettävissä ja yhdisteltävissä. Tutkijan tulee olla huolellinen, rehellinen, tarkka työssään ja tutkimustulosten esittämisessä. Tutkimussuunnitelma ja tutkimus täytyvät olla teoreettisesti toistettavissa, eli lukijoiden täytyy pystyä ymmärtämään tutkimuksen sisältö ja ajatus. Tutkimuksen toimeksiantajien roolia täytyy myös kunnioittaa. Jos tutkimuksessa julkaisee nimiä, siihen tarvitsee olla erillinen lupa. Tutkimuksen täytyy olla avoin ja kontrolloitu. Tekstistä tulee selvittää rahoituslähteet, salassapito, - ja vaitiolovelvollisuudet. Lukijalle arvokasta tietoa on, mikä on tutkijan suhde toimeksiantajiin sekä tutkimuskohteeseen. Toisten tutkijoiden työtä tulee kunnioittaa oikeilla lähdeviitteillä ja ylipäänsä on tärkeää arvostaa toisten tekemää työtä. (Emt., 41-42, 45-46.)

Tutkimusetiikan merkityksellisyys korostuu tutkimuksessa. Sen avulla voidaan taata tutkimuksen oikeellisuus ja tutkimuksen sisällön täyttämät kriteerit. Virheellinen tieto luo virheellistä kuvaa tutkimuskohteesta. Jos tutkimuksella ei voida luoda uutta tai sovellettavaa tietoa, ei siitä tutkimuksena ole hyötyä. Toisten ihmisen kunnioittaminen ja toisten työn merkityksen arvostaminen ovat tärkeitä asioita tutkimusta tehdessä. Mielestäni niin tässä kuin muillakin elämänalueilla, käyttäytyään hyvin toisia kohtaan ja annetaan arvoa toisten tekemälle työlle. Tämä näkyy opinnäytetyössäni muun muassa siten että olen käyttänyt lähdeviittauksia annettujen ohjeiden mukaisesti. Lisäksi olen perehtynyt perusteellisesti käyttämiini lähteisiin, jotta lähdeviittaukset ja teksti ovat ymmärrettävissä siten kuin olen tarkoittanut. Tutkijalta vaaditaan hyvää kirjoittajan taitoa ja perehtymistä tieteelliseen kirjoittamiseen.

Ihmisarvon kunnioittaminen tutkimuksessa on myös sitä, että tutkimukseen osallistuvien vapaaehtoisten kanssa luodaan raamit tiedonjakamiselle: Miten hankitaan vapaaehtoisten henkilöiden lupa olla mukana tutkimuksessa? Millaisia riskejä tutkimukseen osallistuminen sisältää? Mitä tietoa voi luovuttaa? Kuinka tietoa kerätään? (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 25.) On tärkeää ottaa huomioon, että ylipäänsä koko tutkimuksen ajan huomioidaan ja kunnioitetaan mukana olevia vapaaehtoisia (Vilkkä 2015, 46).

Opinnäytetyössäni oppilaiden palautteet ovat anonyymejä. Tutkimuskohde on rajattu 7.-luokkalaisiin oppilaisiin. En ole kerännyt heiltä henkilökohtaisia tai tunnistettavia tietoja. Oppimispajan tehtävien kokeilemista varten kirjoitin oppilaiden vanhemmille viestin, jossa kerroin opinnäytetyöni sisällöstä. Viesti välitettiin vanhemmille opettajan kautta. Vanhemmilta ei tullut viestin lähettämisen jälkeen yhteydenottoja, tai tarkentavia kysymyksiä.

Opinnäytetyössäni olen ottanut eettisyyden tarkastelun kohteeksi tiedostamalla ja prosessoimalla eettistä näkökulmaa koko tutkimustyön ajan. Tuon esille tutkittavan tiedon totuudenmukaisena ja pyrin siihen, että tekstistäni oma pohdinta on selkeästi löydettävissä. Oppimispaja on siis malli, jota lapset testaavat ja saan heiltä kokemusperäistä tietoa, jonka pohjalta kehitän mallin lopulliseen muotoon. Tutkimuskohteeni eivät ole suoraan oppilaat, vaan heidän kokemuksensa ja palautteet tehtävistä auttavat Oppimispajan kehittämisessä. Pohdin työni eettisyyttä kysymyksien avulla: Miksi ja kenelle haluan tehdä kyseisen työn? Mitä arvoa työ tuottaa? Miten otan huomioon muiden ihmisten osallistumisen?

Yhteenvetona totean, että tutkimustyö aloitetaan eettisen näkökulman tarkastelusta. Tutkimusetiikka kulkee mukana koko tutkimusprosessin ajan. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkimustyössä käytetään tutkimusmenetelmiä, jotka ovat eettisesti kestäviä. Käyttämäni tutkimusmenetelmä toimintatutkimus antaa työlleni selkeät raamit: Opinnäytetyö sisältää tutkimuksellisen osuuden ja käytännön kehittämisen. Tutkimuksessa tähdätään muutokseen ja itse tutkijana osallistun ohjaajana ja kehittäjänä koko prosessiin alusta loppuun saakka. Tutkimusetiikka puolestaan luo säännöt ja normit, jotka toimivat tutkimustyön luotseina. Ne ohjailevat tutkimusta oikeaan suuntaan ja auttavat tekemään tutkimuksesta eettisesti kestävän ja sitä kautta myös luotettavan. Tutkimusetiikka määrittelee valitsemaan sellaisen tutkimusmenetelmän, joka on yleisesti hyväksytty tutkijamaailmassa. Nämä elementit tukevat opinnäytetyöprosessia kokonaisvaltaisesti.

Lisäksi huomioitava on, että teen opinnäytetyötutkimukseni järjestöön, joten siltä osin tutkimuksen aihe on tilattu ja johdettu. Oppimispajalle on luotu jo ennen opinnäytetyötäni merkitys kyseisessä organisaatiossa ja tehtäväni on kehittää ja dokumentoida malli. Tutkimusongelmani on siis työelämälähtöinen ja tähän peilaten hyödyllinen.

Tutkimusetiikan ja hyvien käytänteiden noudattaminen kuuluu tutkijalle samalla tavoin, kuin muidenkin ammattialojen kuten lääkärin, ammattietiikan noudattaminen. (Vilkkä 2015, 52-53.)

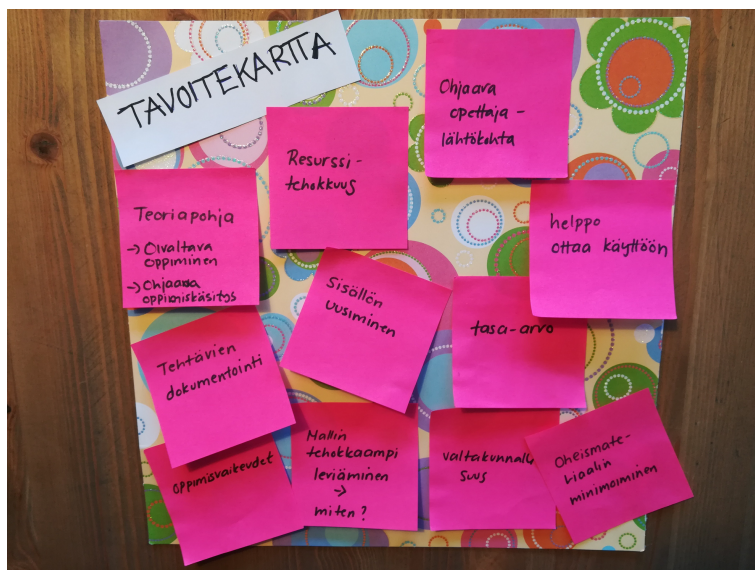
3 MUUTOKSEN TARVE JA KOHDERYHMÄ

Työssäni Erilaisten oppijoiden liitossa olen käyttänyt nuorten kanssa Lukirasti-mallia, jonka avulla nuoret ovat tutustuneet erilaisiin oppimisen tapoihin ja järjestön toimintaan. Lukirasti perustuu rastimuotoiseen työskentelyyn, jossa ryhmissä kierretään rastipisteitä ja niissä kokeillaan erilaisia oppimisen tapoja. Rastipaikat ovat liittyneet esimerkiksi lukemiseen, pelaamiseen, matematiikkaan ja hahmottamiseen. Olen siis ohjannut Lukirastia muun muassa työpaikallani ja kouluissa. Syksyllä 2017 opintojeni alkuvaiheessa pysähdyin miettimään, kuinka mallia voisi levittää tehokkaammin ja valtakunnallisesti. Sillä hetkellä Lukirastin ohjaaminen oli työntekijöiden aikataulujen varassa. Pohdin erilaisia vaihtoehtoja, kuinka mallia voisi kehittää siten, että se leviäisi tehokkaammin, käyttäisi vähemmän työaikaa ja ei olisi resurssisidonnainen. Lukirasti toimii siten, että rastipisteille toimme mukamme erilaisia pelejä, Ipadeja ja tavaraa, joita kouluilla ei välttämättä itsellään ollut käytössä. Havainnoistani aloin kehittämään opinnäytetyöni suuntaa ja ideaa. Halusin kehittää Lukirastin tehtäviä sekä dokumentoida ne kokonaisuudeksi, jotta mallin sisältö ei jää työntekijöiden tietämyksen, hiljaisen tiedon ja tiedonsiirron varaan. Keskustelin kollegani kanssa opinnäytetyöstäni, jolloin aloin miettimään tehtävien ja mallin sisältöä uudella tavalla. Aloin pohtimaan, millä tavalla mallia saisi levitettyä valtakunnallisesti tehokkaammin? Mitä pitäisi muuttaa? Millaisia tehtävien pitäisi olla, jotta koulut voivat järjestää niitä ilman suuria hankintoja ja investointeja? Miten mallista saisi sellaisen, että se on helppo ottaa käyttöön? Koin, että Lukirasti on hyvä työkalu eri ikäluokkien ja ryhmien tarpeisiin ja olen pitänyt sitä erittäin hyvänä työskentelyvälineenä. Muutoksen tarve on työelämälähtöinen ja perustuu havaintoihini, kun ohjasin Lukirastia oppilasryhmille. Lisäksi tilaaja-organisaatio Erilaisten oppijoiden liitto piti merkityksellisenä kehittää Oppimispajamallia nuorille. Aloin kehittämään uusia tehtäviä, joita varten tarvittava välineistö löytyisi kouluilta. Puntaroin kohderyhmää ja tarpeita. Nuorisosihteerin työssäni kohtasin lapsia ja nuoria, joilla oli erilaisia oppimisen haasteita. Kenelle mallin kehittämisestä

olisi eniten hyötyä? Oman kokemuksen mukaan Lukirasti toimii parhaiten lukiolaisilla, ammattikoululaisilla ja vanhemmilla opiskelijoilla. Aloin miettimään erilaisia tehtävävaihtoehtoja yläkouluikäisille ja eritoten seitsemäsluokkalaisille, jotka ovat opinpolullaan siirtymävaiheessa. Kuten aikaisemmin jo todettiin, tutkimusten mukaan koulutuksellinen siirtymävaihe luo uhkia hyvinvointiin, oppimiseen ja motivaatioon. Siirtymävaiheen epäonnistuminen lisää oppilaiden stressiä, laskee itsetuntoa ja yrittämisen halua. Jos siirtymävaiheessa ilmenee ongelmia ja oppilailla on oppimisen kanssa haasteita, riskit epäonnistua oppimisessa moninkertaistuvat. Koulukokemukset heijastuvat myös koulun ulkopuolelle ja laskenut itsetunto voi vaikuttaa nuoren tulevaisuuden valintoihin ja opinpolkuun. Aikaisemmin esiteltyyn Johanna Korkeamäen ja Kuntoutussäätiön tutkimuksen mukaan oppimisvaikeuksisten opinpolut poikkesivat normaalista oppimispolusta ja haastateltavat kokivat siirtymävaiheiden olevan merkityksellisiä. Tutkimustuloksiin perustuen olen asettanut opinnäytetyöni kohdeyhmäksi 7.-luokkalaiset oppilaat, jotka ovat opinpolullaan siirtymävaiheessa.

3.1 Tavoitteet

Tein tavoitekartan, johon lisäsin opinnäytetyölleni asetetut tavoitteet. Tavoitekartan tavoitteet ovat kerätty työelämälähtöisen prosessikehittämisen tuloksena, jolloin kehitimme Oppimispajan tehtäviä yhdessä Erilaisten oppijoiden liiton kollegoiden kanssa (kohdassa 4.1). Lisäksi tavoitteet ovat muodostuneet arkihavainnointiin ja suoraan havainnointiin perustuen toimiessani Lukirastin ohjaajana. Tavoitekartta sisältää niitä tavoitteita, joiden avulla Oppimispajamallia on mahdollista kehittää valtakunnallisesti koulujen käyttöön. Tavoitteet pohjautuvat perusopetuksen opetussuunnitelmaan ja teoreettiseen viitekehykseen, jonka teoriaosuus tukee Oppimispajan arvoja.

Kuva 7. Tavoitekartta.

Tavoitekartan pohjalta loin opinnäytetyölleni kolme päätavoitetta, joita peilaan tuloksiin opinnäytetyön prosessin loppuvaiheessa.

Kolme päätavoitetta ovat:

Tavoite 1) Sisällön uusiminen pohjautuen teoriaan ja tehtävien dokumentointi, eli hiljaisen tiedon tekeminen näkyväksi

Tavoite 2) Oppimisvaikeuksien huomioiminen tehtävissä

Tavoite 3) Mallin tehokkaampi leviäminen, resurssitehokkuuden lisääminen ja tehtäviin liittyvän oheismateriaalin minimoiminen

Työlläni vastaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Millainen on uudistunut Lukirastimalli 7.-luokkalaisille? Miten oppimisvaikeuksien huomioiminen näkyy Oppimispajan tehtävissä ja kuinka malli on mahdollista saada valtakunnalliseen käyttöön?

Kuten aiemmin jo totesin, opinnäytetyön tavoitteena ei ole tutkia lapsia tai nuoria, jotka osallistuvat tutkimukseen kokeilemalla Oppimispajan tehtäviä ja antamalla niistä palautetta. Opinnäytetyön muutos on Oppimispajamallin kehittäminen eteenpäin, jotta siitä tulisi hyvä työkalu oppimisen tueksi. Oppimisvaikeuksien huomioiminen luo Oppimispajamallin tasa-arvoa.

Oppimispajan tavoitteena on nostaa näkyväksi arvoja, joiden mukaan jokainen oppii omalla tavallaan ja jokaisella on vahvuuksia, joita voi hyödyntää oppimisessa. Kuten edellä olen jo todennut, uudessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa oppilaita tuetaan tuntemaan ja ymmärtämään oppimistaan ja ottamaan siitä enemmän vastuuta. Uudessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa nostetaan myös esille oppilaiden vahvuudet sekä toimivat oppimisen tavat, jotka kasvattavat luottamusta ja motivaatiota oppimiseen. Teoreettisena viitekehyksenä käytän oivaltavan oppimisen lähestymistapaa ja motivaation merkitystä oppimiselle ja ohjatun oppimiskokemuksen mallia, jotka tukevat opetussuunnitelman sisältöä. Tavoitteena Oppimispajamallissa on tuoda tietoa oppilaille opiskelutaidoista, joita oppilaat voivat hyödyntää ja ottaa käyttöön oppimisen tueksi. Opettajille Oppimispaja tuo arvokasta tietoa, millä tavoin ohjaaja voi vaikuttaa oppilaiden oppimiskokemuksiin. Lisäksi Oppimispajan materiaalit ovat opettajien käytössä ja heillä on mahdollisuus hyödyntää materiaaleja omassa opetuksessaan.

Oppimispajan avulla luodaan käsitystä erilaisista oppimisympäristöistä ja mikä vaikutus oppimisympäristön huomioimisella on oppimiseen. Opettajat voivat Oppimispajaa hyödyntämällä saada lisää työkaluja opetuksen tueksi ja malli auttaa huomioimaan oppilaat erilaisina oppijoina. Tavoitteena on myös tuoda mallin avulla esille, että oppiainerajat eivät ole tarkkoja ja oppimista tukee asioiden kokonaisvaltainen hallinta ja asioiden yhdisteleminen yli oppiainerajojen. Asioiden yhdisteleminen eli siltaaminen tukee oppimista ja esimerkiksi ajanhallinnan opettelu koulussa tukee samanaikaisesti arjenhallintaa.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Seuraavassa luvussa käsittelen opinnäytetyössäni käyttämäni tutkimusmenetelmät. Esittelen tässä vaiheessa muutosprosessin, joka liittyy opinnäytetyön sisällön muokkaantumiseen. Suurin painoarvo työni alkuvaiheessa oli työelämälähtöinen prosessin kehittäminen, jossa työskentelyryhmässä suunnittelimme yhdessä Oppimispajan rakennetta ja sisältöä. Ajatuskartta-menetelmä havainnollisti teorian ja perustan linkittymisen toisiinsa perustellen valintani käyttää kyseisiä elementtejä opinnäytetyössäni. Lisäksi olen käyttänyt osallistuvaa-, suoraa ja arkihavainnointia. Ohjausryhmä

on arvioinut työtä opinnäytetyöprosessin matkan varrella ja olen saanut siitä tukea ja tärkeää palautetta. Lisäksi olen saanut suullista palautetta oppimisvaikeuksisten vertaisryhmästä sekä esittelin opinnäytetyöni työpaikallani alkutalvella 2019. Käsittelen oppilaiden ja opettajien antamat palautteet pääluvussa 7.

4.1 Työelämälähtöinen prosessin kehittäminen

Alkuvaiheessa opinnäytetyötäni kysyin Erilaisten oppijoiden liiton kollegoitani mukaan ryhmätyöskentelyyn, jossa työskentelyn lähtökohtana oli Oppimispajan tehtävien sisällön arvioiminen, ideoiminen ja muokkaaminen. Pyysin kollegoitani mukaan kehittämään Oppimispajan tehtäviä, sillä heillä on vahvaa ammattiosaamista erilaisesta oppijuudesta ja oppimisvaikeuksista sekä Lukirasti-mallin soveltamisesta eri ikäryhmille. He olivat siis opinnäytetyössäni yksi vahva toimijataho, jolta sain paljon tukea, ideoita ja ajatuksia työni kehittämiseen. Opinnäytetyöni alkuvaiheessa oli jo täysin selvää, että kysyn heitä mukaan kehittämistyöhön, sillä heidän osaamisensa ja kokemus linkittivät Oppimispajan sisällön vahvasti eri toimijoiden välille. Määritin täten työkollegani osaksi Oppimispajan kehittämistoimintaa. Toikon ja Rantasen mukaan erityisen tärkeää kehittämistoiminnassa on määrittää mukana olevat toimijat. Paras mahdollinen tilanne olisi, että toiminnassa olisi mukana kaikki ne henkilöt, joita kehittämistyö koskettaa. (Toikko & Rantanen 2009, 58.)

Olimme sopineet kahdesta erillisestä ryhmätyöskentelystä. Olin valmistellut ennen ensimmäistä tapaamista kokoamalla ideat, tavoitteet ja ajatukset paperille, jotka esittelin tiimille. Ensimmäisellä tapaamiskerralla keskustelimme vapaasti, miten koemme Oppimispajan ja mitkä teemat ovat nousseet vahvasti esille niin eri työkonteksteissa kuin Lukirasti-mallissa. Kerroin toiveistani kehittää mallia asettamieni tavoitteiden pohjalta (valtakunnallisuus, dokumentointi, kohderyhmä, tehtävien muokkaaminen).

Ryhmätyöskentely on ongelmanratkaisuprosessi: Mietitään vaihtoehtoja, tehdään ehdotuksia, suunnitellaan ja yritetään löytää yhteinen määränpää, jotta ongelma saadaan ratkaistua. Tähän tarvitaan ryhmän vahvaa vuorovaikuttamista ja yhtäläisiä odotuksia prosessista. (Kauppila 2011, 102.) Työryhmässä vallitsi mielestäni alusta pitäen jatkuva, positiivinen ja innovatiivinen vuorovaikutus. Etsimme keskustelemalla yhteistä

ratkaisua tavoitteille ja kysymyksille. Kirjoitin keskustelusta nousseita ideoita ylös. Ensimmäisestä ryhmätyöskentelystä sain hyvän pohjan ja suunnan Oppimispajan tehtävien sisällölle. Ideoimme, mitkä aihepiirit tukisivat ja antaisivat hyviä vinkkejä oppilaille erilaisista oppimisen tavoista.

Työryhmän keskusteluun tukien päädyin opinnäytetyössäni keskittymään kolmeen neljään kokonaisuuteen, joiden pohjalta aloin työstämään tehtävien sisältöä ja rakennetta. Kuten spiraalimallissa kehittämistoiminta kuvataankin, on kehittämistyö jatkuva prosessi. Yhteinen kehittäminen tuki kokonaisvaltaisesti asettamiani tavoitteita, kuten esimerkiksi sisällön tuottamista ja kohderyhmän arviointia.

Toisessa ryhmätyöskentelyssä olin hahmotellut Oppimispajan sisällön sekä opinnäytetyön aikataulun ensimmäisen työryhmätyöskentelyyn pohjaten. Jotta muutos on mahdollista tehdä ja toteuttaa, täytyy osata luopua vanhoista toimintatavoista ja käsityksistä (Venkula 2005, 30).

Iso konkreettinen muutos, joka syntyi työryhmätyöskentelyn seurauksena, oli Oppimispajan rakenne. Lukemaani teoriaan, ensimmäisen ryhmätyöskentelyn lopputulemaan sekä omiin havaintoihini pohjaten aloin muokkaamaan mallia rastityöskentelystä pitkäkestoisempaan työskentelymuotoon. Lonkan mukaan puhuttaessa oppimiskokemuksesta aikaa pitäisi käyttää enemmän ja lisäksi antaa oppilaille mahdollisuus oivaltaa ja tutkia opittavaa aihetta syvemmältä. Nopeasti oppimisessa on riski nopeasti unohtamiselle, johon liittyy muun muassa työmuistin rajallisuus. (Lonka 2015, 223.)

Osaamisen näkökulmasta katsottuna voidaan sanoa, että työyhteisölähtöisen prosessikehittämisen voi jaotella neljään eri osa-alueeseen: 1. prosessin ohjaaminen, 2. vuorovaikutus 3. tiedonrakentaminen 4. substanssi. Prosessin ohjauksessa nämä liittyvät muun muassa yksilön taitoihin heittäytyä tilanteeseen ja kykyyn havaita mahdollisuuksia ja sietää riskejä ennakoimattomissa tilanteissa. Vuorovaikutus on kehittämisen perusta, jonka avulla ylipäättään kehittämiskulttuuria on mahdollista rakentaa. Yksilön kommunikointitaidot ryhmätilanteissa, kuten toisten kuunteleminen, palautteen antaminen ja -saaminen sekä itsearviointi ovat ensiarvoisen tärkeitä taitoja. Vuorovaikutukseen liittyy myös olennaisesti yksilön taidot reflektoida omaa toimintaa, ajattelua

ja näkemystä muiden toimintaa kohtaan ja muokata omaa ajattelua yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Taitoa on myös nostaa esille oman organisaation perustehtävä ja tavoitteet. (Seppänen-Järvelä & Vataja 2009, 44-46.)

Työelämälähtöisen Oppimisopajaprosessin kehittämisen seurauksena Oppimispaja muuttui seuraavalla tavalla:

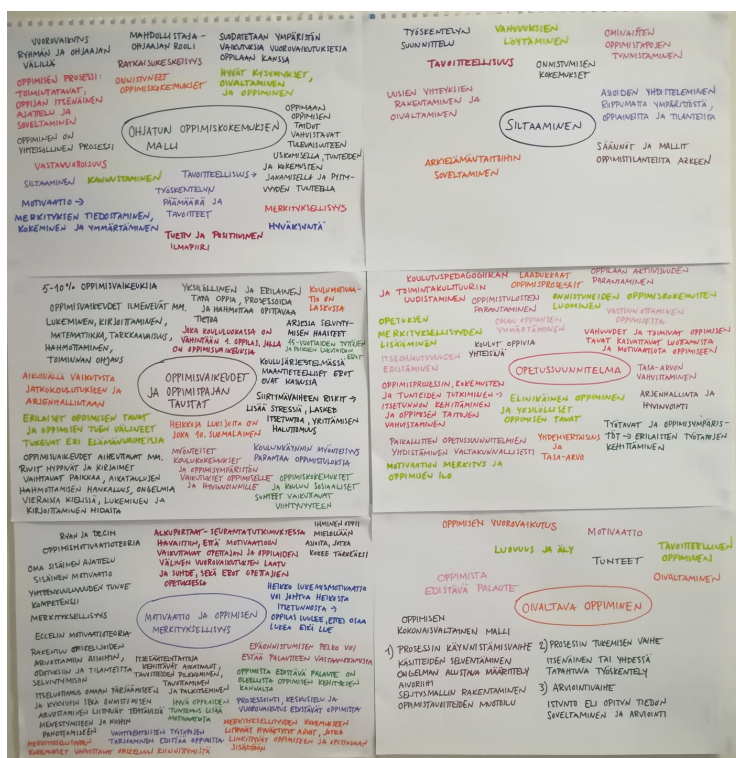
- Nimi Lukirasti – Oppimispaja (viitaten pitkäkestoisempaan työskentelymuotoon ja oppimiseen kokonaisuutena, ei vain lukemiseen)
- Rakenne (rastimuotoinen työskentely muotoutui oppituntikokonaisuuksiksi)
- Kolme oppituntikokonaisuutta (oppimisympäristö, opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet, Kokonaisuuksien hallinta ja ajankäyttö)
- Kirjallisuutta, vinkkejä ja neuvoja tv/radio-ohjelmista ja lehtiartikkeleista
- Tietämystä Lukirastien ohjaamisesta erilaisille ryhmille

Koin työelämälähtöisen Oppimispajan kehittämisen erittäin merkitykselliseksi työskentelymuodoksi, jossa yhdistyivät ammattiosaaminen ja tietämys eri sektoreilta. Työskentelyn pohjalta minulle jäi varma tunne siitä, että malli on kehittymässä oikeaan suuntaan.

4.2 Ajatuskartta

Miellekartta sopii tutkimusmenetelmänä hyvin ideointiin, kehittämiseen, hahmottamiseen ja ongelmanratkaisuun. Miellekartan vahvuuksia ovat nopeus, yksinkertaisuus, havainnollistavuus ja käyttökelpoisuus. (Kananen 2012, 66.) Miellekartasta on kehitetty myös nettisovelluksia, mutta käytin omassa työskentelyssäni perinteistä kirjoittamista. Käytän miellekartasta itse mieluummin ajatuskartta-termiä, sillä se luo mielestäni vahvemman yhteyden ajatusten esilletuloon.

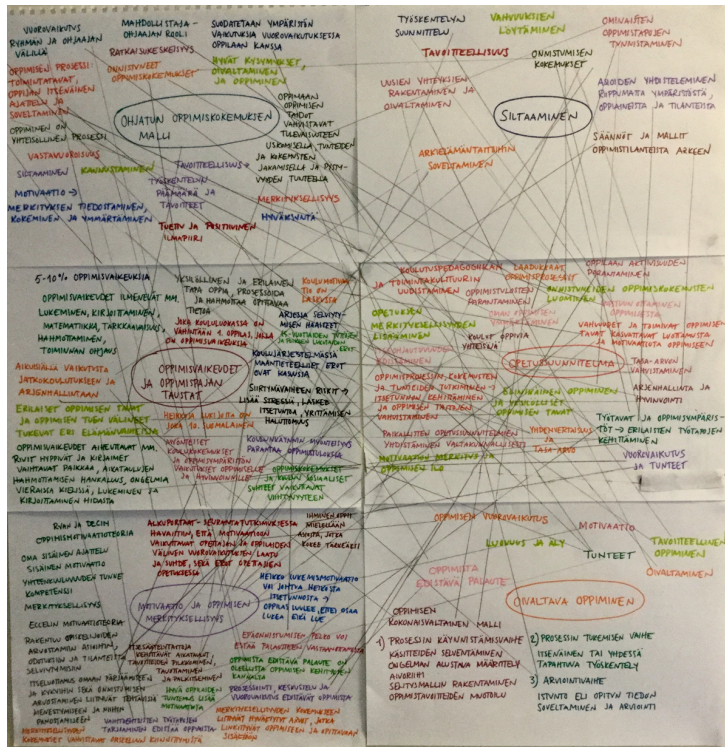
Tein ajatuskartan hahmottaakseni käyttämäni teorian ja taustojen välillisiä siltoja. Esittelen teoriaosuudet pääluvussa 5. Ajatuskartan tarkoituksena on havainnollistaa, kuinka käyttämäni Oppimispajan taustat, tavoitteet, oppimisvaikeudet ja opetussuunnitelma (kuvan keskellä) linkittyvät käyttämäni teoriapohjaan eli ohjatun oppimiskemuksen malliin, siltaamiseen, motivaatioon ja oppimisen merkityksellisyyteen sekä oivaltavaan oppimiseen. Kuvaan 1 olen kirjoittanut tutkimukseni pääkohdat ja asiat, jotka liittyvät jokaiseen opinnäytetyössäni käsittelemiini aihealueisiin.

Kuva 8. Ajatuskartta 1.

Kuvassa 2 olen vetänyt viivat sanojen välille, jotka yhdistyvät tarkoittaen samaa asiaa. Eli esimerkiksi onnistuneet oppimiskokemukset liittyvät seuraaviin kokonaisuuksiin: ohjatun oppimiskokemuksen malli, siltaaminen, opetussuunnitelma, oppimisvaikeudet ja oppimispajan taustat, motivaatio ja oppimisen merkityksellisyys. Elinikäinen oppiminen ja erilaiset oppimisen tavat linkittyvät kokonaisuuksiin seuraavalla tavalla: Opetussuunnitelma (elinikäinen oppiminen ja yksilölliset oppimisen tavat), oppimisvaikeudet ja oppimispajan taustat (oppimisvaikeuksilla on yksilöllinen ja erilainen tapa oppia, prosessoida ja hahmottaa opittavaa tietoa), siltaaminen (ominaisten oppimistapojen tunnistaminen) motivaatio ja oppimisen merkityksellisyys (vaihtoehdoisten työtapojen tarjoaminen edistää oppimista, ohjatun oppimiskokemuksen malli (oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat tulevaisuuteen uskomisella, tunteiden ja kokemusten jakamisella ja pystyvyyden tunteella.) Oppimisessa vuoro vaikutus linkittyy oivaltavaan oppimiseen, motivaatioon ja oppimisen merkityksellisyyteen sekä ohjatun oppimiskokemuksen malliin. Kuva 2 havainnollistaa mielestäni hyvin, kuinka valitsemani teoriapohja sekä Oppimispajan taustat, oppimisvaikeudet ja opetussuunnitelma

linkittyvät toisiinsa muodostaen verkoston. Ajatuskartan pohjalta Oppimispajan tavoitteet vahvistuivat ja täsmentyivät.

Kuva 9. Ajatuskartta 2.

4.3 Suora havainnointi ja arkihavainnointi

Käytin tiedonkeruumenetelmänä suoraa havainnointia, jonka avulla pääsin havainnoimaan ja tarkkailemaan Oppimispajan kulkua. Osallistuin itse toimintaan ohjaajan roolissa. Havainnointi tapahtui luokkaympäristössä, eli juuri siellä missä oppilaat päivittäin opiskelivat. Suoran ja osallistuvan havainnoinnin tarkoituksena oli tuoda esille hiljaista tietoa, jonka saa näkyväksi osallistumalla itse opetustilanteeseen. Havaintomenetelmäni oli strukturoimaton, eli en ollut tehnyt erillistä listaa havainnoimistani asioista. Kirjasin ylös oppilailta tulevaa suullista palautetta ja seurasin, miten tehtävät onnistuivat. (Kananen 2012, 94-97.) Oppituntien aikana kirjasin asioita ylös. Kokeilu ja tehtävien hienosäätö palautteen ja oman havainnoinnin perusteella auttoivat saamaan oppimispajan tehtävät valmiiksi.

Käytin havainnointia tiedonkeruumenetelmänä kehittämistyön lähtötilanteessa, itse prosessin ja toteutuksen arvioinnin aikana. Havainnointi on perusteltua, sillä Oppi-

missä ei ole aikaisemmin testattu ryhmillä ja siten tutkittavasta ilmiöstä ei ole olemassa aikaisempaa tietoa. Keskusteluja ei ole rajattu etukäteen, vaan oppilaat ovat saaneet keskustella vapaasti. (Emt., 95, 98.) Luokkaympäristön havainnoinnin tarkoitus oli olla herkkänä oppilaiden kommenteille ja reagoida niihin opetustilanteissa ja jatkokehittämistä varten. Havainnointiin liittyi olennaisesti oppilaiden ja opettajien antama suullinen palaute, joita kirjasin oppituntien aikana ylös. Lisäksi yleinen ilmapiiri ja oppilaiden kommentit antoivat paljonkin tietoa, mitkä osat tehtävissä toimivat hyvin ja missä oli vielä parannettavaa.

Opinnäytetyöni yksi tutkimusmenetelmästä on arkipäivän havainnointi, joka on johtopäätöksiä näkemistä ja kokemista asioista. Tutkimuksessani olen käyttänyt arkipäivän havainnointia, kun kartoitin tutkimukseni lähtötilannetta. Määrittelin tutkimusongelman kokemukseeni pohjautuen ja mietin, millainen muutos palvelisi mallin jatkokehittämistä. Lisäksi olen käyttänyt arkitietoa koko opinnäytetyöprosessin aikana ja toteutuksen arvioinnissa. (Emt., 98.)

4.4 Palautteet ja kyselylomakkeet

Keräsin palautetta oppilailta ja opettajilta, jossa he arvioivat Oppimispajan sisältöä ja toimivuutta. Käytin palautteen keräämisessä erilaisia palautteenkeruumenetelmiä.

a) Kyselylomakkeet

Käytin kyselylomakkeen laatimisen apuna kvantitatiivisen menetelmän käyttöä. Kyselylomakkeen avulla keräsin oppilailta ja opettajilta käyttäjäkokemuksia Oppimispajasta. Kyselylomakkeeseen vastasivat kaikki, jotka olivat kokeilleet Oppimispajan tehtäviä (opettajat ja ryhmä 1). Kvantitatiiviseen tutkimukseen kuuluu tietämys, mitä tutkitaan ja tiedon pohjalta asetin tutkimuskysymykset. Muutin tutkimuskysymykseni kyselylomakkeeseen kysymyksiksi, jonka pohjalta pyrin ratkaisemaan Oppimispajan kehittämistä. (Kananen 2012, 121-122.)

Tein opettajille ja ensimmäisen ryhmän oppilaille kyselylomakkeet, joihin he vastasivat oppituntien jälkeen (liite 1 ja liite 2). Kyselylomakkeet sisälsivät avoimia kysymyksiä, jossa vastaajan on mahdollista kirjoittaa omin sanoin. Lisäksi kyselylomakkeissa oli mielipidekysymyksiä, jossa käytin 5-portaista asteikkoa. Asteikossa jokainen porras on saman pituinen ja asteikkoväli on 1. (Emt., 125-126.) Laskin mielipidekysymysten

vastaukset prosentuaalisesti ja tein niistä kaaviot. Ne löytyvät pääluvusta 8. Avointen kysymysten vastaukset kirjasin ylös, jotka auttoivat konkreettisesti muuttamaan Oppimispajan sisältöä ja antoivat vinkkejä oppilaiden ja opettajien kokemuksista.

b) Suullinen ja kirjallinen palaute

Palautetta oli mahdollista antaa oppituntien aikana ja oppituntien jälkeen vapaasti sekä suullisesti että kirjallisesti. Opettajat antoivat kyselylomakkeen lisäksi suullista ja kirjallista palautetta tekemistään havainnoista.

c) Vihreä ja punainen-palautekysely

Käytin molemmilla oppilasryhmillä punainen / vihreä / -palautteenkeruumenetelmää, jonka avulla oppilaat vastasivat esittämiini suullisiin kysymyksiin joko kyllä (vihreä) tai ei (punainen). Mahdollisuus oli myös jättää vastaamatta, sillä vastaamaan pakottaminen tuo virheellisyyttä tuloksiin (emt., 127). Tarkoituksena oli selvittää nopeasti ja osallistavasti, oliko oppimisilmapiiri ollut tunnilla hyvä ja millainen kokemus tunti oli ollut tunnetasolla. Halusin myös selvittää, oppivatko oppilaat mitään uutta ja aikoivatko he soveltaa oppimaansa tietoa myöhemmin.

Kuva 10. Palautteet.

5 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Opinnäytetyöni teoreettisena viitekehysenä olen käyttänyt erilaista tietopohjaa liittyen oppimiseen ja sitä myöden Oppimispajan perustaan ja arvopohjaan. Sosiokonstruktivinen oppimiskäsitys liittyy muun muassa oppimisen tavoitteellisuus, itseohjautuvuus ja opiskelustrategioiden käyttäminen. Oppimisvaikeuksien tietopohjaa olen ammentanut eri tutkimusten, yhdistysten ja järjestöjen tietoperustasta. Ohjaava oppimiskokemuksen malli pureutuu ohjaavan opettajan rooliin tuottamaan onnistuneita oppimiskokemuksia. Oivaltava oppiminen on nimensä mukaisesti oppimisen oivaltamista, iloa ja tavoitteellisuutta, luovuutta ja tunteita. Lisäksi olen syventynyt motivaation ja merkityksellisyyden vaikutukseen oppimiselle. Valitsemani teoriapohja liittyy oppimiseen eri näkökulmista ja ne yhdistyvät jollain tapaa erilaisten oppimisen tapojen hyödyntämiseen, vuorovaikutukseen, oppimisympäristöön, ohjaajan roolin merkityksellisyyteen, ja onnistuneiden oppimiskokemusten luomiseen. Näistä elementeistä muodostuu Oppimispajan ydin.

5.1 Oppimispaja rakentuu vuorovaikutukselle

Sosiokonstruktivismi on oppimiskäsitys, jonka avulla on mahdollista tukea mielekästä ja tavoitteellista oppimista ja kehittää sisäistä motivaatiota. Oppiminen ajatellaan olevan yhteinen ja yksilöllinen rakentumisprosessi. Sosiokonstruktivisen näkemyksen mukaan sosiaalinen vuorovaikutus on välttämätöntä oppimiselle. Siihen liittyvät muun muassa yhteistyö ja itseohjautuvuus, sisäinen ja ulkoinen reflektio ja identiteetin kehittyminen. Oppilaan rooli on aktiivinen tiedon luoja, joka luo tiedolle sisäisiä merkityksiä ja rakentaa tietoa muiden kanssa erilaisissa vuorovaikutussuhteissa. Opettaja on tiedonhankintaprosessia rakentava ohjaaja, joka tukee oppilaiden osallisuutta ja itseohjautuvuutta. Opiskelustrategiat kehittyvät oppimisen myötä ja opettajan tehtävänä on tukea oikeiden menettelytapojen valitsemisessa. Avoimuus ja vuorovaikutuksellinen ilmapiiri lisäävät motivaatiota ja auttaa opettajaa löytämään oppilaiden oppimiseen liittyviä haasteita. Tieto rakentuu ensin yhteisöissä ja sen jälkeen yksilötasolla. (Kauppila 2007, 48, 50, 51, 115.)

Sosiokonstruktiivinen oppimiskäsitys tukee Oppimispajamallin arvoja ja tavoitteita. Oppimispaja rakentuu vuorovaikutukseen ja itseohjautuvuuden tukemiseen. Oppimispajaa ohjaavan opettajan rooli on erittäin merkityksellinen, jotta oppilaiden ja opettajan välinen vuorovaikutussuhde on luottamuksellinen, turvallinen ja toimiva. Opettajalta vaaditaan herkkyyttä vuorovaikutustilanteissa ja hyvää oppilaiden tunte-
musta, jotta hän pystyy tukemaan oppilaita kokonaisvaltaisesti.

5.2 Oppimisvaikeudet oppimisen haasteena

Niilo Mäki Instituutin arvion mukaan lapsilla 5-10 prosentilla on oppimisvaikeuksia. Oppimisvaikeudet voidaan havaita jo varhaislapsuudessa, jolloin vaikeuksia voi ilmetä motoriikassa, tarkkaavaisuudessa ja hahmottamisessa, tai kielellisessä kehityksessä. Kouluiässä oppimisvaikeudet voivat näkyä esimerkiksi lukemisessa ja luetun ymmärtämisessä, kirjoittamisessa, matematiikassa, tarkkaavaisuudessa ja hahmottamisessa, sekä toiminnan ohjauksessa. Oppimisvaikeudet vaikuttavat aikuisiälläkin jatkokoulutukseen sekä arjenhallintaan. (Niilo Mäki Instituutti 2019.) Erilaisten oppijoiden liitto korostaa oppimisvaikeuden varhaisen tunnistamisen merkityksellisyyden. Erilaiset oppimisen tavat ja oppimisen tuen välineet tukevat eri elämänvaiheissa arjessa, koulussa ja työssä. (Erilaisten oppijoiden liitto 2019.) Oppimisvaikeudet ovat perinnöllisiä ja ne voivat olla perheenjäsenillä erilaisia. Oppimisvaikeudet voivat myös vaihdella riippuen oppimisen haasteista ja iästä. Laaja-alainen oppimisvaikeus tarkoittaa, että vaikeudet ilmenevät monella eri osa-alueella ja suoriutuminen on heikkoa. (Oppimisvaikeus.fi 12.5.2017.)

Oppimisvaikeus voi näkyä erilaisina oppimisen haasteina ja ilmetä eri tavoin. Lukeminen voi olla hidasta ja tekstin tuottamisessa on hankaluuksia. Ääneen lukeminen saattaa tuntua vastenmieliseltä ja ongelmia voi olla vieraisissa kielissä. Rivit saattavat hyppiä ja kirjaimet vaihtavat tekstissä paikkaa. Aikataulujen hahmottamisessa saattaa olla suuria hankaluuksia ja asioiden ulkoa opetteleminen on vaikeaa. Oppimisvaikeus ei ole ihmisen tyhmyyttä eikä laiskuutta, vaan se on erilainen ja yksilöllinen tapa oppia, prosessoida ja hahmottaa opittavaa tietoa. (Hämäläinen, Liias, Taarna & Valkama 2008, 17.)

Opi oppimaan- projektin tutkija Johanna Korkeamäen mukaan väliinputojien yhdenvertaisuus ja aikuisten oppimisvaikeudet ovat koulutusjärjestelmän haasteena. Tutkimuksessa haastateltiin 26 19-60-vuotiasta aikuista, joilla kaikilla oli diagnosoitu oppimisvaikeus. Yleisin oppimisvaikeuksista oli lukivaikeus. Tutkimuksessa selvisi, että monilla haastateltavista oli kokemuksia opintojen viivästymisestä ja keskeytymisestä. Haastateltavat olivat opetelleet itsenäisesti omat opiskelustrategiat oppimisen tueksi peruskoulun jälkeen. Tutkimushaastattelun mukaan tekstien tiivistelmät, muistiinpanojen kirjoittaminen ja ajatuskarttojen soveltaminen auttoivat opiskelussa. Oppimisen vahvuuksia haastatteluista nousivat esille muun muassa värien, asialistojen ja ajatuskarttojen käyttäminen, asioiden yhdisteleminen ja soveltaminen, verbaalisuus ja opettaminen toisille, ahkeruus ja sosiaaliset taidot. Haastatteluun osallistuneet kokivat hyvän opetuksen olevan motivoivaa ja mielekästä oppimista, vaikeuksien ymmärtämistä ja yrittämisen arvostamista, vaihtoehtoista ja monipuolista opetusta, sekä kokonaisuuksien hahmottamista. (Korkeamäki 23.4.2013.)

Niilo Mäki Instituutin ja Jyväskylän yliopiston 18.5. 2018 tekemässä tutkimuksessa todettiin, että kouluttautuminen, psyykinen hyvinvointi ja aikuisiän työttömyys liittyvät lapsuudessa todettuun oppimisvaikeuteen. Seurantatutkimuksessa verrattiin toisiinsa kahta ryhmää. Toisessa ryhmässä osallistujilla oli lapsena todettu oppimisvaikeus ja toinen ryhmä oli väestöstä poimittu verrokkiryhmä. Tutkimuksen mukaan oppimisvaikeusryhmässä oli enemmän ilman toisen asteen koulutusta olevia sekä enemmän sairauspäivärahaa-, työttömyyskorvauksia-, yli 258 peruspäivärahaa- ja lääkekorvauksia saaneita. Tutkimuksessa todettiin, että vaikeudet jatkuvat useilla läpi elämän ja ovat riskinä psyykkiselle hyvinvoinnille, opiskelulle ja työllistymiselle. Tutkimuksessa todettiin, että todennäköisyyden mukaan kaikissa koululuokissa on vähintään yksi oppilas, jolla on oppimisvaikeus. (Jyväskylän yliopisto 5.6.2018.)

Oppimispajassa on otettu huomioon lapset ja nuoret, joilla on oppimisen kanssa haasteita. Yhteisöllinen oppiminen ja turvallinen oppimisympäristö tukevat oppimista ja lisäävät motivaatiota ja itsetunnon kasvua. Oppimispajassa kannustetaan omien oppimistapojen löytämiseen ja kokeilemiseen ja oppimisen apuvälineet tukevat oppimista tasavertaisesti.

5.3 Ohjaavan opettajan rooli on tuottaa onnistuneita oppimiskokemuksia

Ohjatun oppimiskokemuksen ytimen muodostavat kolme periaatetta, joiden ilmeneminen vuorovaikutuksessa erottaa mallin mukaisen ohjauksen muusta vuorovaikutuksesta ja suorasta opettamisesta. Periaatteet ovat intentionaalisuus, merkityksellisyys, vastavuoroisuus ja siltaaminen. (Halinen, Hotulainen, Kauppinen, Nilivaara, Raami & Vainikainen 2016, 210.)

Ohjaaminen liittyy olennaisesti opettamiseen. Esittelen ohjaavan oppimiskokemuksen mallin, jota voi soveltaa mainiosti oppimispajatehtävissä. Ohjatun oppimiskokemuksen mallissa pureudutaan ohjaajan rooliin opetustilanteessa. Kyseisessä mallissa opettaja on oppimaan ohjaaja ja luo edellytyksiä kokonaisvaltaisesti, jotta oppiminen onnistuu. Ohjaava oppimiskokemuksen malli pohjautuu ihmisen kognitiiviseen muovautuvuuteen ja sosiokulttuuriseen malliin. Ohjaavaa vuorovaikutusta tarvitaan, jotta ajattelu- ja toimintatavoissa voi tapahtua muutoksia. Mallin on kehittänyt Feuerstein (mediated learning experience, MLE), jonka mukaan ihmisen oppiminen tapahtuu ohjatusti tai suorista ärsykkeistä. Ohjatun oppimiskokemuksen mallissa ohjaaja mahdollistaa oppimisen muokkaamalla ja suodattamalla ympäristön vaikutuksia ja ärsykeitä vuorovaikutuksessa oppijan kanssa. Ohjauksessa kiinnitetään huomiota oppimisen prosessiin: toimintatavat, oppijan itsenäinen ajattelu ja niiden soveltaminen nostetaan esille. Oppilaille ei anneta valmiita vastauksia, vaan kannustetaan ja avustetaan löytämään ratkaisut itse. Oppimista ohjaava opettaja on kannattelijä ja tuottaa onnistuneita oppimiskokemuksia. Hyvät kysymykset tukevat oppimista ja oivaltamista ja vastausten perusteleminen kehittävät ajattelun taitoja. Ohjaavan oppimiskokemuksen malliin liittyy, että sen avulla voidaan muokata oppijan omaan oppimiseen vaikuttavia ajatuksia. Tärkeää on ymmärtää, että oppiminen on yhteistä ja yhteisöllinen prosessi. Oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat tulevaisuuteen uskomisella, tunteiden- ja kokemusten jakamisella sekä pystyvyyden tunteella. Ohjaavan oppimiskokemuksen malliin sisältyy siis intentionaalisuus, merkityksellisyys, vastavuoroisuus ja siltaaminen. Intentionaalisuus eli tavoitteellisella ja vastavuoroisella työskentelyllä tarkoitetaan, että ohjaaja tiedostaa työskentelyn päämäärän ja tavoitteet, jotka ohjaaja välittää oppilaille. Vuorovaikutus on aktiivista ja ohjaaja tukee hyvää työskentelyilmapiiriä. Ohjaaja reagoi oppilaiden kysymyksiin ja on kiinnostunut heidän ajattelustaan. Vastavuoroisuus on hyväksyntää ja se tukee oppilaita suuntaamaan oppimista erilaisiin näkökulmiin.

Motivaatio ja oppimisen halu liittyvät merkityksen tiedostamiseen, kokemiseen ja ymmärtämiseen. Kysymykset 'mitä teen' ja 'miksi teen' vastaavat oppimisen tavoitteisiin. Lisäksi kysymyksissä korostuvat oppimisen merkityksellisyys, joka liittyy siltaamiseen. (Halinen ym. 2016, 207-212.) Käsittelen siltaamisen omana lukunaan, sillä se liittyy olennaisesti Oppimispajatehtävien ajattelumalliin.

Ohjaavan oppimiskokemuksen mallin ominaispiirteet sopivat oivallisesti Oppimispajamalliin. Tuettu hyvä ja positiivinen ilmapiiri, ohjaajan rooli opetustilanteessa, kysymysten asettelu ja onnistuneiden oppimiskokemusten tuottaminen ovat juuri niitä asioita, joita toivon Oppimispajatehtävien sisältävän. Ideaalitulanteessa opettaja tukee, vuorovaikuttaa, reagoi, kannustaa, hyväksyy ja haastaa oppilaita vahvistamaan oppimisen taitojaan kokonaisvaltaisesti, johon liittyvät tavoitteellisuus, itsenäinen ajattelu ja oppimisen soveltaminen.

5.4 Siltaaminen on uusien yhteyksien rakentamista ja oivaltamista

Työskentelyn suunnittelu ja tavoitteellisuus edistävät oppimaan oppimisen taitoja. Vahvuuksien löytäminen, onnistumisen kokemukset ja ominaisten oppimistapojen tunnistaminen tukevat oppimista ja opiskelua. Siltaamisella tarkoitetaan oppimisessa uusien yhteyksien rakentamista ja oivaltamista. Sen avulla yhdistellään opittavia asioita toisiinsa riippumatta oppiaineista, ympäristöstä ja tilanteista. Siltaamista voidaan soveltaa arkielämän tilanteisiin, esimerkiksi järjestely- ja organisointitaitoihin, läksyjen tekemiseen ja kokeisiin valmistautumiseen. Sen avulla luodaan uusia sääntöjä ja malleja, joita voi soveltaa oppimistilanteista suoraan arkeen ja muihin elämänalueisiin. (Emt., 46, 212.)

Siltaaminen on merkityksellinen ajattelumalli opinnäytetyössäni. Se liittyy kokonaisuuksien hallintaan, arkielämäntaitoihin ja opittujen taitojen soveltamiseen yli oppiainerajojen. Asioiden yhdistäminen luo uusia kokonaisuuksia ja vahvistaa oppimista. Siltaaminen liittyy kaikkiin Oppimispaajan tehtäviin: opiskelutaitoihin, oppimisympäristöön ja kokonaisuuksien hallintaan. Olen painottanut Siltaamista Opiskelutaidotehtävissä, jossa kannustetaan oppilaita linkittämään opiskeltavaan aihealueeseen omaa tietämystä. Kokonaisuuksien hallinta ja ajankäyttö-tehtävissä oppilaat harjoit-

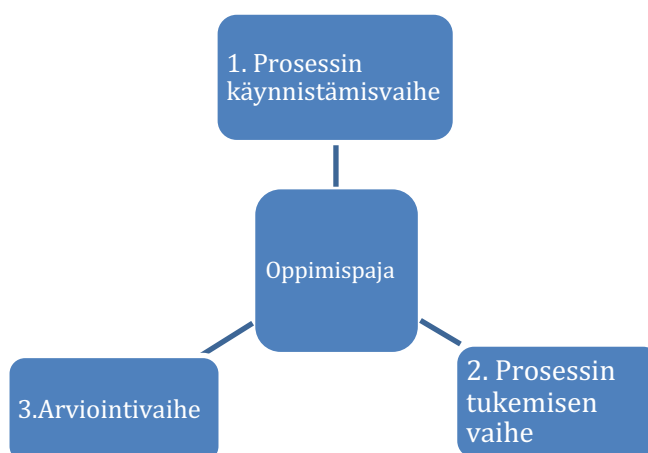
televat arjen aikatauluttamista, johon opiskelu, läksyjen tekeminen ja kokeisiin valmistautuminen liittyvät vahvasti. Oppimisympäristön havainnointi tukee oppimista kokonaisvaltaisesti ja se vaikuttaa eri osa-alueisiin.

5.5 Oivaltavan oppimisen kokonaisvaltainen malli runkona Oppimispajassa

Oivaltava oppiminen sisältää oppimisessa tunnetta, luovuutta ja älyä. Se on nimensä mukaisesti oppimisen oivaltamista, vuorovaikuttamista, motivaation herättämistä, osallistavaa ja innostavaa oppimista. Oivaltava oppiminen on parhaimmillaan antoisaa ja mielekästä oppimista sekä oivaltamisen iloa. Vuorovaikuttaminen, toisten ihmisten kannustaminen ja kuunteleminen vaikuttavat merkittävästi oppimiseen. (Lonka 2015, 6-7.)

Olen soveltanut Oppimispajaan oivaltavan oppimisen kokonaisvaltaista mallia, joka sopii aktivoiville oppitunneille. Prosessi sisältää kolme eri vaihetta:

1. Prosessin käynnistämisen vaihe (käsitteiden selventäminen, ongelman alustava määrittely, aivoriihi, selitysmallin rakentaminen ja oppimistavoitteiden muotoilu)
 2. Prosessin tukemisen vaihe (itsenäinen tai yhdessä tapahtuva opiskelu)
 3. Arviointivaihe (Istunto eli opitun tiedon soveltaminen ja arviointi)
- (Emt., 224-225.)

Kuva 11. Oivaltavan oppimisen kokonaisvaltainen malli (Emt., 224-225.)

Aktivoivan oppitunnin ideana on luoda turvallinen ja inhimillinen ilmapiiri. Kaikki vastaukset ovat sallittuja ja alussa opiskelijoita aktivoidaan ja herätellään aihealueeseen. Oppitunnin tarkoituksena on tiedon jakamisen sijaan aktivoida ajatuksia ja motivaatiota oppimiseen. Opettajan tehtävänä on luoda merkityksellisiä asiayhteyksiä ja herättää kuulijoiden mielenkiintoa oppimisprosessin käynnistämiseksi. (Emt., 59-60.)

Oivaltavan oppimisen malli antaa hyvän pohjan tunnin rakenteelle ja tavoitteelliselle oppimiselle. Olen soveltanut yllä olevaa oivaltavan oppimisen kokonaisvaltaista mallia Oppimispujan tehtäviin siten, että oppitunnilla **prosessin käynnistysvaiheessa** ohjaaja alustaa oppitunnin rakenteen: mitä tulemme tekemään, mitkä ovat oppitunnin tavoitteet ja miksi teemme kyseisiä tehtäviä. Sen jälkeen oppituntiin liittyy yhteinen keskustelu, joka johdattelee oppitunnin aiheeseen ja virittävät ajattelun opittavaan aihepiiriin. Yhteinen aivoriipi lisää vuorovaikutusta ohjaajan ja oppilaiden välillä. Ohjeistus ja tavoitteiden määrittelyt auttavat muodostamaan tunnin oppimistavoitteet. **Prosessin tukemisvaiheessa** tehdään yksilö- tai ryhmätehtävä, jossa oppilaat syventyvät tekemään ja tutkimaan annettua tehtävää. Oppimispujassa tehtävät ovat lukujärjestyksen tekeminen, minä oppijana - ihanteellinen oppimisympäristö -tehtävä, sekä opiskelutekniikkaan liittyvä lukutehtävä. Tehtävät ovat yksilö- ja ryhmätehtäviä. Prosessin käynnistysvaihe tukee tehtävien tekemistä ja antaa impulsseja tutkittavaan aihepiiriin. **Prosessin arviointivaiheessa** tehdään yhteinen purku ja käydään oppimistehtävät läpi. Tehtävästä voidaan tehdä yhteinen tuotos esimerkiksi ajatuskartta tai kollaasi seinälle post-it-lapuilla. Opinnäytetyössäni palautteen antaminen oppitunnin päätteeksi oli osana purkua. Tämä vaihe jää Oppimispujoista pois. Arviointivaihe liittyy siltaamiseen, uusien yhteyksien luomiseen ja tiedon soveltamiseen. Kannustava palaute ja kehittävä arviointi tukevat oppimisprosessia. Kuten edellä totesin, oivaltavassa oppimisessä lähtökohtaisesti on tarkoitus saada oivaltamisen kokemuksia ja ahaa-elämyksiä. Oivaltaminen liittyy olennaisesti oppimisen iloon ja motivaatioon, joka tukee oppimista. Seuraavaksi käsittelen motivaatiota, joka liittyy olennaisesti halun oppia ja minäkuvaan oppijana.

5.5 Motivaatio oppimisessa ja merkityksellisyys

Motivaatio-sana juontaa juurensa latinasta, *movere*, eli liikkuminen (Peltonen & Ruohotie 1992, 16). Motivaatiolla tarkoitetaan ihmisen tahtoa saavuttaa tavoitteita (Halinen ym. 2016, 83). Motivaatio voidaan määritellä sisäiseen motivaatioon ja ulkoiseen motivaatioon. Ulkoinen motivaatio on sidoksissa ympäristöön ja se välittyy sanan mukaisesti ulkoapäin, esimerkiksi hyväksyntänä ja miellyttämisenä (Peltonen & Ruohotie 1992, 19.) Ulkoista motivaatiota ohjailevat ulkoiset tekijät, eli esimerkiksi palkkiot suorituksista ja rangaistukset. Oppilas voi saada rahaa kokeessa menestymisestä ja raha on tässä tapauksessa ulkoinen motivaatio suoriutua kokeessa hyvin. Ulkoiseen motivaatioon liittyvät suorittaminen ja tekeminen velvollisuuden tunteen vuoksi. (Lonka 2015, 168.)

Sisäinen motivaatio välittyy sisäisesti ja siihen linkittyvät omat kehittämisen tarpeet ja itsensä toteuttaminen (Peltonen & Ruohotie 1992, 19). Sisäiseen motivaation tarvitaan mielekäs asiayhteys, haastava tehtävä, riittävä pystyvyyden tunne ja uteliaisuuden herääminen. Sisäinen motivaatio liittyy toimintaan ja merkityksellisyyteen. Kun asia on itsessään motivoiva, toiminta palkitsee tekemisen. (Lonka 2015, 168-169.) Sisäisesti motivoituneet opiskelijat saavat oppimisesta enemmän irti ja heillä on halua kehittää omia taitojaan (Martela & Jarenko 2017, 43). Ulkoiset palkkiot (esimerkiksi raha, hyväksyntä) eivät ole pitkäkestoisia ja palkitsemista tarvitaan usein. Sisäinen palkkio, kuten kehittyminen ovat tehokkaampia ja kestävätkä pidempään, kuin ulkoisen motivaation palkkiot. (Peltonen & Ruohotie 1992, 19.)

Salmela-Aro kertoo Alkuportaatt seurannasta, johon osallistui yli 2000 lasta. Seurannassa tutkittiin eri opetusryhmien motivaatioiden eroja. Salmela-Aron mukaan tutkimuksessa havaittiin, että motivaatioon vaikuttavat opettajan ja oppilaiden välisen vuorovaikutuksen laatu ja suhde sekä erot opettajien opetuksessa. (Emt., 182.) Motivaatio on osa Oppimispajan tarkastelun kohtia. Luokkatilanteessa motivaatiota vahvistetaan hyvällä ja turvallisella työskentelyilmapiirillä. Oppimispajatehtävien avulla tarkastellaan motivaation suhdetta kouluun ja oppimiseen. Mikä meitä ohjaa oppimaan? Ohjaajan innostuneisuus luo motivaatiota luokkaan. Keskustelu oppimisesta ja erilaisten oppimisen tapojen harjoittelu tukevat oppimisprosessia. Tunnilla etsitään yhdessä op-

pimisen tapoja ja keskustellaan oppimisympäristön merkityksestä opiskeluun. Oppimispajassa oppilaan oma motivaatio vaikuttaa tehtävän onnistumiseen. Motivaatio mahdollistaa oppimisen. Sitä joko on tai sitä ei ole ja opettajan ja ryhmän välinen vuorovaikutus on erittäin merkityksellistä. Motivaatio-käsitettä tarkastellaan Oppimisympäristö-tehtävässä, jossa oppilaat pohtivat, mikä oppimisessa motivoi. Tehtävän purkamisen aikana motivaatiosta voidaan avata enemmän keskustelua.

Motivaation puute vaikuttaa oppimiseen ja opiskeluista suoriutumiseen. Huono itsetuottamus ja oppimisen vaikeudet vaikuttavat oppimisen mielekkyyteen ja motivaatioon. Lukukeskuksen mukaan heikko lukemismotivaatio voi johtua itsetuottamukseen puutteesta. Oppilas luulee, ettei osaa lukea ja siksi ei lue. (Lukukeskus 2017.) Luottamus omiin kykyihin vaikuttaa sisäiseen motivaatioon. Oppimista edistävä palaute on oppimisen kehityksen kannalta oleellista. Epäonnistumisen pelko voi estää palautteen vastaanottamista, joten tärkeää on tarkastella opittavia asioita oppimisprosessien, - eikä oikeiden vastausten kautta. Aikataulut, tavoitteiden pilkkominen, tauottaminen ja palkitseminen kehittävät itsesäätelyn taitoja. (Lonka 2015, 188-189.)

Keskeisintä ajattelun laadun kehittämisessä on, että ihminen prosessoi ja ajatukset lähtevät kehittymään. Ihminen oppii mielellään niitä asioita, jotka koetaan tärkeäksi. (Mäkirintala 2011, 12-13.) Ohjaavan opettajan näkökulmasta hyvä oppilaiden tuntemus lisää motivaatiota ja vaihtoehtoisten työtapojen tarjoaminen edistävät oppimista (Lonka 2015, 188). Kun opimme, omaksumme uusia tapoja ja kyseenalaistamme vanhoja toimintamalleja. Oppimisessa on otettava huomioon, että prosessointi, keskustelu ja vuorovaikutus muiden kanssa edistävät oppimista. (Törmälä, Markkanen & Kadenius 2015, 36-37.)

Mitä on oppimisessa merkityksellisyys?

Opiskelun merkityksellisyydeksi kutsutaan sitä, pitääkö opiskelija opittavaa sisältöä omien sisäisten mallien mukaisesti tärkeänä ja sen oppimista itselleen hyvänä ja mieluisana (Yrjönsuuri & Yrjönsuuri 2003, 45).

Opittavan sisällön tärkeyden arviointi liittyy merkityksellisyyden kokemuksiin. Oppimisen mielekkyys ja tiedon totuudenmukaisuus eivät tarkoita, että oppija pitäisi opit-

tavaa asiaa merkityksellisenä itselleen. Merkityksellisyyden kokemukseen liittyvät arvot, jotka oppija hyväksyy ja ne linkittyvät opittavaan sisältöön ja oppimiseen. Lisäksi oppija kokee itselleen tärkeänä oppimiseen johtavan toiminnan. Osaamisen arviointiin liittyy olennaisesti tiedon ja oman tekemisen mielekkyys ja kokemuksen merkityksellisyys. Oivaltaminen ja ilo omasta osaamisesta tukevat merkityksellisyyden kokemuksia vahvasti. (Emt., 45-47.) Opiskeluun kiinnittymistä vahvistavat merkityksellisyyden kokemukset toimintoihin, tehtäviin, oppimateriaaleihin, palautteeseen, opiskeltavan aihealueen hyödyllisyyteen ja hallinnantunteeseen. (Salmela-Aro 2018, 191-192). Oppimispajan tavoitteena on luoda oppimateriaaleja, jotka oppilaat kokevat hyödyllisiksi ja innostaviksi. Lisäksi tsemppaava palaute tukee merkityksellisyyden kokemusta.

6 OPPIMISPAJAN TOTEUTUS

Syksyllä 2018 otin yhteyttä opinto-ohjaajaan ja kysyin, voisinko tulla ohjaamaan 7.-luokkalaiselle ryhmälle Oppimispajan tehtäviä. Sovimme tapaamisen ja lupasin kertoa opinnäytetyöni sisällöstä tarkemmin. Tapaamisessa kävin hänen kanssaan Oppimispajan sisällön läpi ja keskustelimme ylipäättään koulusta ja yläkoululaisten opintoihin liittyvistä haasteista. Keskustelu opinto-ohjaajan kanssa valaisi, minkälaisissa asioissa 7.-luokkalaiset oppilaat tarvitsevat tukea. Jo tässä vaiheessa olin sitä mieltä, että Oppimispajan sisältö oli hyvinkin pitkälle sellaista, mistä oppilaat voisivat hyötyä. Sain opinto-ohjaajalta vahvistusta käsitykseeni ja hän piti tehtävien sisältöä merkityksellisenä ja oivallisena. Sain häneltä tapaamisen aikana suullisesti palautetta ja viimeistelin tehtävät. Sovimme, että ohjaan Oppimispajan tehtävät 7.-luokan ryhmälle, joka koostui yhteensä kolme 45 minuutin kokonaisuudesta (oppimisympäristö, opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet ja kokonaisuuksien hallinta ja ajankäyttö.) Tämän lisäksi pidin maaliskuussa 2019 yhden 45 minuutin oppitunnin toiselle ryhmälle, jossa yhdistelin jokaisesta kokonaisuuksista osia.

Tapasin opinto-ohjaajan vielä uudestaan ennen ensimmäistä oppituntia. Sovimme tarkemmin aikatauluista, palautteen keräämisestä ja esittelin hänelle valmiita materiaaleja. Lähetin opettajan kautta viestin oppilaiden huoltajille, jossa kerroin opinnäytetyöstäni ja oppitunneista. Oppimispajassa harjoitellaan opiskelutekniikkaa reaali-

paleen ja Oppimisen omenamallin avulla. Kerron Oppimispajan tehtävien sisällön pääluvussa 7. Tarvitsin Oppimispajatehtäviä varten 7.luokan viikkolukujärjestyksen ja reaaliaineen kappaleen. Materiaalit saatuani viimeistelin oppitunnit valmiiksi. Varmistin, että koululla on valmiiksi värikyniä ja muita koulutarvikkeita. Askartelin Omenaiheiset kuviot kartongista ja kävin palautemateriaalit vielä läpi. Työkaverini tuli ensimmäisen ryhmän oppitunneille mukaan, joten jaoin ohjaajan roolit niillä kerroilla.

Oppituntien valmistelua varten kokosin listan, jossa huomioin seuraavia asioita:

1. Aikataulu (oppitunnilla käytettävä aika)
2. Oppitunnin sisältö ja rakenne (tehtävät ja tehtävien kuvaus)
3. Tarpeet ja toiveet (opettajan kanssa palaveri ennen oppitunteja)
4. Ohjaajan rooli (ohjaava oppimiskokemus-malli)
5. Palautteet (suullinen ja kirjallinen, oppilaat ja opettajat)
6. Jatkokehittäminen (uusi ryhmä, kehittäminen palautteen ja havaintojen perusteella)

Lista on koottu niistä asioista, jotka arvotan tärkeäksi opinnäytetyötäni ajatellen. Kaikki listasta löytyvät asiat löytyvät myös opinnäytetyöstäni.

Oppitunnin kolme kokonaisuutta ovat muovautuneet muutosprosessin aikana:

1. Ihanteellinen oppimisympäristö
2. Kokonaisuuksien hallinta ja ajankäyttö
3. Opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet

Olin jaotellut oppituntien rakenteen kolmeen osaan soveltaen Oivaltavan oppimisen kokonaisvaltaista mallia (Lonka 2015, 224-225). Ajallisesti oppitunnit rakentuivat seuraavasti: 1 vaiheen kesto on 10 minuuttia, 2 vaiheen kesto on 25 minuuttia ja 3 vaiheen kesto on 10 minuuttia.

6.1 Oppilasryhmä 1 toteutus ja havaintoja

Ensimmäiseen opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet-oppituntiin osallistui 14 opiskelijaa. Havainnoin oppituntien kulkua ja tein muistiinpanoja. Havaintoihin ja omaan kokemukseeni pohjaten oppitunti meni suunnittelun pohjalta. Oppitunti oli

mielestäni hyvin kompakti paketti. Toin mukaanani värikalvoja ja lukuviivaimia, joita oppilaat saivat käyttää apunaan tekstiä lukiessaan. Huomioin etukäteen, että koululla ei välttämättä ole tarjota viivaimia ja kalvoja opiskelijoille tehtävää varten. Olin myös varautunut etukäteen, että reaali-tekstin tulee olla maksimissaan aukeaman verran, jotta tekstiä ehtii työstämään aikataulun puitteissa.

Omenamallin kuvat olivat onnistuneet ja havainnoivat hyvin opiskeluprosessin eri vaiheita. Erilaiset oppimisen tavat ja oppimisen apuvälineille olisin suonut enemmän keskusteluaikaa ja aika riittääkin paremmin, kun opinnäytetyöhön liittyvän palautteen kerääminen jää oppitunnin ajasta pois. Ohjaavan opettajan rooli sopi tehtävään oikein mainiosti. Oppilaat prosessoivat itse oppimaansa ja ohjaavana opettajana tuin oppilaita apukysymyksillä ja ohjeistuksilla. Olin alun perin ajatellut siltaamisen tähän oppimistehtävään, mutta siirsin sen ihanteellinen oppimisympäristö -tehtävään. Tein muutoksen siksi, että mielestäni se vain istui lopulta oppimisympäristökokonaisuuteen paremmin.

Lukujärjestystehtävää muokkasin oppitunnin perusteella. Havaittiin, että tehtävät tehtiin nopeasti emmekä päässeet pureutumaan tehtävään mielestäni tarpeeksi syvälle. Tässä tehtävässä keskustelulle saa antaa enemmän aikaa. Lukujärjestyksen tekeminen on yksilötehtävä, joten oppitunti kaipasi vastapainoksi ryhmässä tekemistä ja oppimista. Ryhmäkeskustelu läksyjen tekemisestä sekä kuinka paljon läksyihin kuluu päivittäin aikaa, oli hyvä keskustelunavaus ja se viritti oppilaat lukujärjestystehtävän pariin. Muutin tehtävänrakennetta siten, että tunnin aluksi keskustellaan yhdessä läksyjen tekemisestä sekä ajanhallinnasta: Mikä on jokaisen mielestä sopiva määrä käyttää aikaa läksyjen tekemiseen päivittäin? Keskustelun jälkeen tehdään lukujärjestystehtävä. Jos aikaa jää, niin lopuksi jokainen käy kirjoittamassa vinkin taululle, jonka avulla kokeisiin valmistautumista voi parantaa. Vinkki voi liittyä esimerkiksi opiskelutaitoihin, tai ajanhallintaan.

Ihanteellinen oppimisympäristötehtävä muokkautui myös osin ryhmän kokeilemisen jälkeen. Keskustelun avauksena puhuimme oppimisesta ja mitä kaikkea oppimiseen liittyy. Kirjoitin asioita taululle ajatuskarttaan, mutta mielestäni oppilaat voisivat tehdä sen myös itse. Muutin tehtävää siten, että oppimisesta puhuttaessa kiinnitetään huomiota oppimisympäristöön ja keskustellaan siitä laajemmin. Tällä tavoin ryhmätehtävään on helpompi orientoitua ja oppilaat saavat tehtävästä enemmän irti. Lisäksi

muokkasin kysymyksien sisältöjä ja lisäsin vahvuudet sekä motivaation kysymyksiin mukaan. Molemmat aihealueet liittyvät niin olennaisesti oppimiseen, ettei niitä voi sivuuttaa tässä tehtävässä.

Mielestäni oppitunneilla vallitsi hyvä työskentelyilmapiiri. Kiinnitin huomioita ohjeistukseen, jotka annettiin oppilaille suullisesti ja kirjallisesti. Aikataulussa pysyminen jännitti jonkin verran, sillä tehtävien kestot ovat perustuneet suunnitelmaa tehdessä puhtaaseen arvioon. Lisäksi opinnäytetyötä tehdessäni huomioin, että palautteen kerääminen vie oman aikansa kokonaisajasta. Tuntityöskentelyn pohjalta tarkensin vielä tehtävien kuvausta ja kiinnitin huomiota ajassa pysymiseen. Ohjeistuksessa erittäin tärkeää on keskustella oppilaiden kanssa, mitä olemme tekemässä ja miksi olemme tekemässä. Oppimista ei tapahdu toivotusti, ellei päämäärä ole selvillä. Epäselvä ohjeistus, tai tehtävän ymmärtämättömyys laskee motivaatiota ja vaikuttaa suoraan oppimiseen.

6.2 Oppilasryhmä 2 toteutus ja havainnot

Pidin maaliskuussa 2019 yhden 45 minuutin kokonaisuuden toiselle ryhmälle, johon osallistui 19 oppilasta ja opettaja. Yhdistelin oppituntiin kaikkien kolmen tehtävän elementtejä. Mielestäni kokeilu oli hauska ja tiivis paketti kaikista tehtävistä. Oppitunnilla kiinnitettiin huomiota eniten erilaisiin oppimisen tapoihin ja oppimisympäristöön. Kävimme läpi Oppimisen omenamallin, keskustelimme mitä on oppiminen ja missä oppimista tapahtuu. Teimme yhteisen ajatuskartan asioista, joita oppilaat mielsivät oppimiseen ja keskustelimme oppimisympäristöstä. Lopuksi oppilaat tekivät itselleen Minä oppijana ja ihanteellinen oppimisympäristö -tehtävän itsenäisesti. Tämän perusteella sovelsin Minä oppijana ja ihanteellinen oppimisympäristö -tehtävän siten, että tehtävä tehdään ryhmissä ja paikkoja vaihdellen. Siten oppituntiin tulee liikumista ja ryhmätyöskentelyä. Lisäksi mukana olleen opettajan palautteen mukaisesti kiinnitin huomiota tehtävän purkuun, eli tehtävän jälkikäsitteilyyn pitää riittää tarpeeksi aikaa. Ajattelin, että tämän tyyppinen tehtävien yhdisteleminen sopii tilanteisiin, jos käytettävissä on aikaa yhden oppitunnin verran. Jälkikäteen huomasin oppilaiden palautteista, että suurin osa oppilaista ei kokenut oppineensa uusia asioita tunnin aikana (palaute pääluvussa 8). Joten tässä tehtävämallissa aiheisiin ei päästy kovin

syvälle aikarajan vuoksi. Kokeilujen perusteella suosittelen ehdottomasti käyttämään kolmen oppitunnin verran aikaa tehtävien tekemiseen.

7 OPPIMISPAJAN SISÄLTÖ

Oppituntien ohjeistukset ja oheismateriaalit löytyvät liitteistä. Jokainen tehtäväkokonaisuus kestää 45 minuuttia, eli yhden oppitunnin verran. Tehtävissä käytettävät materiaalit ja työtavat ovat sellaisia, joita kouluilta löytyy valmiina: Kynät, värikynät, kartongit, tussit, kumit, viivaimet, post-it-laput, A4- paperit ja käytettävissä olevat oppimisen apuvälineet, kuten lukikalvot ja lukiviivaimet. Opettaja pitää itse tunnint oppilaille ohjeiden ja materiaalien avulla. Tehtävien sisältö on muokkaantunut muutosprosessin perustella. Seuraavaksi perustelen valintani, miksi oppimisympäristö, kokonaisuusien hallinta ja ajankäyttö sekä opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet tukevat oppimista kokonaisvaltaisesti.

7.1 Ihanteellinen oppimisympäristö

Oppimisympäristö käsitteenä on viime aikoina laajentunut myös koulujen ja oppilaitosten ulkopuolelle. Kouluilla ei ole yksinoikeutta oppimiseen, eikä opettaja omista tietoa. Kaikkiallinen (eng. ubiquitous) oppiminen tarkoittaa, että oppimista tapahtuu kaiken aikaa ja kaikkialla. Oppikirja ja opettaja eivät ole ainoita tiedonlähteitä. (Lonka 2014, 108).

Oppimisympäristö on yksi asioista, joka liittyy koulussa menestymiseen ja viihtyvyyteen. Huomioimisella voidaan vaikuttaa oppimisprosesseihin ja oppimiseen. Oppimisympäristöä voidaan tarkastella eri näkökulmista: psyykinen, sosiaalinen, fyysinen ja kognitiivinen oppimisympäristö. Psyykinen oppimisympäristö tarkoittaa yksilön kokemusta ryhmän jäsenenä, jossa palautteella on suuri merkitys hyvinvoinnille. Sosiaalinen oppimisympäristö tarkastelee laatua yksilöiden vuorovaikutuksen välillä. Fyysinen oppimisympäristö luo puitteet toiminnalle ja tekemiselle. Kognitiivisessa oppimisympäristössä tuetaan yksilöiden kehitysprosessia, jossa huomioidaan oppilaiden erilaiset tarpeet ja oppimistavoitteet. (Ikonen & Virtanen 2000, 241-243.)

Oppimisessa yksilön rooli on kuluttaa - ja tuottaa tietoa. Konstruktiivisessa oppimiskäsityksessä opettajan rooli on oppimisen ohjaaja tiedon jakajan sijaan. Oppilas osaa

soveltaa ja yhdistellä uutta asiaa jo aikaisemmin opittuun tietoon. Kun oppiminen on mielekästä, se luo motivaatiota. Ulkoa oppimisen sijaan tärkeää on ymmärtää oppimaansa. (Toivola, Peura & Humaloja 2017 30-31.)

Oppimiseen sisältyy myös erilaisia tunteita. Myönteiset oppimiskokemukset ja vahva itseluottamus tukevat oppimista. Vuorovaikutus ja yhteinen työskentely on mahdollista, jos oppimisilmapiiri on hyvä ja luotettava. Silloin kritiikin vastaanottaminen on mahdollista, kun tiedostaa, että sen tarkoituksena on kehittyä ja oppia. (Repo-Kaarento 2010, 52, 55-56).

Seitsemäsluokkalaiset siirtyvät alakoulusta yläkouluun uuteen toimintaympäristöön. Koulussa on uudet luokkakaverit ja uudet opettajat. Omaa luokkatilaa ei enää ole, vaan oppilaat kulkevat oppiaineiden mukaisesti luokasta toiseen. Oppiaineet lisääntyvät, tulee esimerkiksi kemia, fysiikka, kotitalous ja mahdollisesti lisää kieliä. Oppimisympäristötehtävän, kuten muidenkin Oppimispajatehtävien on tarkoitus tukea tätä siirtävävaihetta, jolloin muuttuvia tekijöitä ja uusia asioita tulee paljon yhtä aikaa.

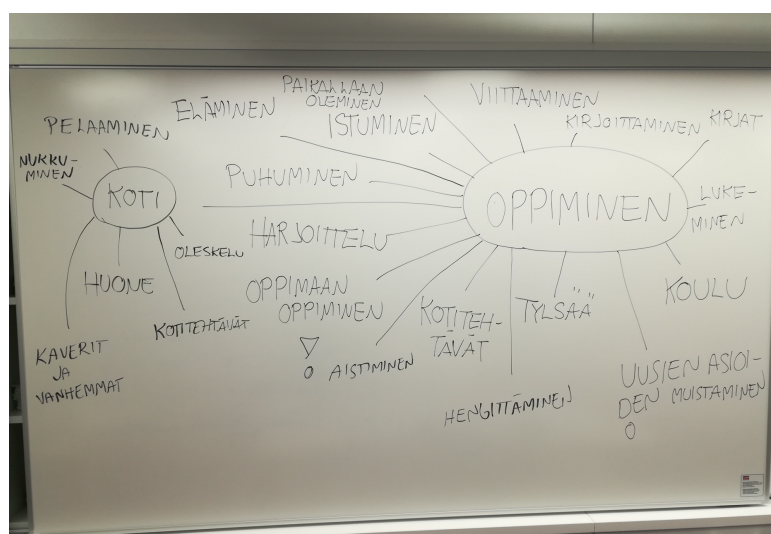
Mielekäs oppimisympäristö vaikuttaa oppimiseen ja motivaatioon opiskella. Opettajalla on suuri eettinen rooli ja vastuu oppilaiden oppimiskokemuksista. Loukkaava ja epäkunnioittava kohtelu voi saada aikaan pysyviä haittoja ja vaikuttaa suoraan negatiivisesti omaan minäkäsitykseen. Koulun keskustelukulttuuri ja koko kouluyhteisön yhteinen vastuu opiskelijoista tukevat avointa ja keskustelevaa ilmapiiriä. Myönteiset tunnekokemukset vahvistavat oppimista ja oppilaat kokevat myönteisiä tunnekokemuksia erilaisista asioista. Koulun tulee tarjota erilaisia vaihtoehtoja, jotta kaikilla olisi oppimiseen tasavertainen mahdollisuus. (Väljärvi ym. 2018, 47-48, 94.)

Oppimisympäristötehtävässä pyrkimyksenä on saada luokkatilaan luottamuksellinen ja turvallinen ilmapiiri. Opiskelijoille kerrotaan, että tehtäviin ei ole oikeita eikä vääriä vastauksia. Kaikki vastaukset ovat yhtä lailla oikeita. Turvallinen työskentelyilmapiiri luo puitteet hyvälle oppimisympäristölle. Tehtävän tarkoituksena on luoda jokaiselle oppilaalle mielikuva oppimisympäristöstä, joka tuntuu itsestä oppimismyönteiseltä. Millaisessa ympäristössä on hyvä olla ja työskennellä? Tehtävässä suunnataan oppimisympäristön tarkastelu itseän ja mietitään omia tarpeita, millaisessa oppimisympäristössä oppiminen tuntuu mielekkäältä. Keskustelun avulla on mahdollista myös puhua tunteista liittyen oppimiseen. Miltä oppiminen tuntuu? Tehtävässä luodaan oma

ihanteellinen oppimisympäristö keskustelun ja tehtävän pohjalta. Oppilas miettii, mistä elementeistä oma ihanteellinen oppimisympäristö koostuu ja mitä tulisi muuttaa, jotta oppiminen olisi mielekkäämpää.

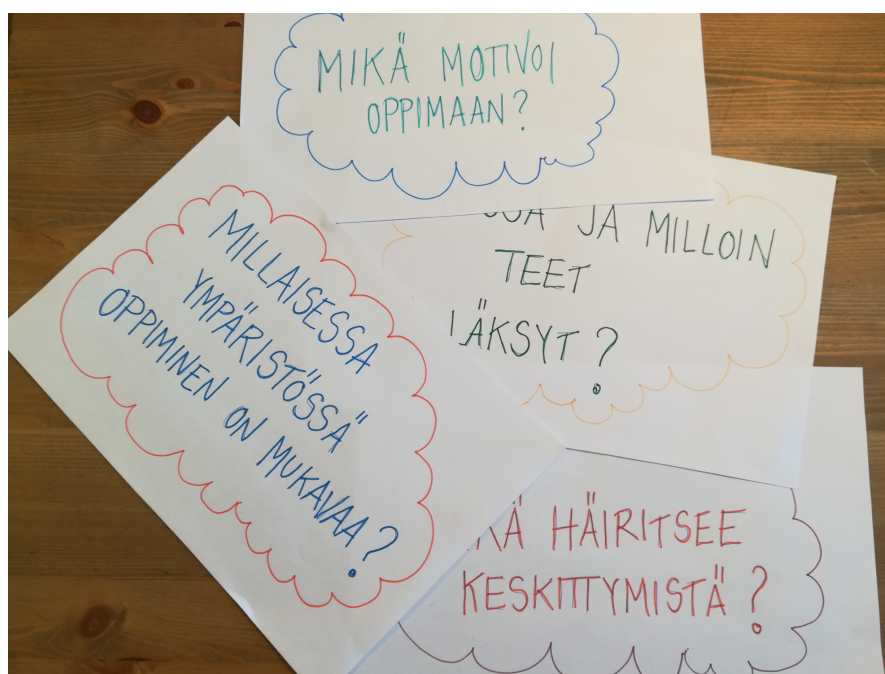
Oppimispajatehtävä: Oppimisympäristö

Oppimispajatehtävässä oppilaiden kanssa viritetään keskustelua, mitä on oppiminen. Mitä kaikkea oppimiseen liittyy? Missä oppimista tapahtuu? Keskustelun pohjalta tehdään taululle ajatuskartta, johon jokaisen oppilaan vastaukset kirjoitetaan. Tehtävän tarkoituksena on luoda yhteistä käsitystä siitä, mitä on oppiminen ja mitä kukin oppimisesta ajattelee. Taululle voi tulla esimerkiksi fyysisiä paikkoja, materiaalia, ihmisiä, harrastuksia, kouluaineita, tunteita, tai muita abstrakteja asioita. Tehtävästä voi tulla paljon keskustelua, sillä vastauksiin voidaan myös miettiä perusteluita. Miksi ajatella näin ja miksi ajatella eri tavoin? Miksi oppiminen voi olla hauskaa ja miksi se voi olla tylsää? Onko oppimisessa haasteita? Jos on niin millaisia? Tehtävä antaa puitteet puhua oppimisen ongelmista. Keskustelun pohjalta suunnataan tutkiminen oppimisympäristöön. Taululle tehdyn ajatuskartan avulla oppilaat voivat sanoa ääneen tai ympyröidä, mitkä oppimiseen liittyvät asiat liittyvät myös oppimisympäristöön, tai vaihtoehtoisesti täydentää miellekarttaa oppimisympäristöön liittyvillä sanoilla. Kaikiallisen oppijuuden mukaisesti oppiminen tapahtuu joka puolella koko ajan. Täten oppimista ja oppimisympäristöä ei voida irrottaa toisistaan.

Kuva 12. Ihanteellinen oppimisympäristö -ajatuskartta.

Keskustelun jälkeen aloitetaan Minä oppijana ja ihanteellinen oppimisympäristö -tehtävä. Oppilaat jaetaan pöytäryhmittäin, joiden lukumäärä riippuu osallistujien lukumäärästä. Kysymyksiä on yhteensä 8 ja ne jaetaan pöytäryhmiin. Ihanteellisin pöytäryhmien määrä on neljä, jolloin jokaiseen pöytään tulee kaksi kysymystä. Oppilaat saavat oman paperin, johon kirjoitetaan ”Minä oppijana ja ihanteellinen oppimisympäristö”. Työstä voi tehdä omannäköisen, esimerkiksi piirtämällä, käyttämällä ajatuskarttaa tai tekemällä luettelon. Pöydissä oleviin kysymyksiin pyritään vastaamaan ensin itsenäisesti ja vastaukset merkitään omaan paperiin. Tämän jälkeen ryhmä voi keskustella kysymyksistä yhdessä. Kun ryhmät ovat valmiit, niin ryhmät vaihtavat paikkaa uusien kysymyksiin äärelle. Tehtävä loppuu, kunnes oppilaat ovat vastanneet kysymyksiin. Opettaja kiertää ryhmissä keskustelemassa ja auttamassa tarvittaessa. Tarkoitus on, että ryhmämuotoinen työskentely tukee oppimista ja luo keskustelua. Kysymykset tukevat oman fyysisen oppimisympäristön hahmottamista ja kuinka valinnat tukevat oppimista. Alla olevassa kysymyslistassa sulkujen sisällä olevat sanat ovat apusanoja keskustelun johdatteluksi.

Kuva 13. Oppimisympäristön kysymykset.

Tehtävän jälkeen luodaan keskustelua. Miltä tehtävä tuntui? Mitä olen oppinut itsestäni oppijana? Onko mikään muuttunut? Opettajan rooli on ohjaava ja oppilaille ei kerrota valmiita vastauksia, vaan he tuottavat tunnin sisällön ohjatusti itse. Luottamuksellinen ja turvallinen ilmapiiri luovat oppimismyönteisen ja vuorovaikutteisen ilmapiirin. Tehtävässä sovelletaan kognitiivisen oppimisympäristön periaatteita ja jokainen oppilas miettii vastaukset kysymyksiin lähtökohtaisesti omista tarpeistaan ja oppimistavoitteistaan. Oppimisympäristötehtävä antaa oppilaalle työkaluja oman ympäristön havainnointiin ja oman oppijuuden ymmärtämiseen.

7.2 Kokonaisuuksien hallinta ja ajankäyttö

Kokonaisuuksien hallinta auttaa oppimisessa kokonaisvaltaisesti. Ennakointi tuleviin koulutehtäviin, kokeisiin ja projekteihin tukee oppijaa hahmottamaan käytettävissä olevaa aikaa. Oppiminen vaatii siis aikaa, priorisointia ja prosessointia. Opetussuunnitelman oppimiskäsityksen mukaan oppilaiden tulee käsittää, mitä oma oppiminen on ja kantaa oppimisestaan vastuuta. (Halinen ym. 2016, 29.)

Yksityiskohtainen ja tarkka lukujärjestys auttaa hahmottamaan käytettävissä olevaa aikaa. Jos opiskeluun kuluva aikaa ei suunnittele tarkasti, riskinä on käytettävissä olevan ajan yliarviointi. Lukujärjestys auttaa ennakoimaan tulevia toimintoja, jotta käytettävissä oleva aika on realistinen. Opiskelun suunnittelu auttaa pääsemään tavoitteisiin. Lukujärjestystä tehdessä on tärkeää huomioida opiskelun ulkopuoliset asiat, kuten ystävät, perhe ja harrastukset. Itseohjautuvaan oppimiseen liittyy työpanoksen arviointi eli kuinka kauan opiskeluun kuluu aikaa. Lisäksi opiskelusuunnitelmaa tehdessä kannattaa huomioida joustaminen, sillä aina kaikki asiat eivät suju ennalta suunnitellusti. Kokemus ja itsetuntemus auttavat toimivan suunnitelman saavuttamisessa. Itseohjautuva opiskelutaito kehittyy erehdyksien ja yritysten kautta. Asettamista tavoitteista kannattaa silti pitää kiinni, jotta työmäärä ja stressi eivät lisäänty. (Silvén ym. 1991, 41-47.)

Tässä oppituntikokonaisuudessa tunnin aluksi keskustellaan läksyjen tekemisestä, sekä ajanhallinnasta: Mikä on jokaisen mielestä sopiva määrä käyttää aikaa läksyjen tekemiseen päivittäin? Onko 10 minuuttia riittävä aika, vai kuluuko läksyihin 2 tuntia päivässä? Keskustelun kautta on hyvä kartoittaa, kuinka paljon oppilaat käyttävät aikaa päivittäin läksyjen tekoon. Tuntuuko, että aikaa on tarpeeksi tai onko aikaa liian

vähän? Jos joku tekee läksyt päivittäin viidessä minuutissa, voidaan todeta, että se ei ole riittävä aika omaksumaan tietoa. Jos jollain oppilaalla menee läksyjen parissa tunteitolkulla aikaa päivittäin, niin se voi olla merkki oppimisen haasteista. Myös nopeasti läksyt tekevän nuoren juurisyy saattaa olla oppimisvaikeuksissa. Jos tehtävät eivät suju, niin ei niiden tekeminen motivoi.

Keskustelun jälkeen aloitetaan Lukujärjestys-tehtävä. Jokainen oppilas saa valmiin pohjan, johon on kirjoitettu valmiiksi kahden viikon oma lukujärjestys. Oppilaiden tehtävänä on lisätä omaan lukujärjestykseen harrastukset, läksyjentekopaikat, kokeisiin ja projekteihin valmistautuminen, perheen yhteiset menot ja vapaa-aika sekä nukkuma-aika. Tehtävän tarkoituksena on opetella ennakoimaan tilanteita ja hahmottamaan aikaa. Tehtävä tukee itseohjautuvuutta ja vastuunottamista. Kahden viikon lukujärjestys auttaa hahmottamaan, kuinka paljon aikaa on päivittäin käytössä koulun jälkeen ja miten ajan voi käyttää, jotta on riittävästi aikaa läksyille ja vapaa-ajalle. Lisäksi lukujärjestys konkretisoi päivät tunti tunnilta ja auttaa ajattelemaan kuluvan viikon yli. Tärkeää on merkitä lukujärjestykseen myös nukkuma-aika, jotta sitä on yössä riittävästi. Tunnin lopuksi kerätään yhteinen vinkkipankki. Jokainen oppilas käy kirjoittamassa oman vinkin taululle, jonka avulla kokeisiin valmistautumista voi parantaa. Vinkki voi liittyä esimerkiksi opiskelutaitoihin, tai ajanhallintaan.

Tehtävään liittyy myös tavoitteiden asettaminen ja itsetuntemus. Kauanko menee aikaa ruotsin sanakokeeseen valmistautumiseen? Millaiset opiskelutekniikat tukevat oppimista? Hyvä itsetuntemus auttaa realistisen aikataulun tekemiseen. Lisäksi on huomioitava joustovara, nimittäin aina kaikki ei mene suunnitelman mukaisesti. Esimerkiksi sairastuminen ja erilaiset ympäristön häiriötekijät saattavat muuttaa suunnitelmia. Tavoitteet ohjaavat opiskelua ja pilkkovat kokonaisuutta pienempiin osiin. Selkeä suunnitelma vähentää stressiä ja auttaa hallitsemaan omaa aikaa ja opiskelua. Lukujärjestys-tehtävän tarkoituksena on kannustaa oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöä ja opiskelua myös kahden viikon lukujärjestyksen jälkeen. Realistinen ajanhahmottaminen on haasteellista ja siinä voi tulla paremmaksi harjoittelemalla. Itsetuntemus oppijana sekä itse asetetut tavoitteet auttavat totuudenmukaisen ajankäytön hallinnassa ja opiskelusuunnitelman tekemisessä.

Kuva 14. Lukujärjestystehtävä.

7.3 Opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet

Lasten toimijuus ja osallisuus vapaa-ajalla voi olla ihan toisenlaista kuin koulussa. Siltojen rakentaminen koulun ja ympäröivän maailman välille on tullut yhä tärkeämmäksi. (Lonka 2015, 109.)

Opiskelutaitoihin liittyvät kokonaisuuksien hallinta ja lukutekniikka. Lukeminen voidaan jakaa kolmeen osaan: Silmäily, perusteellinen lukeminen sekä kertaaminen. Aiemmin hankittu ja jäsenneilty tieto auttaa oppijaa valitsemaan tehokkaammin ja paremmin tekstistä olennaiset asiat sekä rakentamaan kokonaisuuksia opittavista sisällöistä. Lukemisessa tekstin silmäily, perusteellinen lukeminen ja kertaaminen tukevat tavoitteisiin pääsemistä. Lukemisessa silmäilyn tarkoituksena on etsiä tietoa ja muodostaa kokonaiskuva opittavasta asiasta. Kokonaiskuvaan tutustuminen auttaa myöhemmin ymmärtämään yksityiskohtaisemmin tietoa sekä omaksumaan ja palauttamaan asioita mieleen. Perusteelliseen lukemiseen liittyvät opittavan asian muokkaaminen, soveltaminen, uudelleen tulkitseminen, valikoiminen ja ryhmitteleminen. Oppimiseen liittyy vaikeiden sanojen ja käsitteiden ymmärtäminen. Mitä enemmän opittavaa asiaa prosessoi, sitä helpompaa on palauttaa asioita jälkikäteen mieleen. Muistiinpanot auttavat tiedon muokkaamisessa. Kertaamisen avulla varmistetaan tietojen

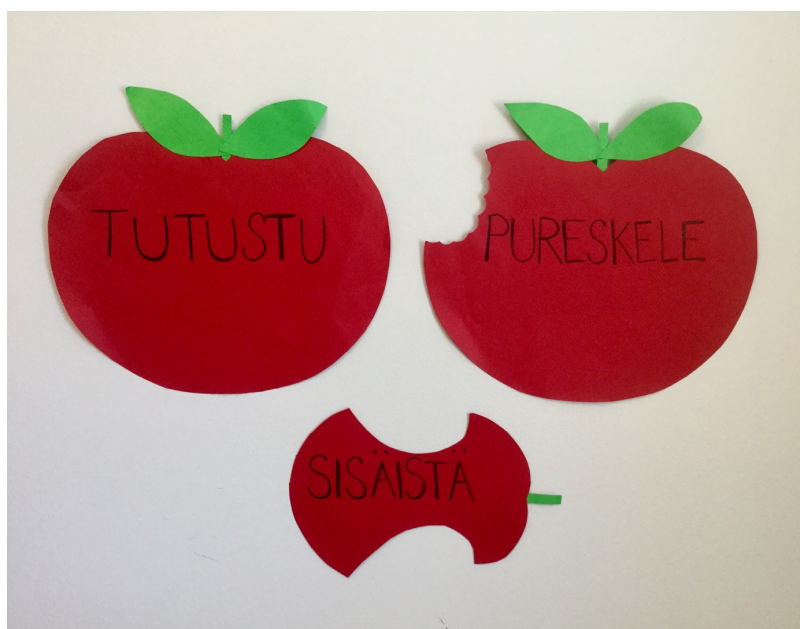
hallitseminen. Sitä varten voi tehdä kysymyksiä opitusta asiasta ja vastata niihin suullisesti tai kirjallisesti. Mitä enemmän on opittavaa, sitä merkityksellisempää kertaaminen on. (Silvén ym. 1991, 56-59, 61.)

Opiskelutaidot-tunnin tarkoituksena on tutustua erilaisiin oppimisen tapoihin harjoittelemalla tekstin kokonaisuuden hallintaa. Yhteyksien löytäminen eli ohjatun oppimiskokemuksen malliin liittyvä siltaaminen tukee kokonaisuuksien hallintaa ja oppimista. Oppimista tapahtuu koulun lisäksi suureksi osaksi vapaa-ajalla ja siksi itseohjautuvuus opiskelussa on merkittävän tärkeää. Kuten aiemmin todettiin, sisäinen motivaatio, oppimisen prosessointi ja opiskelutaitojen hallinta liittyvät olennaisesti toisiinsa. Kehitin Oppimisen omenamallin, jonka tarkoituksena on havainnoida ja pilkkoa opiskeluprosessi kolmeen osaan: tutustuminen, pureskelu ja sisäistäminen. Omenat on helppo askarrella ja niiden avulla on helppo ymmärtää oppimisprosessin kulkua. Omenamallissa on hyödynnetty Silvénin, Kinnusen ja Keskinen kirjallisuuden lukemisen tekniikkaa: tekstin silmäily, perusteellinen lukeminen ja kertaaminen (Silvén ym. 56-61).

Apuvälineet auttavat ja tukevat oppimista. Samalla tavalla kuin huononäköinen tarvitsee silmälasia, oppimisvaikeuksinen tarvitsee oppimisen tueksi apuvälineitä. Niitä voivat olla esimerkiksi puhelin, kamera ja äänikirjat. (Hämäläinen ym. 2008, 86.) Oppimisen apuvälineet sopivat kaikenlaisille oppijoille. Oppimisen omenamallissa käytetään ja suositellaan oppimisen tueksi kokeilemaan esimerkiksi lukiviivaimia, värikoodausta, post it -lappuja, muistiinpanotekniikkoja, äänittämistä sekä oppimisen tapoja, joita voi hyödyntää yhteisöllisessä oppimisessa. Oppitunnin aikana oppilaat tutustuvat itsetuntemukseen oppijoina ja opiskelevat omaa oppiainettaan, esimerkiksi uskonnon tai historian kappaleen käyttäen Omenamallia ja erilaisia oppimisen tapoja sekä oppimisen tuen välineitä hyödyksi.

Oppitunnilla tutustutaan erilaisiin oppimisen tapoihin ja oppimisen apuvälineisiin. Tunnin alussa jaetaan oppilaille monisteena reaaliaineen teksti (max A4), joka on heidän omasta oppiaineestaan. Teksti voi olla esimerkiksi uskonnosta, terveystiedosta, tai historiasta. Mikäli kouluilla on lukikalvoja tai lukiviivaimia, ne ovat hyvä apukeino tehtävää tehdessä. Lisäksi oppilaat saavat käyttää esimerkiksi värikyniä, tusseja ja post it -lappuja, joita koululla on valmiina. Tehtävän tarkoituksena on opiskella teksti yhdessä. Havainnollistamiskuvina on Oppimisen omenamalli, joissa on kolme erilaista

omenaa. Tutustu-omenassa silmäilläään teksti ensin läpi. Tässä voi käyttää apuna viivainta, tai lukikalvoja/-viivaimia. Tässä vaiheessa luodaan testistä kokonaiskuva: Mistä on kysymys? Mistä teksti pääpiirteittäin kertoo? Samalla merkitään muistiinpanoihin vaikeat sanat, joihin palataan tehtävässä myöhemmin. Nopean tutustumisen jälkeen keskustellaan parin kanssa, mistä teksti kertoo. Pureskele-omenassa luetaan teksti uudestaan läpi. Tarkoituksena on tutustua tekstiin lähemmin. Teksti jaetaan pienempiin osiin. Tässä vaiheessa palataan vaikeisiin sanoihin ja selvitetään, mitä ne tarkoittavat. Keksitään oma värikoodi: Merkitään tekstiin tai muistiinpanoihin eri väreillä avainsanat, vuosiluvut ja henkilöt. Esimerkiksi vuosiluvut keltaisella, henkilöt sinisellä ja paikkakunnat vihreillä. Tehdään itselle lyhyet muistiinpanot tekstistä kirjoittaen, piirtäen tai värittäen. Muistiinpanot voivat olla vaikkapa miellekartta. Viimeisessä sisäistä-vaiheessa keskustellaan parin kanssa tekstistä omin sanoin. Tehdään post it -lappuja tekstin tärkeimmistä asioista ja luodaan yhteinen kollaasi seinälle. Tarkoituksena on sisäistää ja soveltaa oppimaansa sekä kerätä yhteistä tietopääomaa yhteiseksi kokonaisuudeksi.

Kuva 15. Oppimisen omenamalli.

Omenatehtävän jälkeen voi jatkaa keskustelua erilaisista oppimisen tavoista ja oppimisen tuen välineistä:

- Äänittäminen (oman puheen nauhoitus ja kuuntelu vaikkapa lenkillä tai bussissa)
- Puheesta tekstiksi (puhelimessa ja tabletissa sovellus, jonka avulla voi kirjoittaa puheesta tekstiksi.)
- Erilaiset muistiinpanotekniikat: värit ja värikoodit, post-it laput, marginaaliin merkitseminen
- Lukikalvot ja lukiviivaimet
- Asiyhteydet yli oppiainerajojen (Siltaaminen)
- Äänikirjat (Celia)

8 OPPIMISPAJAN PALAUTE JA ARVIOINTI

Keräsin oppitunneilta oppilailta ja opettajilta kirjallista ja suullista palautetta. Kyselylomakkeeseen vastasivat 36 oppilasta ja 3 opettajaa. Ensimmäiseen oppilasryhmään osallistui 14 oppilasta. Tunti pidettiin kaksoistuntina ja toiseen tuntiin osallistui 12 oppilasta. Käytin palautteenkeruumenetelmänä vihreää ja punaista lappua. Jokaisen kysymyksen kohdalla oppilaat nostivat ilmaan joko vihreän lapun (kyllä) tai punaisen lapun (ei). Mahdollisuus oli myös jättää vastaamatta. Palautteen tarkoituksena oli selvittää, oliko oppimisilmapiiri ollut tunnilla hyvä ja millainen kokemus Oppimispaja oli ollut. Halusin myös selvittää, oppivatko oppilaat mitään uutta ja aikovatko he soveltaa oppimaansa tietoa myöhemmin. Taulukot 1-3 esittelevät oppilaiden vastausjakauman.

8.1 Palaute oppilasryhmät

Palautekyselyn kysymykset:

1. Oliko teillä kivaa?
2. Opitko jotain uutta tänään?
3. Kokeilette jotain uutta oppimaani myöhemmin?

Ryhmä 1 (14 hlöä)	Kyllä (vihreä)	Ei (punainen)	En osaa sanoa
Oliko teillä kivaa?	14 100 %	0	0
Opitko jotain uutta tänään?	11 80 %	2 14 %	1 6 %
Kokeiletko jotain uutta oppimaasi myöhemmin?	9 64 %	5 36 %	0

Taulukko 1. Palautekysely ryhmä 1.

Oppilaista 100 prosenttia vastasivat, että tunnilla oli kivaa. Oppilaista 80 prosenttia vastasivat oppivansa uusia asioita ja oppilaista 64 prosenttia tulee kokeilemaan oppimaansa myöhemmin. Suullisena palautteena oppilaat toivoivat enemmän liikkumista, joten muutin tehtäviä enemmän osallistaviksi (esimerkiksi taululle kirjoittaminen ja ryhmätehtävät). Oppilaat pitivät punainen-vihreä-palautteenkeruusta paljon ja antoivat siitä jälkikäteen suullisesti palautetta. Lisäksi he toivoivat enemmän äänestyksiä ja yhden oppilaan palautteen perusteella tunti oli ollut paras ikinä. Veikkaan, että kyseisessä palautteenkeräämisessä yhdistyvät leikinomaisuus ja nopeatempoisuus, jotka sopivat kyseiselle ikäryhmälle.

Sama oppilasryhmä (12 henkilöä) vastasivat kyselylomakkeeseen, jossa oli avokysymyksiä ja mielipidekysymyksiä. Kyselylomakkeessa sai myös antaa vapaasti palautetta.

Ryhmä 1 (12 hlöä)	1 välttävä	2 tydyt- tävä	3 hyvä	4 kiitet- tävä	5 erin- omainen	%
Lukujärjestys	0	1	9	0	2	3,3 / 5
Opiskelutaidot	1	1	5	5	0	3,2 / 5
Oppimisympä- ristö	0	2	6	4	0	3,2 / 5
Kokonaisarvo- sana tunneille	0	0	6	4	2	3,7 / 5

Taulukko 2. Palaute ryhmä 1.

Arviointimenetelmänä käytin kehittämäni ystäväkirjapalautetta (liite 2). Oppilaat olivat arvioineet ohjeistukset hyväksi (92 %) ja vähän epäselviksi (8 %). Oppitunteihin käytetty aika oli oppilaiden mielestä sopiva (92%) ja liian pitkä (8%). Täydennettävässä avokysymyksessä (opin...) oppilaat ovat vastanneet seuraavaa:

Opin...

- pitää lukea kokeisiin
- kuuntelemaan
- minulla ei ole paljoa vapaa-aikaa
- kannattaa lukea kokeisiin
- miten voin valmistautua kokeisiin, häiriötekijät yms.
- en oikeastaan oppinut mitään
- oppimista
- jotain lukujärjestystehtävästä ja lukuvinkeistä
- elämässä pitää yrittää nauttia tai kärsii

Oppilaiden kirjallinen palautelomake oli Ystäväkirja-muotoon tehty, jonka tavoitteena oli saada palautteen keräämisestä oppilaan kannalta mielekkäämpää. Kaikki oppilaat eivät olleet vastanneet avokysymykseen (8 oppilasta 12:sta). Avokysymysten vastausten perusteella 7 oppilasta kokivat oppineensa tunnilla.

Palaute Oppilasryhmä 2

Ryhmä 2 (19 hlöä)	Kyllä (vihreä)		Ei (punainen)		En osaa sanoa	
Oliko teillä kivaa?	19	100 %	0		0	0 %
Opitko jotain uutta tänään?	3	16 %	16	84 %	0	0 %
Kokeiletko jotain uutta oppimaasi myöhemmin?	17	90 %	1	5 %	1	5 %
Suosittelisitko tuntia muille seis-koille?	18	95 %	1	5 %	0	0 %

Taulukko 3. Palaute ryhmä 2.

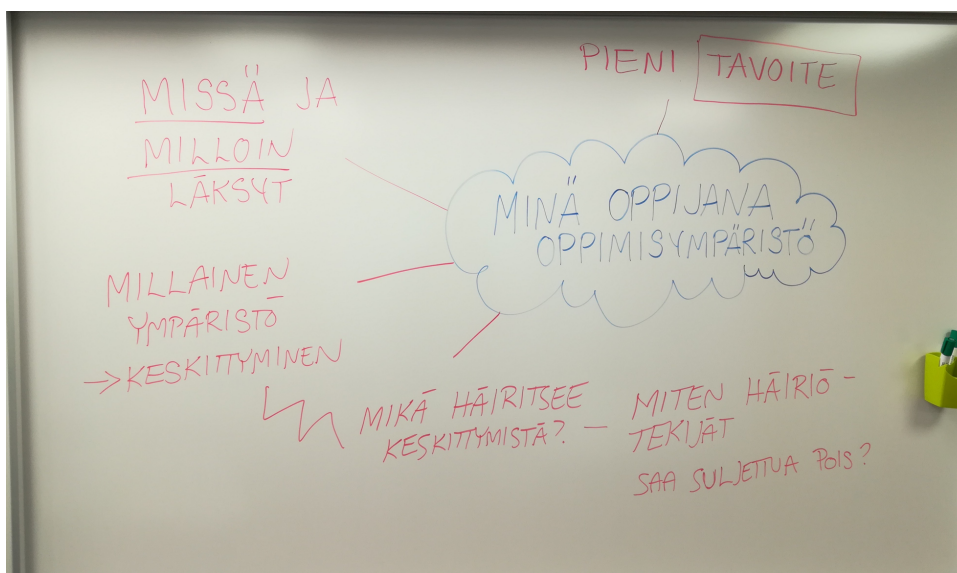
Keräsin palautteen ryhmä 2:lta, joka testasi 45 minuutin aiheiden yhdistelytuntia. Vastaa- jista 100 prosenttia olivat sitä mieltä, että oppitunnilla oli kivaa. Sitä vastoin vain 16 prosenttia kokivat oppivansa uutta tunnin aikana. Oppilaat antoivat suullisesti pa- lautetta, että asiat olivat heille jo tuttuja. Kuitenkin palautteen mukaan 90 prosenttia vastaajista aikoi kokeilla jotain uutta oppimaansa myöhemmin. Ryhmällä oli vielä bo- nuskysymyksenä, suosittelisivatko he oppitunteja muille oppilaille. Vastaa- jista 95 pro- senttia olivat sitä mieltä, että he suosittelisivat oppituntia muille seitsemäsluokkalai- sille.

Opinto-ohjaaja oli seuraamassa tuntia ja hän antoi oppitunnin jälkeen kirjallisen pa- lautteen, jonka täydensi vielä suullisesti. Opettajan mukaan vuorovaikutus ryhmän kanssa oli loistavaa ja luonnollista. Tunti oli rauhallinen ja sisälsi hyviä havainnollisia esimerkkejä oppimaan oppimisen taidoista. Ryhmälle oli paljon tarjoamia ja kyselin

ryhmän ja oppilaiden mielipiteitä kiitettävästi ja osallistin osallistumaan. Palautteen mukaan oppimisympäristötehtävä oli aivan loistava ja toivottavasti ryhmässä heräsi ajatuksia omasta oppimisesta. Oppimisympäristötehtävää olisi voinut käsitellä vielä enemmän ja purkaa se ryhmän kanssa. Ohjeistus ja tehtävänannot olivat selkeitä. Huomiota kannattaa kiinnittää silti ohjeistukseen, koska nuoret ovat nopealiikkeisiä ja tuskastuvat, jos ohjeita ei tule nopeasti.

Teemojen yhdistelemisestä totean, että monta teemaa lyhyessä ajassa ei palvele tarkoituksenmukaisesti oppimista. Oppilaista 16 prosenttia kokivat oppivansa uutta oppitunnin aikana ja ehkäpä juuri monen asian yhdisteleminen vaikuttavat siten, että aiheita tarkastellaan vain pintaraapaisuina. Lisäksi purkamiselle ja loppukeskustelulle ei jäänyt paljoa aikaa, koska keräsin vielä oppitunnin lopuksi palautteen opinnäyte-työtä varten. Liitin tehtävien ohjeistukseen vielä erikseen palautekeskustelun merkityksestä.

Valitsin kyseiset palautteenkeruumenetelmät, koska halusin saada palautteen nopeasti ja osallistavasti. Opettajat täyttivät palautelomakkeen vielä sähköpostitse jälkikäteen.

Kuva 16. Oppitunnin ajatuskartta.

Sain oppitunneista ja oppilaiden palautteista paljon lisää tietoa Oppimispajan kehittämistä varten. Kokosin kehitysideat ja muokkasin tehtäviä niiden perusteella.

8.2 Palaute opettajat

Tein opettajille kyselylomakkeen, joka sisälsi kuusi kysymystä ja pyysin heiltä vielä kirjallisesti kehittämisideoita. Kaksi opettajaa arvioi 1. oppilasryhmän oppitunnit ja yksi opettaja 2.oppilasryhmän oppitunnin. Kysymykset olivat avoimia kysymyksiä ja mielihyökkysymyksiä. Olen avannut palautteet kahdeksi kokonaisuudeksi oppilasryhmä 1 opettajien palautteet ja oppilasryhmä 2 opettajan palaute. Ryhmien välillä oli erona se, että 1. ryhmä tekivät kaikki kolme oppituntikokonaisuutta ja ryhmä 2 yhden oppitunnin, joka oli yhdistelmä kolmesta kokonaisuudesta.

Oppilasryhmä 1, opettajien palautteet

Opettajat kokivat, että oppitunti erilaisista oppimisen tavoista/opiskelutaidoista seiskaluokkalaisille oli selkeä, rauhallinen ja positiivinen. Oppitunti oli hyvin rakennettu ja se on myös tarpeellinen 7.-luokkalaisille. Opettajat kokivat, että tällaisille oppitunneille ja materiaaleille on ehdottomasti tarvetta. Monella peruskoululaisella on hankaluuksia lukemisessa. Erilaisten menetelmien hallinta voisi helpottaa lukemista ja tiedonmaksamista. Opettajien mukaan oppitunnille käytetty aika oli sopivan pituinen ja ohjeistukset olivat selkeät. Myös oppitunnin rakenne oli selkeä ja hyvin rakennettu. Toisen opettajan kehittämisidea liittyi lukujärjestytehtävään, jossa ohjeistus vielä itse lukujärjestysmonisteeseen kirjoitettuna voisi olla hyvä. Jos oppilas säilyttää monisteen, eikä muista, mitä on esim. yliviivauskynällä merkinnyt. Toinen opettaja arvioi, että oppitunti oli oikein onnistunut ja vastaavanlaisia voisi olla myös muilla luokkasteilla yläkoulussa. Kokonaisarvosanaksi opettajat arvioivat oppitunnit 4 ja 5 (asteikolla 1-5).

Oppilasryhmä 2, opettajan palaute

Opettaja koki, että oppitunnilla oli erittäin hyödyllisiä aiheita, joita pitäisi enemmän ja konkreettisesti käydä perusopetuksessa läpi nuorten kanssa. Opettajan mielestä materiaali oli toimivaa ja käytännönläheistä, joille on paljon tarvetta perusopetuksessa. Jatkoa perusopetuksessa voisi kehittää interventiona niin, että näitä ajanhallintakeinoja / opiskelutekniikoita käyttäisi konkreettisesti valmistautuessa kokeeseen tms. Tällöin myös oppilaat tiedostaisivat paremmin opiskelutekniikoiden merkityksen opiskelussa. Opettajien mukaan oppitunnille käytetty aika oli sopivan pituinen.

Opettaja koki, että 45 minuuttia oli liian lyhyt aika kaikkiin näihin teemoihin. Eli aiheiden syvällisempi ja vielä konkreettisempi lähestymistapa olisi ollut vielä tarpeellinen. Ohjeistus oli selkeä, napakka ja johdonmukainen. Opettajan mukaan vuorovaikutustaitoni ovat erittäin hyvät ja kohtaan nuoret hienosti. Yläkouluikäiset ovat vaativa kohderyhmä ja vaatii taitoa ylläpitää työrauhaa, saada ryhmä työskentelemään ja edetä johdonmukaisesti. Oppitunti oli kaikin puolin selkeä ja johdonmukainen. Opettaja arvioi, että oppitunti oli ajankäytöllisesti haastava kokonaisuus, sillä yhden teeman käsittelyyn jäi vain vähän aikaa. Kokonaisarvosanaksi opettaja arvioi oppitunnin 4 (asteikolla 1-5).

Tein samoja havaintoja, mitä 1. oppilasryhmän opettajat ovat palautteissaan ilmaisseet. Olin tyytyväinen luokassa vallitsevaan ilmapiiriin ja vuorovaikutukseen. Oppitunnin rakenne oli mielestäni sujuva. 45 minuuttia riitti hyvin oppitunnin pitämiseen. Opettajan antaman palautteen mukaisesti olen lisännyt opettajien ohjeistuksiin ohjeiden merkityksellisyydestä. Opiskelijoille voi jakaa ohjeistukset tunnilla.

Oppilasryhmä 2 opettajan antaman palautteen mukaan materiaali oli käytännönläheistä ja toimivaa ja 45 minuuttia on sopiva pituus oppitunnille. Vuorovaikutus oli hyvää ja oppitunnin rakenne oli selkeä ja johdonmukainen. Tein saman havainnon kuin opettaja, eli oppitunnin yhdisteleminen ei palvele oppimista ja teemojen käsittelyyn jäi liian vähän aikaa. Samasta asiasta kertoi oppilaiden antaman palaute. Jatkokehitysidea liittyi konkreettisesti kokeisiin valmistautumiseen ja opiskelutekniikoiden testaamiseen. Oppilasryhmä 2 ei oppitunnilla kokeillut opiskelutekniikoita omaan reaaliaineeseen, joten tässä tehtävässä oppimateriaaleissa on huomioitu konkreettisesti opiskelutekniikoiden hyödyntäminen omassa opiskelussa.

8.3 Opinnäytetyön seuranta ja arviointi osana prosessia

Opinnäytetyön seuranta ja arviointia on tapahtunut koko prosessin ajan. Olen käyttänyt apunani opinnäytetyön itsearviointityökalua: työn luotettavuus, laatu ja tieteellisyys. Malli on toiminut muistilistana ja siten tukenut itsearviointia. (Kananen 2012, 195.) Opinnäytetyössäni on ollut mukana työpaikkani puolesta ohjausryhmä, joka on toteuttanut seuranta ja arvioita pitkin matkaa. Olemme tavanneet kasvotusten ja pitäneet Skypeissä kokouksia. Opinnäytetyöni arviointi on ollut itsereflektioivaa sekä työn tilaajan, ohjausryhmän, oppilaiden, opettajien, opponoijan ja ammattikorkeakoulun

lehtoreiden arviointia. On ollut hyvä, että arvioitsijoita ja palautteen antajia on ollut monta, joten olen saanut palautetta eri näkökulmista.

Palautekyselyt oppilaille ja ohjaajille olivat mielestäni selkeitä kokonaisuuksia. Suullisessa palautteessa merkitsin vastaukset välittömästi ylös. Opinnäytetyön aikana olen pohtinut ylipäättään palautteiden luotettavuutta ja kuinka voin minimoida mahdolliset virhetulkinnat. Vilkan mukaan vastauksien luotettavuutta heikentävät muun muassa muistamattomuus, tallennusvirheet ja väärinkäsitykset. Jos tutkimustulokset poikkeavat muista tutkimustuloksista, arvioidaan tutkimustekstissä, miksi näin kävi. (Vilka 2015, 193-194). En ole havainnut poikkeamia saamissani palautteissa ja olen ottanut kaiken saamani palautteen huomioon opinnäytetyössäni.

Työskentelylle asetetut tavoitteet sekä vuosikello ovat tukeneet opinnäytetyön aikataulussa pysymistä ja kokonaisuuksien hallintaa. Piirrän mielelläni kuvia ja käytän visuaalisuutta havainnollistaakseni asioita.

9 TUOTTEISTAMINEN JA LEAN

Lopuksi tutkin tuotteistamista ja Leanin periaatteita. Lisäksi olen nostanut muutamia markkinointiin liittyviä asioita, jotka tukevat Oppimispajan markkinointia valtakunnallisesti.

9.1 Asiantuntemuksen monistaminen tuotteistamisen keinoin

Tuotteistamisen tarkoituksena on kehittää palvelua ja/tai toimintaa kohderyhmän tarpeita täyttäväksi kokonaisuudeksi (Paju 2010, 139).

Tuotteistaminen avaa Oppimispajaa tuotetun palvelun näkökulmasta ja Lean tuo työkaluja palvelun läpivientiin ja arvoon. Olen pohtinut tuotteistamista järjestöalalla ja millaisia hyötyjä se mahdollistaa kolmannelle sektorille. Olen soveltanut Oppimispajaan tuotteistamisen elementtejä.

Oppimispajan voi ajatella tuotteena, joka liittää yhteen kolmannen sektorin ja koulu maailman. Pajun mukaan kolmannen sektorin palveluita ei ole totuttu kutsumaan markkinoinnin termein, vaikka palvelut ja tuotteet olisivat laadukkaita ja täyttäisivät tuotteistamisen ominaisuuksia. Tähän voi olla syynä eettisyys ja arvot, kun tuotetaan

palveluita, jotka eivät perustu voittoa tavoittelevaan yritystoimintaan. Tuoteajattelu tuo arvoa järjestölle ja organisaatiolle, kun kiinnitetään huomiota palvelujen laatuun ja markkinointiin. (Paju 2010, 139-140.)

Tuotteistamisen tarkoituksena on kehittää palvelu, joka vastaa paremmin asiakkaiden tarpeita ja tuotteistettuna tuote on helpompi markkinoida ja myydä (Lehtinen & Niinimäki 2005, 30). Tuotteistamisessa dokumentointi on edellytys sille, että palvelutuote voi monistua. Asiantuntemuksen monistaminen tarkoittaa, että osaaminen on mahdollista siirtää toiselle osapuolelle ilman henkilökohtaista koulutusta. (Parantainen 2011, 12,16.) Tuotteistamisessa kehitetty palvelu vakioidaan ja se myydään asiakkaille aina samanlaisena. Tuote mallinnetaan ja kaikki siihen liittyvät prosessin osat tuotetaan aina samalla tavalla. (Villanen 2016, 221.)

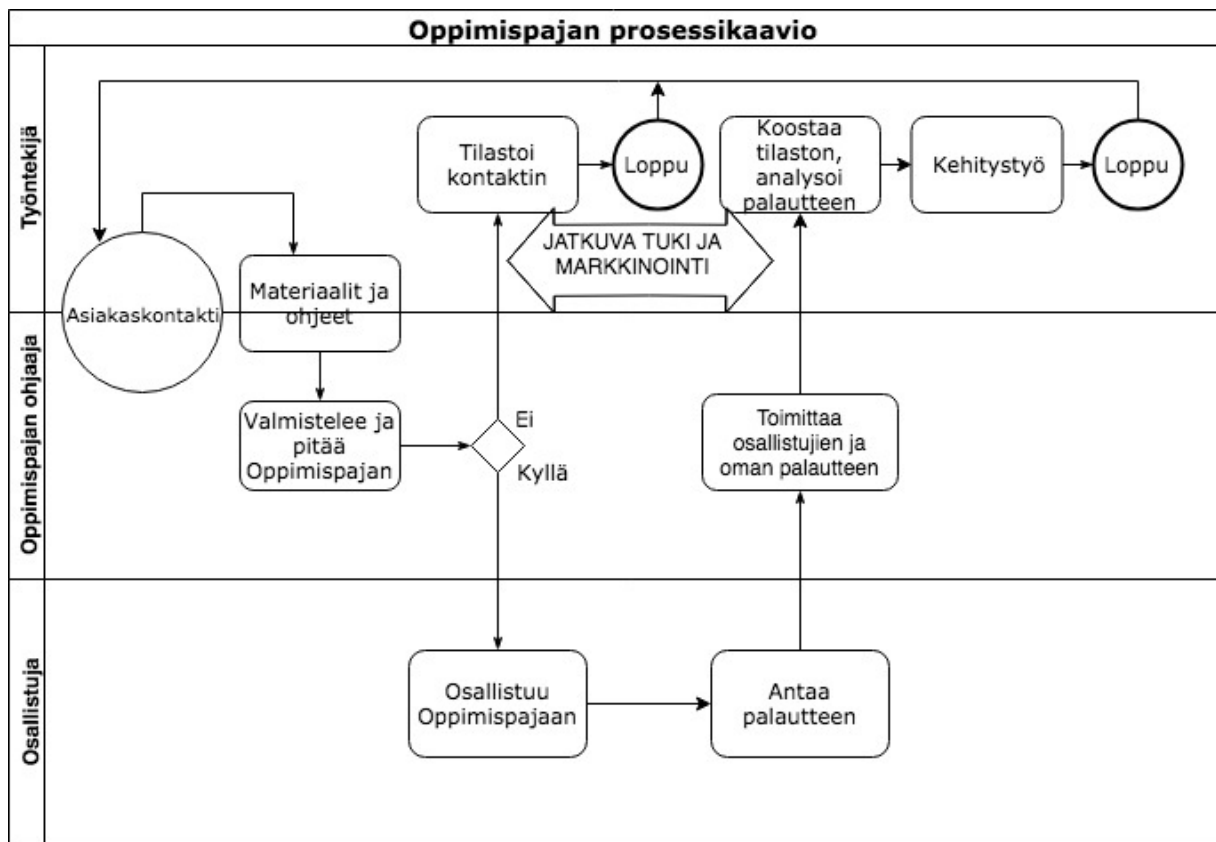
Mitkä ovat tuotteistamisen etuja järjestötyössä? Tuotteistamisen prosessiin kuuluu kokonaisuuksien tarkastelu asiakkaan ja palveluntarjoajan näkökulmasta. Asiakkaalle tuotteistaminen luo palveluista selkeän kokonaisuuden, joka sisältää asiakkaan tarvitsemia asioita. Palvelun tarjoajalle tuotteistaminen auttaa luomaan palveluita omalle kohderyhmälleen ja se sitoo palvelun oman organisaation toimintaan. Järjestön kannalta tuotteistamisen kautta voidaan arvioida ja kehittää omaa toimintaa. Järjestö voi siis tarjota laadukkaampaa ja suunnitelmallisempaa toimintaa, joka ottaa huomioon myös sidosryhmät ja rahoittajat. (Emt., 139-140.) Voidaan siis todeta, että tuotteistamisesta hyötyvät sekä asiakkaat että palveluntarjoajat. Järjestön näkökulmasta tuotteistaminen vakauttaa toimintaa sekä antaa työkaluja laadun ja sisällön arvioimiseen. Asiakas ymmärtää tuotteistamisen avulla, mitä palvelu sisältää ja kuinka siitä saa tarvittavan hyödyn.

Oppimispajassa tuotteistaminen on otettu huomioon dokumentoinnissa ja asiantuntemuksen monistamisessa. Dokumentointi takaa, että tieto siirtyy riippumatta työntekijästä, tai mallin kehittäjästä. Oppimispajan avulla on mahdollista kehittää muitakin kolmannen sektorin toiminnan osa-alueita.

9.2 Lisäarvoa resurssien tehokkaammasta käytöstä

Oppimispajaa kehittäessäni mietin, kuinka mallia voisi tehostaa ja levittää tehokkaammin valtakunnallisesti. Lukirastimallissa työntekijät olivat ohjaajina, joten mallin leviäminen oli työntekijöiden liikkumavaran ja aikataulujen varassa. Aloin tutkimaan Leania ja kuinka sitä voisi hyödyntää Oppimispajan resurssien käytössä ja ajan säästämässä.

Leanissa tarkastellaan virtausyksiköitä ja niihin siirtynyttä arvoa virtausyksikön kulkiessa prosessin läpi. Virtausyksikkö on tässä tapauksessa Oppimispaja ja prosessina tarkastellaan työvaiheita opettajan yhteydenotosta loppupalautteeseen. Lyhentämällä prosessin läpimenoaikaa kasvatetaan asiakkaan saamaa arvoa. (Modig & Åhlström 2016, 20, 27.) Oppimispajamallissa opettaja pitää oppitunnit itse, joten työntekijän aikaa vapautuu muun muassa markkinointiin ja kehittämistyöhön. Dokumentointi ja työntekijän vapautunut aika markkinointiin ja kehittämistyöhön tuottavat arvoa organisaatiolle. Lisäksi Oppimispajan tehtävät liittyvät koulun omiin oppiaineisiin ja opetussuunnitelmaan, joten ne eivät ole suoraan lisätunteja, vaan pienellä vaivalla sisällytettävissä oppitunteihin. Oppimispajassa työntekijän aikaa säästyy muihin työtehtäviin ja dokumentointi turvaa mallin jatkuvuuden.

Kuva 17. Oppimispajan prosessikaavio.

Oppimispajan prosessikaavio havainnollistaa prosessin kulun asiakaskontaktista tilastointiin ja kehittämiseen. Prosessikaaviossa on kolme toimijaa: työntekijä, Oppimispajan ohjaaja ja osallistuja. Prosessi virtaa nuolten osoittamaan suuntaan vasemmalta oikealle.

Prosessin kulku

- ➔ Prosessi alkaa asiakaskontaktista, jonka jälkeen Oppimispajan ohjaaja tutustuu materiaaleihin ja ohjeisiin. Hän valmistelees tunnit ja pitää Oppimispajan.
- ➔ Jos Oppimispaja ei toteudukaan, työntekijä tilastoi kontaktin ja prosessi loppuu. Prosessi jatkuu, jos ohjaava opettaja pitää Oppimispajan.
- ➔ Prosessin jatkuessa osallistuja osallistuu Oppimispajaan ja antaa siitä palautteen. Oppimispajan ohjaaja antaa myös palautteen ja hän toimittaa osallistujien ja oman palautteen työntekijälle, joka koostaa tilaston ja analysoi palautteen. Työntekijä kehittää mallia palautteen avulla. Prosessi loppuu.

- Oppimispujan ohjaaja voi olla yhteydessä puhelimitse ja sähköpostitse työntekijään missä vain prosessin vaiheessa. Työntekijä markkinoi Oppimispujaa eri verkostoissa.

10 LOPUKSI

Opinnäytetyöni kaari alkoi syksyllä 2017 ja päättyi keväällä 2019. Työn alkuvaiheessa olin kuin ison taivaspalapelin äärellä. Erilaisia samankaltaisia paloja oli edessäni iso kasa, joita kokeilin ja sovitin yhteen. Aivan alussa oli hankalaa hahmottaa, millainen taivas kuvasta lopulta syntyy. Paloja pienillä eroilla oli haasteellista yhdistää. Toisaalta olin innoissani ja motivaationi suoriutua tehtävästä oli korkealla. Taisi muutama paloista olla hukassakin, mutta etsimistyön aikana tapahtuikin se suurin kehittämistyö, prosessi, jonka aikana palat alkoivat loksahdella paikoilleen.

Liki kaksi vuotta kestänyt Oppimispujan prosessi on opettanut minua paljon oppimisesta, motivaatiosta, oppimisen merkityksellisyydestä ja vuorovaikutuksesta. Olen oppinut itsestäni lisää oppijana ja ohjaajana. Ajattelen, että mitä enemmän tiedän asioista, sitä vähemmän koen tietäväni. Omat kokemukset, muistot ja tunteet itsestä oppijana vaikuttavat siihen, miten oppijana suoriutuu ja kuinka paljon itseään haastaa uusiin tehtäviin. Itsetunto ja varhaiset oppimiskokemukset koulussa kantavat läpi elämän ja aikuisilla on suuri vastuu, millaisiksi oppijoiksi lapset ja nuoret itsensä mieltävät. Positiivinen palaute ja arviointi auttavat kehittymään ja motivoivat oppimaan. Huonot oppimiskokemukset johtavat motivaation puutteeseen, alisuoriutumiseen ja heikkoon itsetuntoon, joilla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia aikuisiässä syrjäytymiseen ja työllistymiseen. Oppimisvaikeuksien varhainen tunnistaminen auttaa lapsen kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti. Oppimisvaikeuksista huolimatta oppiminen voi olla yhtä lailla oivaltavaa, innostavaa ja motivoivaa. Erilaiset oppimisen tavat, positiivinen palaute ja vuorovaikutuksellinen oppimisympäristö tukevat lapsen ja nuoren oppimista ja motivaatiota oppimiseen. Tärkeää on tuottaa onnistumisen kokemuksia turvallisessa oppimisympäristössä.

Opinnäytetyön muutosprosessin (Oppimispajan sisällön kehittäminen) keskeisimmät elementit olivat:

1. tavoitteiden asettaminen ja tavoitekartta
2. työelämälähtöinen prosessin kehittäminen
3. Ajatuskartta teorian ja perusteiden välille
4. Suora havainnointi ja arkinen havainnointi
5. Palautteet

Näissä taitekohdissa opinnäytetyön sisältö kehittyi ja sai uutta suuntaa. Kehitystä tapahtui koko prosessin ajan. Opettajien antama palaute ja itse ohjaajana mukana oleminen Oppimispajoissa antoivat tärkeitä havaintoja tehtävien toimivuudesta. Opinnäytetyössä muutokset tapahtuivat askelina, joihin liittyi tavoitteita, eri toimijoita, tiimityöskentelyä, palautteita, teoriaan tutustumista, havainnointia ja itsereflektointia.

Opinnäytetyöni alussa olin asettanut opinnäytetyölleni kolme päätavoitetta ja seuraavaksi reflektoin, olenko saavuttanut asettamani tavoitteet:

Tavoite 1) Sisällön uusiminen pohjautuen teoriaan ja tehtävien dokumentointi, eli hiljaisen tiedon tekeminen näkyväksi

Uusi Oppimispajan sisältö koostuu kolmesta kokonaisuudesta: Oppimisympäristö, kokonaisuuksien hallinta ja ajankäyttö sekä opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet. Kokonaisuudet pohjautuvat teoriaan ja tutkimustietoon. Olen dokumentoinut mallin kirjoittamalla ja kuvittamalla. Opinnäytetyö mahdollistaa hiljaisen tiedon näkyväksi, eli dokumentointi, Oppimispajan tieto ja materiaali eivät ole enää yksittäisen työntekijän tiedon varassa.

Tavoite 2) Oppimisvaikeuksien huomioiminen tehtävissä

Olen huomioinut oppimisvaikeudet tehtävien sisällöissä, ohjeistuksissa ja teoriassa. Erilaisten oppimisen tavat ja oppimisen apuvälineet liittyvät suoraan oppimisvaikeuksien tukemiseen. Lisäksi oppimisympäristön huomioiminen, onnistuneiden oppimiskokemusten saavuttaminen, motivaation merkityksellisyys ja vuorovaikutus tukevat oppimista ja itsetuntoa kokonaisvaltaisesti.

Tavoite 3) Mallin tehokkaampi leviäminen, resurssitehokkuuden lisääminen ja tehtäviin liittyvän oheismateriaalin minimoiminen

Mallin tehokkaampi leviäminen on mahdollista toteuttaa opettajavetoisesti. Aikaisempi malli perustui järjestön työntekijäresursseihin. Lisäksi dokumentointi tukee mallin leviämistä. Oppimispajan tarvikkeet on minimoitu siten, että materiaalit löytyvät kouluilta. Oppimispajan vahvuudet ovat valtakunnallisuus, sovellettavuus ja tasa-arvoisuus. Resurssitehokkuus ja mallin leviämismahdollisuudet valtakunnallisesti opettajavetoisena moninkertaistuvat. Sisällöksi muodostui kolmen oppitunnin kokonaisuus. Oppimispajan tehtävien dokumentointi takaa laadun ja nostaa hiljaisen tiedon esiin. Oppituntikokonaisuudet tukevat oppimisprosessia kokonaisvaltaisemmin, kuin lyhytkestoinen rastimuotoinen testaaminen. Oppimisvaikeuksien huomioiminen ja erilaiset oppimisen tavat tuovat oppimiseen tasa-arvoa. Oheismateriaalin minimoiminen takaa koulujen mahdollisuudet ottaa Oppimispaja käyttöön.

Oppimispajan tutkimuskysymysten ja tavoitteiden mukaisesti opinnäytetyössä ei tutkittu oppilaissa tapahtuvia mahdollisia muutoksia liittyen omaan oppimiseen. Muutokset oppilaiden opiskelukäytänteissä saattavat olla pitkään prosessi ja muutokset voivat näkyä vasta pitkän ajan päästä. Oppimispajan sisältö perustuu tutkimustietoon, teoriaan ja havaintoihin. Saamani palautteet ovat yksi muutosprosessin vaihe ja kuten muutosprosessiin kuuluu, kehitystyö jatkuu. Oppimispajan testaaminen oppilasryhmillä on ehdottomasti tärkeä kehityksen jatkumo kvantitatiivisena jatkotutkimuksena opinnäytetyölleni ja mallin kehitystyö jatkuu tulevaisuudessa saatujen palautteiden ja käyttäjäkokemusten perusteella.

Opinnäytetyöprosessin aikana oli hauska huomata, että opinnäytetyön fokus kääntyi myös vahvasti ohjaavan opettajan merkittävään rooliin, johon liittyivät vuorovaikutus, positiivinen ilmapiiri ja palautteen antaminen sekä onnistuneiden oppimiskokemusten luominen. Toivon, että Oppimispaja tuo opettajille lisää intoa soveltaa erilaisia oppimistapoja ottaen huomioon oppimisympäristön, positiivisen palautteen ja motivaation merkityksen oppimisessa.

Oppimispajan tehtävien dokumentointi yhdeksi kokonaisuudeksi ja erillisiksi jaettaviksi oppimateriaaleiksi ovat myös luonnollinen kehittämisen kohde. Materiaalin voi koota vihkomuotoon. Ohjeista ja materiaaleista on mahdollista tehdä myös videoita. Oppimispajan kehittämismahdollisuudet ulottuvat eri ryhmien käyttöön ja tehtäviä

voi kehittää eri kohderyhmän tarpeisiin. Jokainen oppii omalla tavallaan ja siihen ajatukseen perustuu myös Oppimispajan kehittämisen mahdollisuudet. Oppimispaja sopii myös peruskoulun ulkopuolelle ja sitä voi käyttää niin toisen asteen opintojen tukena kuin korkeakouluissa ja työpaikoilla. Oppimispaja yhdistää kolmannen sektorin palvelut ja peruskoulun toisiinsa ja yhteisöpedagogin toimialalle malli sopii mainiosti. Oppiminen on elinikäistä ja linkittyy kokonaisvaltaisesti koko ihmisen elinkaareen. Kaikki me opimme omalla tavallamme ja sen oivaltamisella annamme jokaiselle mahdollisuuden olla oma itsensä ja kehittyä taitaviksi oppijoiksi osana yhteisöjä ja yhteiskuntaa.

Lähteet.

Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Erilaisten oppijoiden liitto 2019. Viitattu 19.2.2019. <https://www.eoliitto.fi/mita-me-teemme/>

Erilaisten oppijoiden liitto 2019. Viitattu 15.4.2019. <https://www.eoliitto.fi/tukea-ja-neuvontaa/tietoa-oppimisvaikeuksista/>

Halinen, Irmeli & Hotulainen, Risto & Kauppinen, Eija & Nilivaara, Päivi & Raami, Asta ja Vainikainen, Mari-Pauliina 2016. Ajattelun taidot ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Helsingin sanomat 1.10.2017. Pisa-menestyksen takana vaanii nurja puoli: tuhannet suomalaisnuoret lukevat niin surkeasti, etteivät selviä arjen tilanteista – miten se on mahdollista? Viitattu 11.2.2019. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005388591.html>

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hämäläinen, Riitta & Lias, Suvi & Taarna, Varpu & Valkama, Airi (toim.) 2008. Eri-laisen oppijan käsikirja (2. painos). Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ikonen, Oiva & Virtanen, Pirkko 2000. Erilainen oppija- yhteiseen kouluun. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jyväskylän yliopisto 5.6.2018. Lapsuuden oppimisvaikeudet heijastuvat ongelmina aikuisiässä. Viitattu 19.4.2019. <https://www.jyu.fi/fi/ajankohtaista/arkisto/2018/06/lapsuuden-oppimisvaikeudet-heijastuvat-ongelmina-aikuisiassa>

Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppinen, Reijo A. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutus opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Korkeamäki, Johanna 23.4.2013. Väliinpuotoamisesta yhdenvertaisuuteen – aikuisten oppimisvaikeudet koulutusjärjestelmän haasteena. Viitattu 19.4.2019. http://www.oph.fi/download/149166_C6Korkeamaki_Erityisopetuksen_kehittamispaivat_2013.pdf

- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Lehtinen, Uolevi & Niinimäki, Satu 2005. Asiantuntijapalvelut: tuotteistamisen ja markkinoinnin suunnittelu (1.painos). Helsinki: WSOY.
- Lonka, Kirsti 2015. Oivaltava oppiminen. Keuruu: Otavan kirjapaino. (1. painos)
- Lukukeskus 2017. Viitattu 28.3.2019. <https://lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2017/>
- Martela, Frank & Jarenko, Karoliina 2017. Draivi: Voiko sisäistä motivaatiota johtaa? (4.painos). Helsinki: Alma Talent.
- Minedu 6.12.2016. Viitattu 20.3.2019. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/pisa-2015-suomalaisnuoret-edelleen-huipulla-pudotuksesta-huolimatta
- Modig, Niklas & Åhlström, Pär 2016. Tätä on Lean. Ratkaisu tehokkuusparadoksiin. (6. painos). Rheologica publishing.
- Mäkirintala, Eija 2011. Luova ote huippusuoritukseen: resonanssi ratkaisee. Helsinki: Talentum.
- Niilo Mäki Instituutti 2019. Viitattu 15.4.2019. <https://www.nmi.fi/niilo-maki-instituutti/tietoa-oppimisesta-ja-oppimisvaikeuksista/>
- Opetushallitus. Opetussuunnitelman ydinasiat. Viitattu 15.4.2019. https://www.oph.fi/ops_ydinasiat.
- Oppimisvaikeus 12.5.2017. Viitattu 15.4.2019. <https://oppimisvaikeus.fi/tietoa/>
- Paju, Marju 2010. Tuotteistaminen kolmannella sektorilla. Teoksessa Koivisto, Nelli & Lehikoinen, Kai & Pasanen-Willberg, Riitta & Ruusuvirta, Minna & Saukkonen, Pasi & Tolvanen, Pirita & Veikkolainen, Arsi (toim.) Kolmannella lähteellä- Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotoimen aloilta. Kokos palvelut, teatterikorkeakoulu.
- Parantainen, Jari 2011. Rakenna palvelusta tuota 10 päivässä: Tuotteistaminen (5.painos). Helsinki: Talentum.
- Peltonen, Matti & Ruohotie, Pekka 1992. Oppimismotivaatio. Teoria, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Raatikainen, Leena 2008. Asiakas, tuote ja markkinat. Helsinki: Edita.
- Repo-Kaarento, Saara 2010. Innostu ryhmästä. Miten ohjata oppivaa yhteisöä. Vantaa: Hansaprint Oy.

- Salmela-Aro, Katariina (toim.) 2018. Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Seppänen- Järvelä Riitta & Vataja, Katri (toim.) 2009. Työyhteisö uusille urille. Kehittäminen osaksi arjen työtä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Silvén, Maarit & Kinnunen, Riitta ja Keskinen, Soili 1991. Kohti itseohjautuvaa opiskelutaitoa. Turku: Painosalama Oy.
- THL 2019. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia/koulunkaynti-ja-opiskelu>. Viitattu 29.3.2019.
- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Yliopistopaino Oy.
- Toivola, Marika & Peura, Pekka & Humaloja, Markus 2017. Flipped learning. Käänteinen oppiminen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Törmälä, Ville & Markkanen, Jari & Kadenius, Tero 2015. Uusi ajattelu- uusi johtaminen. Suomen liikekirjat.
- Valtioneuvosto 2015. Pisa ensituloksia: Huipulla pudotuksesta huolimatta. Viitattu 20.3.2019. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79052/okm41.pdf>
- Venkula, Jaana 2005. Epävarmuudesta ja varmuudesta. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Vilkka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Villanen, Jaana 2016. Tuotteista tähtituotteita- Tarinoita, tehtävää, teoriaa (1.painos). Helsinki: Kauppakamari.
- Väljärvi, Jouni & Mannonen, Joonas & Huttunen, Oona & Ojanen, Hilma & Koskelo, Wilhelmiina 2018. Maailma muuttuu- Muuttuuko koulukin? Jyväskylä: Docendo Oy.
- YLE 13.8.2017. Viitattu 28.3.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-9767839>
- Yrjönsuuri, Raija & Yrjönsuuri, Yrjö 2003. Opiskelu, oppiminen, osaaminen. Hamina: Kotkan Kirjapaino Ab.

LIITTEET

LIITE 1

Opettajan palautelomake

Koulu

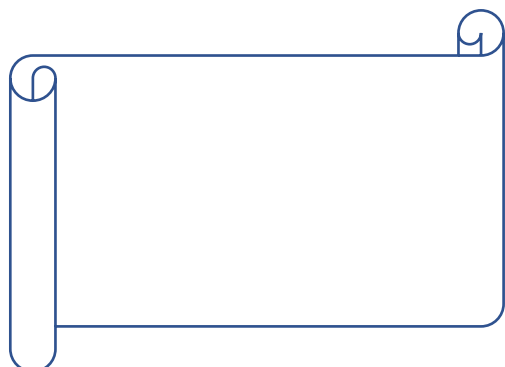
Luokka

1. Miten koit Oppimispajan oppitunnin?
2. Onko mielestäsi tällaisille oppitunneille/materiaalille tarvetta?
3. Oliko käytetty aika liian lyhyt/sopivan pituinen/liian pitkä?
4. Oliko ohjeistus selkeä/epäselvä?
5. Oliko tunnin rakenne selkeä/epäselvä?
6. Arvioi oppitunti kokonaisuutena asteikolla 1-5
(1 välttävä, 2 tyydyttävä 3 hyvä 4 kiitettävä 5 erinomainen)

Kehittämisideoita ja vapaa sana

LIITE 2

Oppilaiden Ystäväkirja-palautelomake

Koulun nimi

Päivämäärä

Opin, että... _____

Ohjeistukset olivat mielestäni _____

Ympyröi oikea vaihtoehto

Käytetty aika oli mielestäni: liian lyhyt sopiva liian pitkä

Kokonaisarvosana asteikolla 1-5, ympyröi sopivin

1= välttävä 2= tyydyttävä 3= hyvä 4= kiitettävä 5= erinomainen

Lukujärjestys-tehtävä 1 2 3 4 5

Lukuvinkit-tehtävä 1 2 3 4 5

Oppimisympäristötehtävä 1 2 3 4 5

Kokonaisarvosana tunneille 1 2 3 4 5

Paperin taakse voit kirjoittaa vielä vapaasti palautetta.

Suuri kiitos palautteestasi ja tsemppiä!

Ihanteellinen oppimisympäristö

IHANTEELLINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ

Aika 45 minuuttia

Avainsanat Ihanteellinen oppimisympäristö, miellekartta, kertaus, merkityksellisyys, motivaatio, oma oppijuus ja tavoitteet

Materiaali Miellekarttaa varten paperia, kyniä ja värejä

TOTEUTUS

Keskustelu Mitä tarkoittaa oppiminen? Mitä oppimiseen liittyy?

Tehtävä 1 Tehdään yhdessä ajatuskartta taululle, johon kirjoitetaan oppilaiden ajatuksia oppimisesta yllä olevien kysymysten avulla. Tarkoituksena on luoda yhteinen käsitys, mitä kaikkea oppiminen voi olla. Vastauksille mietitään perusteluita: Miksi ajattelemme näin? Miksi oppiminen voi olla samanlaisesti hauskaa ja tylsää? Missä oppimista tapahtuu? Onko oppimisessa haasteita ja jos on, niin millaisia? Keskustelun jälkeen tutkitaan miellekarttaa, mitkä kaikki asiat liittyvät oppimisympäristöön. Tämän lisäksi täydennetään miellekarttaa oppimisympäristöön liittyvillä sanoilla. Miellekartan avulla havainnollistetaan, että oppiminen ja oppimisympäristö liittyvät tiiviisti toisiinsa.

Tehtävä 2 Minä oppijana - ihanteellinen oppimisympäristö

Keskustelun jälkeen aloitetaan Minä oppijana - ihanteellinen oppimisympäristö -tehtävä. Jakaannutaan neljään pöytäryhmään. Jokainen oppilas saa oman paperin ja värikyniä. Paperiin kirjoitetaan ”Minä oppijana - ihanteellinen oppimisympäristö”. Työstä voi tehdä omannäköisen vaikkapa piirtämällä, värittämällä, käyttämällä miellekarttaa, tai tekemällä muistiinpanoja. Jokaiseen pöytään opettaja jakaa kaksi kysymystä ja papereihin kirjoitetaan omat vastaukset (liite 9). Tämän jälkeen ryhmässä jaetaan ajatuksia. Ryhmät vaihtavat paikkaa ja opettaja kiertää ryhmissä keskustelemassa ja auttamassa tarvittaessa. Tarkoitus on, että ryhmämuotoinen työskentely tukee oppimista ja luo keskustelua. Kysymykset tukevat oman fyysisen oppimisympäristön hahmottamista ja kuinka omat valinnat tukevat oppimista.

Huomio! Tehtävä on mahdollista tehdä myös itsenäisesti ilman ryhmäjakoa.

Kysymykset

Missä ja milloin teet läksyt?

Kuinka kauan käytät aikaa päivittäin läksyjen tekoon?

Millaisessa ympäristössä oppiminen on mukavaa?

Mikä auttaa keskittymään?

Mikä häiritsee keskittymistä?

Miten suljet häiriötekijät pois?

Mikä sinua motivoi oppimaan?

Mitkä ovat vahvuutesi ja kuinka voit hyödyntää niitä oppimisessa?

LOPETUS

Tehtävän jälkeen keskustellaan ja puretaan tehtävä. Miltä tehtävän tekeminen tuntui? Millainen on ihanteellinen oppimisympäristö ja mitä olen oppinut itsestäni oppijana? Onko mikään muuttunut? Oppimisympäristötehtävä antaa työkaluja oman ympäristön havainnointiin, vahvuuksien tunnistamiseen ja oman oppijuuden ymmärtämiseen. Tärkeää on tunnistaa itselleen mieluinen oppimisympäristö sekä häiriötekijät, jotka vaikuttavat oppimiseen ja keskittymiseen.

KOTITEHTÄVÄ

Asetetaan tavoitteita oppitunnin perusteella, jotka kehittävät omaa oppijuutta.

Opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet

OPISKELUTEKNIIKAT JA OPPIMISEN APUVÄLINEET

Aika 45 minuuttia

Avainsanat Erilaiset oppimisen tavat, opiskelutaidot, opiskelutekniikka, oppimisen apuvälineet

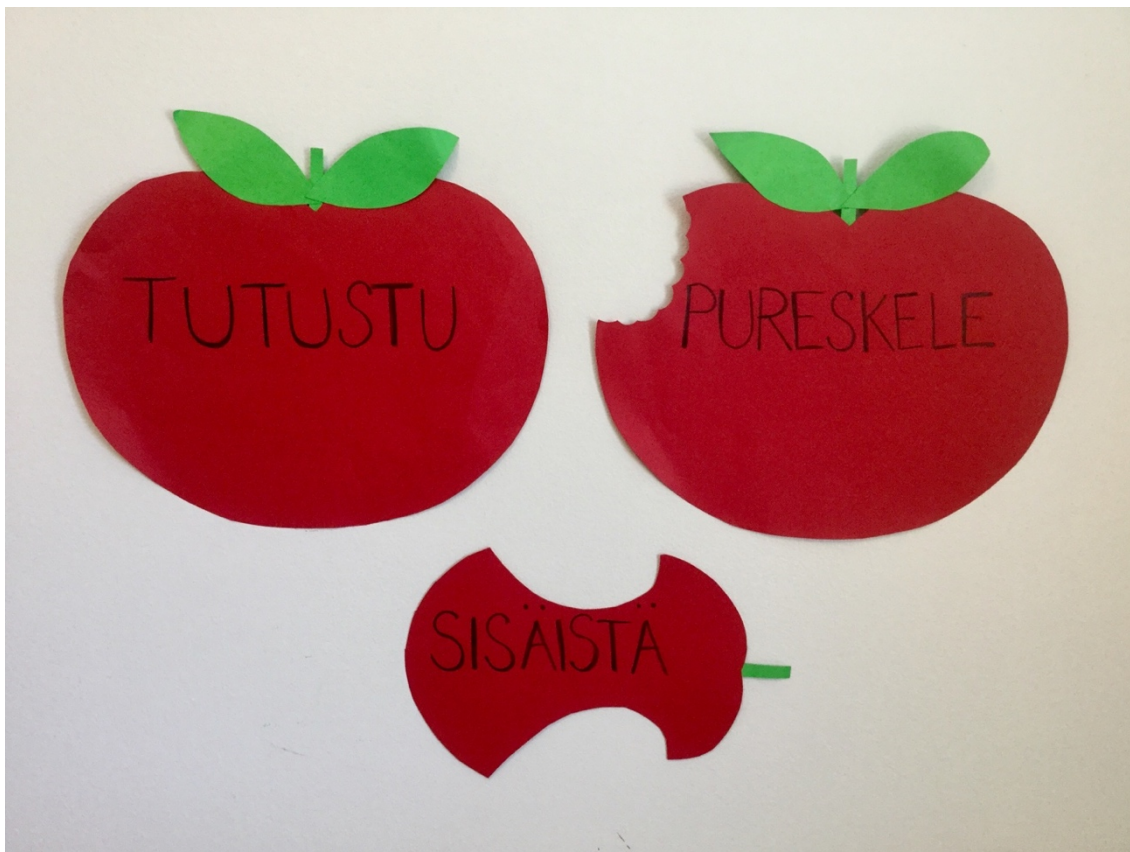
Materiaali Reaaliaineen teksti monistettuna, värikynät, tussit, post it- laput, (lukikalvot ja lukiviivaimet) punaista ja vihreää kartonkia ja liimaa. Lisäksi oppilaille jaetaan tunnin päätteeksi Lukuvinkkejä kotiin-moniste (liite 5)

Valmistelut Oppimisen omenamallin askarteleminen

TOTEUTUS

Ennen tuntia opettaja voi askarrella itse tai opiskelijoiden kanssa Omenamallin, kts. kuva. Oppitunnilla tutustutaan erilaisiin oppimisen tapoihin Oppimisen omenamallin avulla ja tutustutaan oppimisen tuen välineisiin. Omenamalli visualisoi oppitunnin kulun.

Opiskelijoille jaetaan reaaliaineen teksti monisteena (max A4), joka on heidän omasta oppiaineestaan. Teksti voi olla esimerkiksi uskonnosta, terveystiedosta, tai historiasta eli oppiaineesta, joka on sillä hetkellä läksynä tai tulossa aiheeksi oppitunnilla. Mikäli kouluilla on lukikalvoja tai lukiviivaimia, ne ovat hyvä apukeino tehtävää tehdessä. Muistiinpanojen apuna käytetään esimerkiksi värikyniä, tusseja ja post-it lappuja. Tehtävän tarkoituksena on opiskella teksti yhdessä Omenamallin avulla, jossa tekstin työstäminen on jaettu kolmeen vaiheeseen: **tutustu, pureskele ja sisäistä**. Jokaisen vaiheen alussa opettaja kertoo, mitä tehtävässä tullaan tekemään ja selittää, miksi niin tehdään.

Omena-malli

Vaihe 1

TUTUSTU

Silmäily ja kokonaiskuvan luominen

Tutustu- omenassa silmäillään teksti ensin läpi ja lukemisen apuna voi käyttää viivainta, tai lukikalvoja/-viivaimia. Tässä vaiheessa luodaan testistä kokonaiskuva, tutustutaan aiheeseen ja otsikoihin. Apukysymykset auttavat kokonaiskuvan muodostamisessa: Mistä tekstissä on kysymys? Mistä teksti pääpiirteittäin kertoo?

Vaikeiden sanojen merkitseminen

Silmäillessään tekstiä oppilaat voivat merkitä muistiinpanoihin sanoja, joita ei ymmärrä. Näihin vaikeisiin sanoihin palataan tehtävässä myöhemmin.

Parin kanssa keskustelu

Nopean tutustumisen jälkeen keskustellaan parin kanssa omin sanoin, mistä teksti kertoo.

Vaihe 2

PURESKELE

Tekstin jakaminen ja vaikeisiin sanoihin palaaminen

Pureskele-omenassa luetaan teksti uudestaan läpi. Tarkoituksena on tutustua tekstiin lähemmin. Teksti jaetaan pienempiin osiin. Tässä vaiheessa palataan vaikeisiin sanoihin ja selvitetään, mitä ne tarkoittavat.

Värikoodi

Seuraavaksi luodaan oma värikoodi. Merkitään tekstiin tai muistiinpanoihin eri väreillä avainsanat, vuosiluvut ja henkilöt. Esimerkiksi vuosiluvut keltaisella, henkilöt sinisellä ja paikkakunnat vihreillä.

Muistiinpanot omalla tekniikalla

Tehdään lyhyet muistiinpanot tekstistä kirjoittaen, piirtäen tai värittäen. Muistiinpanot voivat olla vaikkapa ajatuskartta, luettelo, tai piirroksia.

Vaihe 3

SISÄISTÄ

Parityöskentely ja yhteinen tietopääoma

Viimeisessä vaiheessa keskustellaan parin kanssa tekstistä omin sanoin ja käydään läpi muistiinpanot. Oppilaat tekevät pareittain post it- lappuja tekstin tärkeimmistä asioista ja niiden avulla luodaan yhteinen kollaasi seinälle. Tarkoituksena on kerätä yhteistä tietopääomaa yhteiseksi kokonaisuudeksi sekä sisäistää ja soveltaa oppimaansa.

Siltaaminen eli asioiden yhdisteleminen

Kollaasista voidaan käydä vielä keskustelua riippuen aihealueesta, onko tekstin sisältö tullut muissa oppiaineissa esille. Tarkoituksena on soveltaa omaa tietämystä yli oppiainerajojen ja yhdistellä tietoa ja luoda linkkejä toisiinsa. Apukysymykset voivat helpottaa keskustelua: Oletko lukenut tai kuullut tästä aikaisemmin? Onko aihe tullut esille jossain muussa oppiaineessa? Mitä muuta on tapahtunut kyseisinä vuosina? Mitä muuta tiedämme henkilöistä?

Omenatehtävän jälkeen keskustellaan erilaisista oppimisen tavoista. Näitä tapoja on esimerkiksi:

- Äänittäminen (oman puheen nauhoitus ja kuuntelu, onnistuu kännykällä tai tabletilla helposti. Nauhoitusta voi kuunnella vaikkapa lenkillä, tai bussissa.)
- Puheesta tekstiksi (puhelimessa ja tabletissa sovellus, jonka avulla voi kirjoittaa puheesta tekstiksi. Voi olla hyvä apukeino, jos kirjoittaminen tuottaa hankaluuksia.)
- Erilaiset muistiinpanotekniikat: värit ja värikoodit, post-it laput, marginaaliin merkitseminen
- Asiayhteydet yli oppiainerajojen (siltaaminen, auttaa kokonaisuuksien hallinnassa)
- Äänikirjat, esimerkiksi Celia (apukeino oppimisvaikeuksisilla)
- Lukikalvot ja lukiviivaimet (Lukikalvojen mattapinta voi auttaa tekstin lukemista poistaen paperin heijastusta. Myös värit voivat selkeyttää ja teksti voi olla miellyttävämpää lukea. Lukiviivaimessa on lukuaukko, joka on apukeino heille, joilla rivit ja kirjaimet pomppivat.)

LOPETUS

Tehtävän jälkeen puretaan tehtävä. Miltä tehtävän tekeminen tuntui? Mitä olen oppinut itsestäni oppijana? Onko mikään muuttunut? Tehtävä antaa työkaluja opiskelutekniikoiden kokeiluun, oppimisen apuvälineisiin tutustumiseen ja oman oppijuuden ymmärtämiseen. Erilaiset opiskelutekniikat ja oppimisen apuvälineet tukevat oppimista kokonaisvaltaisesti ja antavat työkaluja itsenäiseen opiskeluun.

KOTITEHTÄVÄ

Asetetaan tavoite, joka liittyy oppituntiin. Tavoite voi olla esimerkiksi erilaisten oppimistapojen testaaminen kotona. Oppilaat saavat Lukuvinkkejä kotimonisteen, joka tukee kotona opiskelua. Monisteeseen on koottu omenamallin peruserätyökaluja.

TUTUSTU

- Silmäile teksti ensin läpi. Lue otsikot. Mikä on tekstin aihe?
- Kirjoita muistiin sanat, joita et ymmärrä, tai joihin haluat palata myöhemmin

PURESKELE

- Lue teksti uudestaan läpi
- Äänitä ja kuuntele tekstiä
- Jaa teksti pienempiin osiin
- Tee muistiinpanoja
- Käytä värejä
- Piirrä ajatuskarttoja
- Yhdistele tietoa eri oppiaineista
- Eksi ja kehitä oma menetelmä, joka auttaa sinua oppimaan

SISÄISTÄ

- Kerro omin sanoin, mistä tekstissä on kyse
- Palaa muistiinpanoihin ja tee lukuläksyyn liittyvät tehtävät

Huomioita!

1. Tärkeää on ymmärtää tekstin kokonaiskuva
2. Pidä taukoja, jos keskittyminen herpaantuu
3. Poista opiskelusta häiriötekijät- se auttaa sinua keskittymään
4. Jos lukeminen tai kirjoittaminen kangertelee, keskustele opettajan kanssa
5. Tee itsellesi tavoitteita, joihin pyrit. Tavoitteet auttavat pysymään aikataulussa ja helpottavat stressiä.

KOKONAISUUKSIEN HALLINTA JA AJANKÄYTTÖ

- Aika 45 minuuttia
- Avainsanat Aikataulutus, ennakointi, itseohjautuva opiskelu, lukujärjestys, kokonaisuuksien hallinta, hahmottaminen
- Materiaali Kyniä, värikyniä, tusseja, post it lappuja, viivaimia, oman kalenterin käyttäminen
- Valmistelut A4 2 viikon lukujärjestys monistettuna valmiille pohjalle (liite 7). Mikäli opiskelijoilla on oma kalenteri käytössä, voi sitä käyttää oppitunnilla hyödyksi

TOTEUTUS

- Keskustelu Mikä on jokaisen mielestä sopiva määrä käyttää aikaa läksyjen tekemiseen päivittäin? Onko 10 minuuttia riittävä aika, vai kuluuko läksyihin 2 tuntia päivässä?
- Tehtävä 1 Tehtävän aluksi keskustellaan, kuinka kauan läksyihin kuluu aikaa päivittäin. Tuntuuko, että aikaa on tarpeeksi tai onko aikaa liian vähän? Oppilaiden läksyjen tekemisen kesto voi antaa opettajalle tärkeää tietoa. Jos läksyihin kuluu vain muutama minuutti päivässä, voidaan keskustella miksi kannattaa käyttää enemmän aikaa. Jos taas aikaa kuluu päivässä tunteja, niin on hyvä käydä oppilaan kanssa läpi, miksi aikaa menee niin paljon. Molemmissa tapauksissa voi olla takana esimerkiksi oppimiseen liittyviä vaikeuksia.

Tehtävä 2 Keskustelun jälkeen aloitetaan Lukujärestys-tehtävä. Jokainen opiskelija saa valmiin pohjan, johon kirjoitetaan ensin kahden viikon oma lukujärjestys. Tämän jälkeen tehtävänä on lisätä omaan lukujärjestykseen kahdelta viikolta:

- harrastukset
- läksyjentekopaikat
- kokeisiin ja projekteihin valmistautuminen
- perheen yhteiset menot
- perhe ja vapaa-aika
- nukkuma-aika

Tehtävän tarkoituksena on opetella ennakoimaan tilanteita ja hahmottamaan aikaa. Tehtävä tukee itseohjautuvuutta ja vastuunottamista. Kahden viikon lukujärjestys auttaa hahmottamaan, kuinka paljon aikaa on päivittäin käytössä koulun jälkeen ja miten ajan voi käyttää, jotta on riittävästi aikaa läksyille ja vapaa-ajalle. Lisäksi lukujärjestys konkretisoi päivät tunti tunnilta ja auttaa ajattelemaan kuluvan viikon yli. Tärkeää on merkitä lukujärjestykseen myös nukkuma-aika, jotta sitä on yössä riittävästi. Realistinen lukujärjestys vaatii harjoitusta ja vahvaa itsetuntemusta. Tehtävään liittyy myös tavoitteiden asettaminen ja itsetuntemus. Kauanko menee aikaa ruotsin sanakokeeseen valmistautumiseen? Millaiset opiskelutekniikat tukevat omaa oppimista? Onko joku oppiaine erityisen haasteellinen?

VINKKIPANKKI

Tunnin lopuksi kerätään yhteinen vinkkipankki. Opiskelijat kirjoittavat omat vinkit taululle, jonka avulla kokeisiin valmistautumista voi parantaa. Vinkit voivat liittyä kokonaisvaltaisesti oppimiseen ja opiskelutaitoihin.

KOTITEHTÄVÄ

Kirjataan oppituntiin liittyviä tavoitteita lukujärjestykseen, joilla kehitetään omaa oppijuutta. Tavoitteet voivat liittyä esimerkiksi ennakointiin ja kokeisiin valmistautumiseen.

LIITE 7

Lukujärjestyspohja

Lukujärjestys							
Viikko:	Nimi:						
Aika	Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su
8:00							
9:00							
10:00							
11:00							
12:00							
13:00							
14:00							
15:00							
16:00							
17:00							
18:00							
19:00							
20:00							

Lukujärjestys							
Viikko:	Nimi:						
Aika	Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su
8:00							
9:00							
10:00							
11:00							
12:00							
13:00							
14:00							
15:00							
16:00							
17:00							
18:00							
19:00							
20:00							

OHJEITA OPETTAJALLE

Opettajan rooli on ohjaava ja perustuu ohjaavan oppimiskäsityksen malliin ja oivaltavaan oppimiseen. Oppilaille ei kerrota tehtävissä valmiita vastauksia, eli oppilaat tuottavat tunnin sisällön ohjatusti itse. Luottamus ja turvallisuus luovat oppimismyönteisen ja vuorovaikutteisen ilmapiirin. Tehtävässä sovelletaan kognitiivisen oppimisympäristön periaatteita ja jokainen oppilas miettii vastaukset kysymyksiin lähtökohdaisesti omista tarpeistaan ja oppimistavoitteistaan. Ohjauksessa kiinnitetään huomiota oppimisen prosessiin: toimintatapoihin, oppijan itsenäiseen ajatteluun ja tiedon soveltamiseen. Oppimista ohjaava opettaja on kannattelijana ja tuottaa onnistuneita oppimiskokemuksia. Hyvät kysymykset tukevat oppimista ja oivaltamista ja vastausten perustelevuus kehittää ajattelun taitoja. Ohjaava opettaja reagoi oppilaiden kysymyksiin ja on kiinnostunut heidän ajattelustaan. Oppiminen on yhteistä ja yhteisöllinen prosessi. Ohjaavan opettajan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus on aktiivista ja ohjaava opettaja tukee hyvää työskentelyilmapiiriä.

Selkeä ohjeistus on oppimisen mahdollistaja. Ohjeet voi antaa monin tavoin, kirjallisesti ja suullisesti. Tärkeintä oppimisen kannalta on, että jokainen oppilas tietää, mitä ollaan tekemässä ja miksi harjoituksia tehdään. Monille oppimisvaikeuksisille on tärkeää, että opettaja ei kirjoita ja puhu samanaikaisesti. Tämä pätee myös ohjeita annettaessa. Lisäksi suunliikkeet ovat monille oppijalle tärkeää nähdä, joten puhuttaessa suunnataan puhe opiskelijoihin päin. Keskusteluun on hyvä käyttää aikaa yhteisen ymmärryksen saavuttamiseksi. Motivaatio ja oppimisen ilo liittyvät asioiden tiedostamiseen, kokemiseen ja ymmärtämiseen.

Oppimisen apuvälineet tukevat kaikenlaisia oppijoita mahdollistaen oppimisen. Ne eivät ole oppijan erikoisoikeus, vaan välttämättömyys monelle oppimisvaikeuksiselle. Oppimisen apuvälineiden huomioiminen opetuksessa ja oppilaan ohjauksessa tuo tasa-arvoa ja vaihtoehtoja opiskelijan oppimisen tueksi.

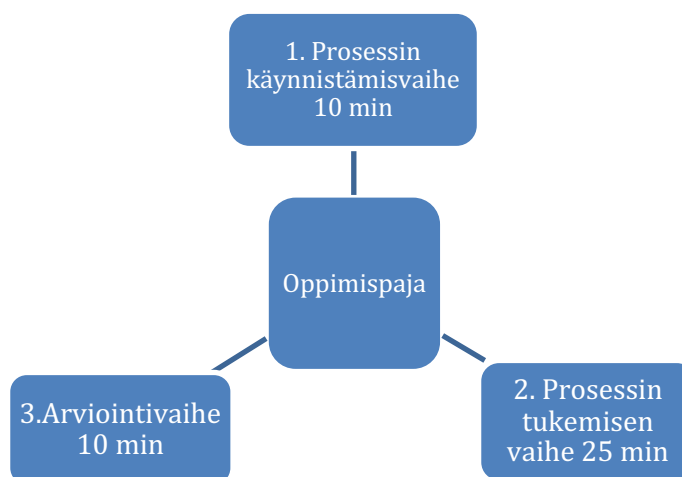
Tavoitteet liittyvät jokaiseen tehtävään, joiden asettaminen motivoi yrittämään ja kehittämään omaa oppijuutta.

Intentionaalisuus eli tavoitteellinen ja vastavuoroinen työskentely tarkoittaa, että ohjaava opettaja tiedostaa työskentelyn päämäärän ja tavoitteet, jotka ohjaaja välittää oppilaille. Ideaalitulanteessa ohjaava opettaja tukee, vuorovaikuttaa, reagoi, kannustaa, hyväksyy ja haastaa oppilaita vahvistamaan oppimisen taitojaan kokonaisvaltaisesti, johon liittyvät tavoitteellisuus, itsenäinen ajattelevuus ja oppimisen soveltaminen.

Oppitunnin rakenne

Oppitunnin rakenne on sovellettu Kirsti Lonkan Oivaltavan oppimisen kokonaisvaltaisen mallista. Oppitunti rakentuu kolmeen eri osaan:

1. vaihe on **prosessin käynnistysvaihe (10 min)**, jossa herätetään keskustelua ja viritetään ajatukset käsiteltävään asiaan.
2. vaihe on **prosessin tukemisvaihe (25 min)**, jossa tehdään Oppimispajaan sisältyvä tehtävä joko yksilötehtävänä tai ryhmässä.
3. vaihe on **Arviointivaihe (10 min)**, jossa nivotaan oppitunti yhteen keskustellen tehtävistä ja tuloksista.

Missä ja milloin teet läksyt?

(aika ja paikka)

Kuinka kauan aikaa käytät läksy-
jen tekemiseen?

Millaisessa ympäristössä oppiminen on mukavaa?

Mikä auttaa keskittymään?

Mikä häiritsee keskittymistä?

Miten suljet häiriötekijät pois
opiskelun aikana?

Mikä sinua motivoi oppimaan?

Mitkä ovat vahvuutesi ja kuinka
voit hyödyntää niitä oppimi-
sessa?

⇒ Bonus: Kirjaa itsellesi tavoite, jonka avulla kehityt oppijana.

